

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi välimiesmenettelystä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki välimiesmenettelystä. Ehdotettuun lakiin otettaisiin myös säännökset vieraassa valtiossa tapahtuvasta välimiesmenettelystä. Nämä säännökset koskisivat välityssopimuksia, jotka tarkoittavat vieraassa valtiossa tapahtuvaa välimiesmenettelyä sekä tuollaisessa valtiossa an-

netun välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Lisäksi ehdotetaan eräitä lähinnä teknisluonteisia muutoksia ulosottolakiin ja osakeyhtiölakiin, jotka muutokset johtuvat ehdotetusta uudesta laista.

Tarkoituksena on, että lait tulevat voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	Välimiesmenettely vieraassa valtiossa	29
1. Yleistä	3	Voimaantulo	32
1.1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1.2. Ulosottolaki	33
1.2. Nykyinen tilanne ja uudistamistarve	4	1.3. Osakeyhtiölaki	33
2. Uudistuksen pääsuuntaviivat	4	2. Voimaantulo	34
3. Asian valmistelu	10	LAKITEKSTIT	34
4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	10	1. Laki välimiesmenettelystä	34
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10	2. Laki ulosottolain 3 luvun 16 §:n ja 7 luvun 11 §:n muuttamisesta	41
5.1. Esityksen suhde riita-asiaain oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaan lainsäädäntöön	10	3. Laki osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n muuttamisesta	42
5.2. Esityksen suhde ulosottoa koskevan lainsäädännön uudistamiseen	10	LIITE	43
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11	Rinnakkaistekstit	43
1. Lait	11	2. Laki ulosottolain 3 luvun 16 §:n ja 7 luvun 11 §:n muuttamisesta	43
1.1. Laki välimiesmenettelystä	11	3. Laki osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n muuttamisesta	44
Välimiesmenettely Suomessa	11		

YLEISPERUSTELUT

1. Yleistä

1.1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Yksityisoikeudelliset riidat voidaan asianosaisten välisin sopimuksin jättää tuomioistuimen menettelyn sijasta ratkaistavaksi lopullisesti tehtävään valittujen yksityishenkilöiden, välimiesten toimesta. Välimiesmenettely pohjautuu siten sopimusvapauteen: riidan osapuolet voivat selvittää erimielisyytensä sopimallaan tavalla. Näin välimiesmenettely saattaa tulla kysymykseen vain sellaisissa asioissa, joissa sovinto on sallittu. Sen sijaan esimerkiksi rikosasioissa samoin kuin julkisen oikeuden alaan kuuluvissa asioissa ei välimiesmenettelyä voida yleensä käyttää. Yksityisoikeudellisista asioistakin on osa sellaisia, joissa sovinto ei ole sallittu.

Välimiesmenettely on vanha riitojen ratkaisutapa, joka on meillä tunnettu jo ennen vuoden 1734 lakia. Nykyään välimiesmenettelyä käytetään runsaasti erityisesti elinkeinoelämän piirissä. Niinpä esimerkiksi kaupan, teollisuuden ja rakennustoiminnan alalla tehtäviin sopimuksiin otetaan usein välityslauseke, jonka mukaan sopimuksesta johtuvat riidat ratkaisee välimiesoikeus. Menettelyllä on merkitystä myös työelämän piirissä työehtosopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisessa.

Välimiesten ratkaistaviksi kanavoituu asioita, jotka ovat sekä laajoja että vaikeita. Riitojen taloudellinen merkitys saattaa olla varsin suuri. Elinkeinoelämän ulkopuolella välimiesmenettelyn tarve ja merkitys on sen sijaan melko vähäinen. Eräissä asioissa välimiesmenettelyä usein ei voida pitää edes soveliaana. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi yksityisen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliset riidat sekä yksittäisistä työsopimuksista johtuvat riitaisuudet.

Välimiesmenettelyyn liittyy useita huomionarvoisia etuja.

— Menettely on joutuisaa ja joustavaa. Välimiesmenettelyn järjestämisessä voidaan ottaa huomioon sekä asian erityislaatu että asianosaisten menettelyä koskevat sopimukset ja toivomukset paremmin kuin valtion tuomioistuimissa. Nopeaa ratkaisuun pääsemistä edistää myös se, ettei välitystuomioon voida hakea muutosta, vaan tuomio on lopullinen.

— Riidan ratkaisuun on saatavissa tarvittava

erityisasiantuntemus. Välimiesmenettelyssä asianosaisilla on mahdollisuus valita riidan ratkaisijoiksi sellaiset henkilöt, joilla on kyseisellä alalla erityinen kokemus ja pätevyys.

— Menettely on vain rajoitetusti julkista. Säännökset oikeudenkäynnin julkisuudesta eivät meillä sen enempää kuin muuallakaan koske välimiesmenettelyä. Riidan saattaminen ratkaistavaksi julkisessa oikeudenkäynnissä koetaan usein jo sellaisenaan haitalliseksi. Erimielisyyksiä käsiteltäessä joudutaan usein myös tuomaan esiin liike- tai ammattisalaisuuksia taikka muuta yritystietoa, jonka tulo julkisuuteen voi olla asianosaisen elinkeinotoiminnalle vahingollista.

— Välimiesmenettely on tarpeellinen ja käyttökelpoinen kansainvälisluontoisissa riidoissa. Riidoissa, joissa on kansainvälisiä liittymäkohtia, välimiesmenettely on saavuttanut erityisen merkityksen. Toisin kuin ulkomaisten tuomioistuinten tuomioiden osalta on asian laita, välitystuomiot tunnustetaan ja voidaan panna täytäntöön laajalti myös vieraassa valtiossa. Monet sellaiset seikat kuten suvereniteetti- ja immuniteettinäkökohdat, jotka voivat estää valtiota ja muita julkisyhteisöjä olemasta asianosaisina vieraan valtion tuomioistuimissa, eivät estä välimiesmenettelyyn turvautumista. Myös välimiesoikeuden kokoonpanosta voidaan sopia siten, että puolueettomuus- ja esteettömyysnäkökohdat saavat asianmukaisen painon. Riita, jonka osapuolet ovat eri valtioista, ratkaistaankin usein välimiesmenettelyssä. Tällöin sovitaan usein välimiesmenettelyn järjestämisestä kolmannessa valtiossa.

Välimiesmenettelyn käyttämistä kansainvälisluontoisissa riidoissa on pyritty edistämään jo Kansainliiton toimin ja erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien piirissä. Työn tuloksena saatiin vuonna 1958 aikaan New Yorkin yleisopimus ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, jäljempänä *yleissopimus*. Sen osapuolina on nykyisin noin 80 valtiota. Joukossa ovat kaikki tärkeimmät kauppakumppanimme ja merkittävimmät kansainvälistä kauppaa käyvät valtiot, muun muassa Amerikan Yhdysvallat, Neuvostoliitto ja Kiinan kansantasavalta. Suomi on ratifioinut sopimuksen ja saattanut sen voimaan vuonna 1962 (SopS 8/62). YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunta (UNCITRAL) on lisäksi osaltaan pyrkinyt kehittämään kansain-

välisen kaupan välimiesmenettelyä. UNCITRALin välimiesmenettelysäännöt (UNCITRAL Arbitration Rules) valmistuivat vuonna 1976, ja vuonna 1985 saatiin aikaan UNCITRALin kansainvälisen kaupan välimiesmenettelyä koskeva mallilaki, jäljempänä *UNCITRALin mallilaki*. Myös Helsingin ETY-kokouksen päätösasiakirjassa 1 päivänä elokuuta 1975 suositetaan välimiesmenettelyn käyttämistä tavaroiden ja palvelusten kaupasta sekä teollisen yhteistyön sopimuksista aiheutuvien riitojen ratkaisemisessa.

Lisäksi kansainvälinen kauppakamari on edistänyt välimiesmenettelyn käyttöä kansainvälisluontoisissa kaupallisissa riidoissa.

1.2. Nykyinen tilanne ja uudistamistarve

Voimassa oleva laki välimiesmenettelystä (46/28) on vuodelta 1928. Asiasisällöltään laki perustuu pääosin jo vuosisadan vaihteessa valmistuneeseen prof. R. A. Wreden johtaman niin sanotun oikeudenkäyntilaitoskomitean mietinnön sisältämään säädösehdotukseen välimiehistä (Ehdotus laiksi riita-asiain oikeudenkäynnistä ynnä Perustelmat. Hki 1901). On näin ollen ymmärrettävää, ettei laki kaikilta osin enää vastaa niitä vaatimuksia, joita nykyajan yhteiskunta välimiesmenettelylle asettaa.

Muutostarpeita on aiheuttanut kotimainen yhteiskunnallinen, tekninen ja taloudellinen kehitys. Myös jatkuvasti lisääntyvä kansainvälistyminen ja ulkomaankaupan laajentuminen edellyttävät, että välimiesmenettelyä koskeva lainsäädäntömme on ajan vaatimusten tasalla ja että se vastaa myös kansainvälisesti hyväksytyjä yhdenmukaistamispyrkimyksiä. Muuttamista ja täydentämistä kaipaavat muun muassa välityssopimuksen muotoa, välimiesten esteellisyttä, välimiesoikeudessa tapahtuvaa menettelyä sekä välitystuomion antamista ja pätemättömyyttä koskevat säännökset.

Lakiehdotukseen on myös otettu säännökset ulkomailla tapahtuvaa välimiesmenettelyä tarkoittavan välityssopimuksen ja ulkomaisen välitystuomion vaikutuksista Suomessa. Nykyiset yleissopimukseen sisältyvät määräykset ovat osoittautuneet vaikeaselkoisiksi ja osin tulkinvaraisiksi.

Nykyinen laki välimiesmenettelystä on peruslinjoiltaan onnistunut, joten se tarjoaa uudistukselle käyttökelpoisen pohjan. Ehdotetut muutokset ja lisäykset ovat kuitenkin siksi

lukuksia, että on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa säädettäväksi kokonaan uusi välimiesmenettelylaki.

Välimiesmenettelyä säänteleviä lakeja on viime aikoina uudistettu useissa valtioissa, muun muassa Hollannissa (1986), Ranskassa (1980—1981), Englannissa (1975 ja 1979) ja Tanskassa (1972).

2. Uudistuksen pääsuuntaviivat

Välimiesmenettely Suomessa

Soveltamisala (1 §): Lain 1 §:n mukaan 2—49 §:n säännöksiä sovelletaan Suomessa tapahtuvaan välimiesmenettelyyn. Tämä merkitsee ns. *territoriaaliperiaatteen* omaksumista ja muutosta nykyiseen tilanteeseen. Voimassa olevan lain soveltaminen ei edellytä, että välimiesmenettely tapahtuu Suomessa. Käytännössä ei kuitenkaan juuri esiinny tilanteita, joissa tarkoituksena on, että vieraassa valtiossa tapahtuva välimiesmenettely olisi Suomen lain alainen. Kehitys ulkomaisissa välimiesmenettelylaeissa on kulkenut yhä laajemmalti kohti territoriaaliperiaatteen omaksumista, ja tälle periaatteelle rakentuu myös UNCITRALin mallilaki.

Lain 50—54 §:ssä olisivat säännökset ulkomailla tapahtuvasta välimiesmenettelystä, erityisesti ulkomailla annetun välitystuomion voimassaolosta ja täytäntöönpanosta Suomessa.

Välityssopimus (2—5 §): Välityssopimuksen osalta tärkein uudistus koskee välityssopimuksen muotoa (3 §). Sitä koskevat määräykset on lakiehdotuksessa uudistettu vastaamaan nykyistä paremmin sopimuskäytäntöä ja käytettävissä olevia teknisiä apuneuvoja. Samalla on otettu huomioon New Yorkin yleissopimuksen ja UNCITRALin mallilain määräykset. Olennaista tässä suhteessa on, että sopimukselta vaadittava kirjallinen muoto tulisi täytetyksi joko allekirjoittamalla sopimus tai sisällyttämällä se asianosaisten väliseen kirjeenvaihtoon. Välityssopimukselta vaadittava kirjallinen muoto tulisi täytetyksi myös sopimalla välimiesmenettelyn käyttämisestä vaihtamalla sähkösanomia, kaukoirjoitintiedotuksia tai muita vastaavalla tavalla tuotettuja asiakirjoja. Kaikissa näissä tapauksissa asianosaisille jää asiakirjatyyppinen todiste välityssopimuksen olemassaolosta. Kirjallisen sopimuksen veroisena olisi edelleenkin pidettävä myös testamenttiin,

lahjakirjaan, yhteisön sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen taikka muuhun vastaavaan asiakirjaan sisältyvää välimiesmenettelyn käyttämistä tarkoitettavaa määräystä, jota asianosaiset ovat velvollisia noudattamaan (4 §).

Välimiehet (6—19 §): Lakiehdotuksen välimiehiä koskevat säännökset pohjautuvat nykyiseen lakiin. Asianosaisille jäisi edelleenkin valta määrätä välimiesoikeuden kokoonpanosta. Kuten nykyisinkin, välimiehiä tulisi olla kolme, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet (6 §). Lakiehdotus sisältää säännökset myös yhden välimiehen käyttämisestä (12 ja 14 §). Myös meillä on entistä enemmän ryhdytty antamaan riittä yhden välimiehen ratkaistavaksi.

Välimiesten antama välitystuomio on lopullinen ja pantavissa heti lainvoimaisen tuomion tavoin täytäntöön. On sen vuoksi välimiesmenettelyn uskottavuuden ja luotettavuuden kannalta tärkeää pyrkiä turvaamaan välimiesten puolueettomuus ja riippumattomuus eri tilanteissa. Voimassa olevan lain 6 §:ssä välimiehen esteellisyyssperusteet on luetteloitu kasuistiseen tapaan. Ne rakentuvat olennaisesti oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 1 §:ssä säänneltyjen tuomarin esteellisyyssperusteiden varaan. Tuomarin esteellisyyssperusteet ovat kuitenkin jonkin verran vanhentuneita eivätkä välimiesmenettelyä silmällä pitäen riittä torjumaan monia nimenomaan välimiesmenettelylle tyypillisiä esteellisyyssitilanteita. Välimiehen puolueettomuutta ja riippumattomuutta vaarantava seikka pohjautuu useimmiten asianosaisen ja välimiehen väliseen suhteeseen.

Lakiehdotuksen esteellisyyssäännös (9 §) sisältää viittauksen tuomarin esteellisyyssperusteisiin. Välimiesmenettelyä koskevan esteellisyyssääntelyn erityistarpeet tulisivat otetuiksi huomioon tärkeällä lisämääräyksellä, jonka mukaan välimies voitaisiin julistaa esteelliseksi muunkin sellaisen seikan perusteella, joka on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä välimiehen puolueettomuutta tai riippumattomuutta. Eräiden uusien ulkomaisten välimiesmenettelylakien sekä UNCITRALin mallilain esikuvan mukaan ehdotetaan sille, jota on pyydetty välimieheksi, nimenomaista velvollisuutta ilmoittaa kaikki ne seikat, jotka ovat omiaan vaarantamaan hänen puolueettomuuttaan tai aiheuttamaan tässä suhteessa perusteltuja epäilyksiä. Vastaava velvollisuus olisi myös välimieheksi ryhtyneellä koko välimiesmenettelyn ajan (8 §).

Uudessa laissa ehdotetaan säilytettäväksi pe-

riaate, jonka mukaan välimiehen esteellisyyssperusteet eivät ole ehdottomia, vaan ne otetaan huomioon vain, jos asianosainen tekee esteellisyydestä asianmukaisessa järjestyksessä väitteen. Asianosainen, joka ei ole menettänyt oikeuttaan vedota esteellisyyteen tai jonka tekemän esteellisyyssuistutuksen välimiehet ovat hylänneet, voisi kanneteitse vaatia välitystuomion kumoamista (40 §).

Toisin kuin nykyisin, lakiehdotuksen mukaan ei välimiestä voitaisi pakkokeinoin velvoittaa käyttämään tehtävänsä. Pakkokeinoin on käytännössä vain harvoissa tapauksissa turvauduttu, eikä pakotteita voida pitää välimiehen tehtävän luonteeseenkaan soveltuvina. Välimiehen aiheetonta luopumista tehtävästään tulisi arvioida yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan. Aiheettomasta luopumisesta syntynyt vahinko voi siten tulla välimiehen korvattavaksi.

Menettely (20—29 §): Välimiesoikeudessa tapahtuva menettely ehdotetaan säänneltäväksi jonkin verran nykyistä yksityiskohtaisemmin. Suurin osa säännöksistä olisi kuitenkin tahdonvaltaisia. Näin ollen asianosaisille jäisi edelleen valta sopia asiassa noudatettavasta menettelystä, jollei ehdotetun lain säännöksistä muuta johdu (22 §). Uudenkin lain mukaan välimiesten on kaikissa tapauksissa noudatettava asianosaisen kuulemisen periaatetta: välimiesten on varattava asianosaisille tarpeellinen tilaisuus ajaa asiaansa (21 §). Selvyiden vuoksi on lakiehdotuksen 26 §:n 2 momenttiin otettu säännös, että välimiehillä ei olisi valtaa asettaa uhkasakkoa eikä antaa määräyksiä muista pakkokeinoista eikä ottaa vastaan valaa tai sitä vastaavaa vakuutusta.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä siitä, milloin välimiesmenettely on tullut vireille. Vireilletulohetken määrittämisellä voi olla merkitystä, muun muassa koron ja määräaikojen laskemisen kannalta. Sen vuoksi ehdotetaan vireilletulosta otettavaksi lakiin säännös (20 §). Vireilletulohetki ehdotetaan kytkettäväksi siihen ajankohtaan, jolloin asianosainen saa lakiehdotuksen 11 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vastapuolelta siitä, että hän haluaa jättää riidan välimiesten ratkaistavaksi.

Vastaavasti on katsottu tarpeelliseksi ottaa lakiin säännös siitä, milloin välimiesten tehtävä katsotaan päättyneeksi. Tätäkään ei nykyisin ole laissa säännelty, mikä on aiheuttanut epäselvyyksiä. Säännös ehdotetaan sijoitettavaksi menettelyä sääntelevän jakson loppuun

29 §:ään. Samassa lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi myös välimiesmenettelyn lopettamisesta erityisellä päätöksellä tilanteessa, jossa menettelyä ei voida jatkaa asianosaisten tätä koskevan sopimuksen tai muun syyn vuoksi.

Välitystuomio (30—38 §): Voimassa olevan lain 18 §:n mukaan välimiesten on perustettava ratkaisunsa siihen, ”minkä he harkitsevat oikeuden ja kohtuuden vaativan”. Säännös on vaikeaselkoinen ja se on aiheuttanut epätietoisuutta ja toisinaan väärinkäsityksiäkin. Oikeuskehitys on johtanut siihen, että kohtuuskäsitteet on laajalti otettu lainsäädännössä huomioon. Kohtuuttomia sopimusehtoja voidaan, jos aihetta on, sovittella tai jättää ne huomiotta. Myös korvausasioissa on lukuisten säännösten osoittamalla tavalla sijaa kohtuusharkinnalle. Erityistä tarvetta laajempaan kohtuusharkintaan ei välimiesmenettelyssä ole osoitettavissa. Käytännössä eivät välimiehet ainakaan viime aikoina liene perustaneet ratkaisuaan kohtuusharkintaan laajemmalti kuin se olisi myös tuomioistuimissa mahdollista, vaan välimiesten ratkaisu on, ainakin silloin kun välimiesoikeuden jäsenenä on lakimiehiä, pyritty tekemään samoin perustein kuin valtion tuomioistuimissa. Tämä lisää ratkaisujen ennustettavuutta, jolla on tärkeä merkitys nimenomaan liike-elämän piirissä.

Sen vuoksi on katsottu asianmukaiseksi ehdottaa, että välimiesten on perustettava tuomionsa lakiin (30 §). Vastaavanlainen säännös sisältyy UNCITRALin mallilakiin ja useisiin kansallisiin lakeihin (esimerkiksi Ranska ja Hollanti). Samalla periaatteellisella kannalla on oltu myös Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa, vaikkei asiasta näiden maiden laeissa ole nimenomaista säännöstä.

Yleisesti ottaen ei voida otaksua, että asianosaiset tehdessään välityssopimuksen tarkoittaisivat, että mahdollinen riita olisi ratkaistava noudattaen muita periaatteita kuin mitä valtion tuomioistuin olisi velvollinen vastaavassa tapauksessa soveltamaan. Välimiesmenettely ymmärretään säännöllisesti tuomioistuinmenettelyn vaihtoehdoksi. Välimiesmenettelylle annetaan etusija sellaisten menettelyn tuomien etujen kuin joutuisuuden, välimiesten erityisen asiantuntemuksen tai menettelyn rajoitetun julkisuuden vuoksi eikä sen tähden, että asia ratkaistaisiin muilla kuin tuomioistuimissa noudatettavilla perusteilla.

Estettä ei kuitenkaan olisi sille, että asianosaiset sopivat siitä, että välitystuomio perus-

tetaan lain sijasta siihen, minkä välimiehet harkitsevat kohtuulliseksi (*ex aequo et bono*). Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös 30 §:n 3 momenttiin.

Sen tilanteen varalta, etteivät välimiehet pääse asian ratkaisemisesta yksimielisyyteen, ehdotetaan 31 §:ään otettavaksi säännöksiä äänestämistä välimiesoikeudessa. Voimassa olevan lain 18 §:n mukaan on äänestyksen tulosta määrättäessä noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 23:3 ja 4:ssä on säädetty. Oikeudenkäymiskaaren äänestysäännökset ovat kuitenkin varsin monimutkaisia ja tulkinnanvaraisia. Niiden soveltaminen voi toisinaan tuottaa välimiesmenettelyssä vaikeuksia. Välimiesten mielipiteet, koska heiltä ei välttämättä edellytetä lainopillista koulutusta, eivät näet aina saata olla samalla tavoin perusteltuja kuin tuomareiden mielipiteet valtion tuomioistuimissa.

Välimiesmenettelyssäkin tulee noudatettavaksi enemmistöperiaatteen mukainen pääsääntö: tuomio annetaan sen mielipiteen mukaisesti, jota enemmistö on kannattanut. Koska välimiehille ei ehdoteta perustelemisselvyyttä, olisi enemmistöä laskettaessa tuomioistuinprosessista poiketen pidettävä ratkaisevana sitä, mihin lopputulokseen kukin välimies on päätenyt.

Milloin mikään mielipide ei ole saanut enemmistön kannatusta, voitaisiin ajatella kahta vaihtoehtoa: a) välitystuomiota ei voida antaa ja välimiesten tehtävä raukeaa tai b) puheenjohtajan mielipide ratkaisee. Ehdotuksessa on käytännöllisistä syistä päädytty jälkimmäisen vaihtoehdon (b) kannalle. On syytä torjua mahdollisuus, että välimiesten tehtävä kyseisissä tilanteissa raukeaisi ilmenneen erimielisyyden vuoksi; saattaessaan riita-asian välimiesten ratkaistavaksi asianosaiset ilmeisesti yleisesti lähtevät siitä, että asiassa saadaan kohtuullisella joutuisuudella ratkaisu niissäkin tapauksissa, joissa välimiehet eivät pääse yhteisymmärryksen ratkaisun sisällöstä. Ehdotuksen mukaan jäisi ratkaisun sisältö puheenjohtajan mielipiteen varaan silloin, kun mikään esitetystä mielipiteistä ei ole saanut enemmistön kannatusta. Puheenjohtajalla olisi mahdollisuus ottaa huomioon muiden välimiesten kannanotot, mutta ne eivät sitoisivat häntä, vaan hänen olisi tehtävä ratkaisu oman vakaumuksensa mukaan. Säännös ei kuitenkaan olisi pakottava. Niinpä jos asianosaiset ovat sopineet esimerkiksi tiettyjen välimiesmenettelysääntöjen nou-

dattamisesta, on niihin mahdollisesti sisältyviä äänestysääntöjäkin sovellettava.

Lakiehdotuksen 32 §:ssä ehdotetaan säädetäväksi, että asianosaisten tehdessä sovinnon välimiesten käsiteltäväksi saatetussa riidassa välimiehet voisivat asianosaisten pyynnöstä vahvistaa sovinnon noudattaen mitä välitystuomion laatimisesta 35 §:ssä säädetään. Välimiesten tulisi siis antaa sovinnon mukainen välitystuomio. Ehdotettu järjestely vastaa UNCITRALin mallilakia. Täten varmistetaan, että Suomessa välitystuomiolla näin vahvistettua sovintoa pidetään New Yorkin yleissopimuksessa tarkoitettuna välitystuomiona.

Uusia ovat myös lakiehdotuksen säännökset niin sanotusta osatuomiosta ja välituomiosta välimiesmenettelyssä. Lakiehdotuksen 33 §:n mukaan välimiehet voisivat ratkaista erikseen välitystuomiolla itsenäisen vaatimuksen asiassa, jossa on esitetty useita vaatimuksia, kuin myös sellaisen vaatimuksen osan, joka on myönnetty (*osatuomio*). Jos asianosaiset ovat niin sopineet, välimiehet voisivat ehdotuksen 34 §:n mukaan niinkään ratkaista erikseen sellaisen riitakysymyksen, jonka selvittämisestä asian ratkaiseminen muilta osin riippuu (*välituomio*). Osa- tai välituomion antaminen saattaa etenkin laajoissa jutuissa olla toisinaan tarkoituksenmukaista. Myös riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä uudistettaessa on oikeudenkäymiskaaren 22 päivänä kesäkuuta 1991 annetulla lailla (1064/91), jonka voimaantulosta säädetään erikseen lailla, otettu säännökset osa- ja välituomiosta (oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 16 ja 17 §).

Välitystuomio tulisi nykyiseen tapaan laatia aina kirjallisesti, ja tuomio olisi kaikkien välimiesten allekirjoitettava. Välitystuomiossa olisi myös mainittava sen antamispäivä ja -paikka (35 §). Välitystuomion tiedoksi saattamista koskevasta lakiehdotuksen 36:stä käy ilmi, ettei välitystuomiota tarvitsisi enää nykyisen lain tapaan suullisesti julistaa asianosaisille. Erillisen käsittelytilaisuuden järjestäminen vain välitystuomion julistamista varten on monesti tarpeeton muodollisuus, josta aiheutuu lisäkustannuksia ja ajanhukkaa asianosaisille ja välimiehille. Näin ollen on 36 §:ssä katsottu riittäväksi, että kappale välitystuomiota on asianmukaisesti allekirjoitettuna annettava kullekin asianosaiselle välimiesten istunnossa tai heille toimitettava muutoin todisteellisella tavalla.

Nykyisen lain mukaan välimiesten on lähetettävä välitystuomio määräajassa sen paikka-

kunnan yleiseen alioikeuteen, jolla tuomio on julistettu, tuomiostuinten arkistossa säilytettäväksi. Säännös on otettu lakiin asianosaisten edun turvaamiseksi sen varalta, ettei välitystuomiota myöhemmän tarpeen ilmaantuessa ehkä löydettäisi. Säännöksellä ei tiettävästi tältä kannalta ole ollut merkitystä. Vastaavaa säännöstä ei juuri ole tavattu vieraiden valtioiden lainsäädännössä, eikä sitä otettu myöskään UNCITRALin mallilakiin. Etenkin ulkomaiset asianosaiset ovat toisinaan vieroksuneet sitä, että asian ratkaisu saatetaan julkiseksi tallentamismenettelyn kautta. Edellä mainituista syistä ja kun välitystuomion lähettämisellä yleisen alioikeuden kansliaan ei ole asianosaisille eikä juuri muutoinkaan oikeudellista merkitystä, ei säännöksen pysyttäminen laissa ole tarpeellista.

Nykyisessä laissa ei ole säännöstä siitä, voivatko välimiehet oikaista välitystuomioon jääneen kirjoitus- tai laskuvirheen samaan tapaan kuin mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä säädetään tuomioistuimen tuomioon sisältyvän vastaavan virheen oikaisemisesta. Välimiesten tehtävän on katsottu päättyneen välitystuomion antamiseen, minkä vuoksi on pidetty kyseenalaisena, voivatko he enää jälkepäin korjata teknisiäkään virheitä. Koska tällainen oikaisuvalta on käytännön syistä tarpeen antaa välimiehille, ehdotetaan oikaisu- otettavaksi säännös lain 37 §:ään. Oikaisu- ja laskuvirheiden lisäksi myös muita niiden kaltaisia virheitä.

Välimiesten tehtävän päättyessä säännöllisesti välitystuomion antamiseen on katsottu tarkoituksenmukaiseksi asettaa oikaisulle suhteellisen lyhyt määräaika, josta asianosaiset voisivat kuitenkin sopimuksin poiketa. Koska kirjoitus- ja laskuvirheet sekä vastaavat muut virheellisyydet havaitaan normaalisti varsin pian, ehdotetaan, että asianosaisen on pyydetävä oikaisua välimiehiltä 30 päivän kuluessa siitä kun hän sai kappaleen välitystuomiota, jollei muusta määräajasta ole sovittu. Oikaisuvaatimuksesta olisi sen tekijän ilmoitettava vastapuolelle ennen oikaisun pyytämistä. Välimiesten tulisi viipymättä tehdä oikaisu, jos he katsovat oikaisupyynnön aiheelliseksi, kuitenkin mikäli mahdollista 30 päivän kuluessa oikaisu- ja laskuvirheiden saapumisesta välimiesten puheenjohtajalle. Oikaisu ei edellyttäisi asianosaisen vaatimusta, vaan välimiehillä tulee olla valta oikaista puheena oleva virhe myös omas-

ta aloitteestaan. Ehdotuksen mukaan välimiehet voisivat toimittaa oikaisun 30 päivän kuluessa välitystuomion antamispäivästä.

Jos välimiehet ovat sivuuttaneet tuomiossaan jonkin kysymyksen, joka on saatettu heidän ratkaistavakseen, asianosaisella on voimassa olevan lain 22 §:n mukaan oikeus saattaa kysymys tuomioistuimen ratkaistavaksi. Koska asianosaiset ovat tehneet välityssopimuksen eikä virhe johdu asianosaisesta, vaan välimiehistä, ei järjestely näytä asianmukaiselta. Sen vuoksi ehdotetaan ulkomaisten esikuvien mukaisesti lakiin otettavaksi säännös *lisätuomion* antamisesta tällaisissa tapauksissa (38 §). Lisätuomiota välimiehet eivät kuitenkaan voisi antaa omasta aloitteestaan, vaan ainoastaan asianosaisen pyynnöstä.

Hyvin laadittuun välitystuomioon kuuluvat myös asianmukaisesti laaditut perustelut, joita eräissä maissa laissakin edellytetään. Asianosaisetkin odottavat yleensä välimiehiltä perusteltua ratkaisua, ainakin, milloin välimieheksi on nimetty lakimiehiä. Nykyisessä laissa ei ole säännöstä välitystuomion perustelemisselvyydestä, eikä tällaista ehdoteta otettavaksi uuteenkaan lakiin. Jottei perusteleminen velvoittava säännös jäisi kuolleeksi kirjaimeksi, olisi perusteleminen laiminlyönnistä säädettävä seuraavaksi mahdollisuus saada välitystuomio kumotuksi. Tämä saattaisi johtaa tarpeettomiin oikeudenkäynteihin sen varjolla, ettei välitystuomio sisällä asianosaisen mielestä riittäviä perusteluita. Ja myös otettava huomioon se mahdollisuus, että asianosaiset saattavat odottaa välimiehiltä nopeaa ratkaisua, jolloin välitystuomio voidaan antaa ilman seikkaperäisiä perusteluita.

Välitystuomion pätemättömyys (39—41 §): Välimiesmenettelyn tunnusmerkkeihin kuuluu välimiesten antaman välitystuomion lopullisuus siinä mielessä, ettei välitystuomiota voida muuttaa valtion tuomioistuimen päätöksellä eikä myöskään kumota sillä perusteella, että se on sisällöltään virheellinen.

Vanhastaan on kuitenkin lähdetty siitä, että välimiesmenettelyn tulee täyttää tietyt oikeus turvan toteutumista takaavat lähinnä muodollista laatua olevat vaatimukset, jotta välitystuomio olisi tuomioistuimen lopullisen ratkaisun tavoin asianosaisia velvoittava. Muussa tapauksessa välitystuomio on *pätemätön*. Nykyisessä laissa säädetään yhtäältä *mitättömyydestä* eli itsestään vaikuttavasta pätemättömyydestä ja toisaalta *moitteenvaraisesta pätemättömyydestä*,

joka voidaan saattaa voimaan vain tuomioistuimissa määräajassa ajettavin moitekantein. Muiden maiden lainsäädännössä — Ruotsia lukuunottamatta — ei itsestään vaikuttavia pätemättömyysperusteita juuri mainita.

Nykyiset pätemättömyyssäännökset ovat joutuneet oikeutetun arvostelun kohteeksi. Laissa on muun muassa sellaisia mitättömyysperusteita, joiden johdosta välitystuomion pysyvyys saattaa jäädä pitkäksi aikaa avoimeksi. Moiteperusteiden puolella on taas suurimpana heikkoutena se, että vähäenkin menettelyvirhe riittää moiteperusteeksi, mikä saattaa johtaa asiallisesti aiheettomien moitekanteiden nostamiseen. Sen vuoksi ehdotetaan mitättömyys- ja moiteperusteiden välistä rajaa tarkistettavaksi siten, että mitättömyydestä olisi kyse vain raskaiden ja olennaisten puutteiden rasittaessa välitystuomiota. Tällaisissa tapauksissa johtuu jo asian luonteesta, ettei välitystuomiolle voida antaa tuomion vaikutusta. Näin välitystuomio olisi 39 §:n mukaan mitätön: 1) siltä osin kuin välimiehet ovat välitystuomiossa ratkaisseet sellaisen kysymyksen, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä; 2) siltä osin kuin välitystuomion on katsottava olevan ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa; 3) jos välitystuomio on niin sekava tai epätäydellinen, ettei siitä käy selville miten asiassa on tuomittu; tai 4) jos välitystuomio ei ole laadittu kirjallisesti tai se ei ole välimiesten allekirjoitama.

Lakiehdotuksessa moitteenvaraisiin pätemättömyysperusteisiin on siirretty osa nykyisen lain mitättömyysperusteista. Lähtökohtana on ollut, ettei välitystuomio olisi mitätön sellaisella perusteella, johon ei liity julkista intressiä. Välitystuomio voitaisiin kumota kanneteitse 1) jos välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi, 2) jos välimies ei ollut asetettu asianmukaisessa järjestyksessä, 3) jos välimies on ollut esteellinen eikä asianosainen ole menettänyt oikeuttaan vedota esteellisyyteen tai 4) jos välimiehet eivät ole varanneet asianosaiselle arpeellista tilaisuutta asiansa ajamiseen (40 §). Näissä tapauksissa välitystuomiota ei ole aihetta pitää julkisen edun vuoksi ilman muuta tehottona.

Välitystuomiota rasittava pätemättömyysperuste voi toisinaan olla sen laatuinen, että virheen oikaiseminen välimiesten toimesta olisi oikeusvarmuutta vaarantamatta tarkoituksenmukaista. Näin välimiesmenettelyn tarkoitus

voitaisiin virheestä huolimatta saavuttaa ja vähentää välitystuomion mitättömäksi julistamiseen tai kumoamiseen liittyviä haittoja. Tämän vuoksi ehdotetaan eräiden ulkomaisten esikuvien mukaisesti, että tuomioistuin, jossa on vireillä välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista tarkoittava kanne, voisi asianosaisten pyynnöstä lykätä asian käsittelyä ja varata välimiehille tilaisuuden jatkaa välimiesmenettelyä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen pätemättömyysperusteen poistamiseksi (41 §). Tällainen järjestely muistuttaa oikeudenkäyntimenettelyssä tunnettua palauttamissään- nostöä.

Välitystuomion täytäntöönpano (42—44 §): Välitystuomion täytäntöönpanosta säädetään nykyisin ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä. Systemaattisista syistä ehdotetaan omaksuttavaksi järjestelmä, jossa välitystuomion täytäntöönpanon edellytyksistä säädettäisiin välimiesmenettelyä koskevassa laissa ja täytäntöönpanomenettelystä ulosottolaissa. Muutokset voimassa olevaan lakiin olisivat siis lähinnä teknisluontoisia, mutta samalla on pyritty selventämään välitystuomion täytäntöönpanon edellytyksiä. Koska ulosotonhaltijat on tarkoitus lähivuosina lakkauttaa, välitystuomion täytäntöönpanokelpoisuuden tutkisi yleinen alioikeus eikä kuten nykyisin ulosotonhaltija. Itse täytäntöönpano tapahtuisi, kuten lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta sädetään, eli täytäntöönpanosta huolehtisi yleensä ulosottomies.

Välimiesmenettelyn kustannukset (45—48 §): lakiehdotuksessa esitetään säilytettäväksi meillä perinteisesti voimassa ollut järjestelmä, jonka mukaan välimiehet saavat välitystuomioissa vahvistaa ja maksettavaksi tuomita kullekin välimiehelle tulevan korvauksen (46 §:n 1 momentti). Tältä osin ei välimiesten ratkaisu kuitenkaan olisi lopullinen, vaan asianosaisella olisi nykyiseen tapaan oikeus hakea tuomioistuimelta muutosta välitystuomioissa vahvistettujen korvausten määriin (46 §:n 2 momentti). Muutoksen hakemista on pyritty selkeyttämään ja tekemään se nykyistä helpommaksi: haasteella vireille pantavaa kannetta ei enää vaadittaisi, vaan asianosaisen taholta riittäisi tuomioistuimelle tehty hakemus.

Yleisten korvausoikeudellisten periaatteiden mukaan asianosaiset olisivat yhteisvastuullisesti velvolliset suorittamaan välimiehille tulevan korvauksen, jollei muuta ole sovittu tai määrätty (45 §:n 1 momentti). Selvyden vuoksi ehdotetaan lakiin otettavaksi nimenomainen

säännös välimiesten oikeudesta vaatia asianosaisilta ennakkoa heille tulevasta korvauksesta (45 §:n 2 momentti). Kulujen lopullisesta jakautumisesta asianosaisten kesken välimiehet voisivat niinkään määrätä välitystuomioissa, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet (48 §).

Oikeuspaikka (49 §): Voimassa olevan lain 25 §:n 1 momentissa on säännös niiden asioiden oikeuspaikasta, jotka kyseisen lain mukaan voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistaviksi. Sen mukaan asiat on yleensä käsiteltävä siinä tuomioistuimessa, joka olisi ollut oikea tuomioistuin käsittelemään välimiehille jätetyn riidan. Säännös on vaikeaselkoinen. Se on aiheuttanut käytännössä tulkintavaikeuksia ja yllätyksiä asianosaisille. Sen vuoksi ehdotetaan, että välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista koskevaa kannetta olisi ajettava sen paikkakunnan yleisessä alioikeudessa, jossa välitystuomio on annettu, ja että muut tämän lain mukaiset hakemus- ja riita-asiat käsiteltäisiin jonkun asianosaisen kotipaikkakunnan yleisessä alioikeudessa. Jos yhdelläkään asianosaisella ei ole kotipaikkaa Suomessa, asian käsittelee Helsingin raastuvanoikeus. Puheena oleva oikeuspaikkasäännös ei olisi ehdoton, vaan asianosaiset voisivat sopia asian käsittelystä muussakin alioikeudessa.

Välimiesmenettelystä vieraassa valtiossa

Lakiehdotuksen 50—54 §:n säännökset sisältävät pääasiallisesti sen, mitä ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta on määrätty edellä jaksossa 1.1. mainitussa yleissopimuksessa. Tuo yleissopimus on saatettu Suomessa voimaan vuonna 1962. Tämän mukaisesti laki tulisi sisältämään säännökset siitä, millä edellytyksillä välityssopimus, jonka mukaan riita on ratkaistava ulkomailla tapahtuvassa välitysmenettelyssä, on katsottava Suomessa päteväksi, ja millä edellytyksillä ulkomailla annettu välitystuomio on pantavissa Suomessa täytäntöön. Nykyisin kyseiset säännökset ilmenevät yleissopimuksesta. On katsottu selkeämmäksi sisällyttää ne välimiesmenettelyä sääntelevään lakiin. Ehdotuksen mukaan ulkomaisen välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano kävisi joissakin tapauksissa käytännön syistä päinsä jonkin verran lievemmin edellytyksin kuin yleissopimus edellyttää.

3. Asian valmistelu

Ehdotettu lainsäädäntö on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä.

Työryhmän ehdotuksesta on pyydetty lausunto seuraavilta viranomaisilta ja järjestöiltä: Turun hovioikeus, Helsingin hovioikeus, Uudenmaan lääninhallitus, Helsingin maistraatti, Suomen Asianajajaliitto, Teollisuuden Keskusliitto r.y., Keskuskauppakamari ja Suomen Ulkomaankauppaliitto r.y. Näistä kaikki muut paitsi Helsingin hovioikeus ovat antaneet niiltä pyydetty lausunnot. Lisäksi Suomen Lakimiesliitto — Finlands Juristförbund r.y. on omasta aloitteestaan toimittanut oikeusministeriölle lausuntonsa työryhmän ehdotuksesta.

Välimiesmenettelylainsäädännön uudistamista pidettiin yleisesti ottaen tarpeellisena ja työryhmän ehdotuksiin suhtauduttiin pääasiallisesti myönteisesti. Ainoastaan Turun hovioikeus katsoi, ettei lakiuudistusta ollut syytä toteuttaa ennen riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä ja muutoksenhakua ulosottoasioissa koskevan lainsäädännön uudistamista. Lausuntojen pohjalta on esitykseen tehty eräitä tarkistuksia.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Esityksen suhde riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaan lainsäädäntöön

Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn uudis-

tamiseen alioikeuksissa liittyvien lakien (1052—1067/91) voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Noilla laeilla ei kuitenkaan ole merkitystä tässä esityksessä ehdotetun uuden lain kannalta. Välimiesmenettelyn lähtökohtiin kuuluu näet, että asianosaiset saavat itse sopia menettelyn kulusta parhaaksi katsomallaan tavalla. Heidän sopimusvaltaansa rajoittavat ainoastaan ehdottomat välimiesmenettelyä koskevat säännökset. Siltä osin kuin asianosaiset voivat sopia menettelystä, mutta sopimusta ei ole tehty, välimiesten asiana on noudattaa välimiesmenettelystä annettua lainsäädäntöä päättää asian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä. Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn uudistamiseen liittyvät lait eivät näin ollen koske välimiesmenettelyä sen enempää kuin nykyisetkään riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä koskevat säännökset. Näin ollen ehdotettu uusi laki välimiesmenettelystä voidaan saattaa voimaan myös ennen edellä kerrottuja oikeudenkäyntimenettelyn uudistamiseen liittyviä lakeja.

5.2. Esityksen suhde ulosottoa koskevan lainsäädännön uudistamiseen

Oikeusministeriössä on vireillä osauudistuksina toteutettavaksi tarkoitettu ulosottolainsäädännön kokonaisuudistus. Sen yhteydessä on tarkoitus lähivuosina lakkauttaa ulosotonhaltijat. Sen vuoksi ei enää tässä vaiheessa ole aihetta osoittaa ulosotonhaltijalle tehtäviä, jotka joka tapauksessa ennen pitkää joudutaan siirtämään muille viranomaisille. Näin ollen ehdotetaan jo tässä yhteydessä, että välitystuomion täytäntöönpanosta päättäminen kuuluisi yleiselle alioikeudelle eikä kuten nykyisin ulosotonhaltijalle.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lait

1.1. Laki välimiesmenettelystä

Välimiesmenettely Suomessa

1 §. Lakiehdotuksen 2—49 §:n säännökset korvaisivat ne säännökset, jotka sisältyvät voimassa olevaan välimiesmenettelystä annettuun lakiin. Näihin säännöksiin sisältyisivät paitsi välityssopimusta ja välitystuomiota koskevat säännökset myös säännökset välimiehistä ja asian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

Lain 2—49 §:ää olisi sovellettava, jos välimiesmenettely on määrätty tai tarkoitettu tapahtuvaksi Suomessa. Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, kehitys on välimiesmenettelyä koskevassa lainsäädännössä ulkomailla kulkenut kohti niin sanotun territoriaaliperiaatteen omaksumista. Tälle periaatteelle rakentuu myös UNCITRALin mallilaki. Käytännössä asianosaiset vain harvoin sopivat, että välimiesmenettely olisi muun valtion lain alainen kuin sen, jossa välimiesmenettely on tapahtuva. Varsin tavallista sitä vastoin on, että sopimuksissa viitataan nimenomaisesti sen valtion välimiesmenettelyä koskevaan lakiin, missä menettely on tarkoitettu tapahtuvaksi. Näin ollen ei ole tarpeen mahdollistaa 2—49 §:ään otettavaksi ehdotettujen säännösten soveltamista välimiesmenettelyyn, joka on tarkoitettu tapahtuvaksi vieraassa valtiossa. Lain 2—49 §:n säännösten soveltaminen ei kuitenkaan vaadi, että välimiesmenettely tosiasiallisesti tapahtuu Suomessa. Riittävänä on pidettävä, että menettely on sovittu tai määrätty tapahtuvaksi täällä. Silloin kun välimiesten käsiteltävänä on riita-asia, jolla on kansainvälisiä liittymiä, voivat välimiehet tarvittaessa kokoontua ja ottaa vastaan näyttöä tai pitää istuntojakin muussa valtiossa kuin siinä, missä välimiesmenettely on tarkoitettu tapahtuvaksi.

Pykälän jälkimmäisessä virkkeessä viitattaisiin lain 50—54 §:ään, jossa säädetään välimiesmenettelystä, joka on tarkoitettu tapahtuvaksi vieraassa valtiossa.

2 §. Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 1 §:n 1 momenttia. Niin kuin viimeksi mainitun lainkohdan mukaan voitaisiin asianosaisten välisin sopimuksin edelleen jättää yhden tai useamman välimiehen lopullisesti ratkaistavaksi yksityisoikeudellinen riitakysymys tai

määrätystä oikeussuhteesta aiheutuvat vastaiset riidat edellyttäen, että sovinto on niissä sallittu. Näin ollen välimiesmenettelyn soveltamisalaa ei ehdoteta sen enempää laajennettavaksi kuin supistettavaksikaan. Voimassa olevan lain 1 §:n 1 momenttiin sisältyvä maininta siitä, että myös kysymys vahingonkorvauksesta rikosasiassa voidaan jättää välimiesten ratkaistavaksi, on käynyt tarpeettomaksi, kun rikokseen perustuva yksityisoikeudellinen vaatimus, jota ei esitetä syytejutun yhteydessä, on nykyisin yleensäkin käsiteltävä riita-asian oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

Niin kuin voimassa olevan lain mukaan, ei välitystuomioon voisi hakea muutosta valtion tuomioistuimessa. Tätä tarkoitetaan, kun laissa ehdotetaan säädettäväksi, että riita saadaan jättää yhden tai useamman välimiehen *lopullisesti* ratkaistavaksi. Tämä ilmenee epäsuorasti myös lakiehdotuksen 40 §:stä.

3 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi välityssopimuksen muotoa koskeva määräys. Pykälän 1 momentin mukaan välityssopimus olisi edelleen tehtävä kirjallisesti. Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös siitä, milloin välityssopimus on katsottava kirjallisesti tehdyksi.

Niin kuin nykyisin välityssopimusta pidettäisiin kirjallisesti tehtynä, jos sopimus on otettu asianosaisten aliekirjoittamaan asiakirjaan tai jos se sisältyy asianosaisten väliseen kirjeenvaihtoon. Tämän lisäksi katsottaisiin välityssopimus kirjallisesti tehdyksi myös silloin, kun asianosaiset ovat vaihtamalla sähkösanomia tai kaukokirjoitintiedotuksia taikka muita vastaavalla tavalla tulostettuja asiakirjoja määränneet, että riita on välimiesten ratkaistava. Niin kuin edellä yleisperusteluissa on mainittu, on viimeksi mainitulla määräyksellä pyritty siihen, että välityssopimuksen muotoa koskevat vaatimukset eivät olisi missään suhteessa ankarampia kuin New Yorkin yleissopimuksen II artiklan välityssopimuksen muotoa koskeva määräys. Ei voida pitää perusteltuna, että välityssopimuksen muotoa koskevat määräykset ovat erilaisia riippuen siitä, onko menettely tapahtuva Suomessa vai vieraassa valtiossa.

Huomattava osa kaikista liike-elämässä esiintyvistä sopimuksista tehdään vakioehdoin. Varsin usein asianosaisten väliseen sopimukseen sisältyy ainoastaan viittaus tällaisiin vakioehtoihin eli yleisiin sopimusehtoihin, joissa määrätään, että niitä on noudatettava asiano-

saisten välisessä suhteessa. Tällaisiin määräyksiin sisältyy melko usein välityslauseke. Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei voimassa olevan lain 3 §:ssä oleva välityssopimuksen kirjallista muotoa koskeva vaatimus ole esteenä sille, että välityssopimus voisi pätevästi syntyä siten, että asianosaisten allekirjoittamassa sopimuksessa tai heidän kirjeenvaihdossaan vain yleisesti viitataan yleisiin sopimusehtoihin tai muuhun asiakirjaan, johon sisältyy määräys välimiesmenettelystä.

Selvyyden vuoksi on katsottu tarpeelliseksi ottaa pykälän 3 momenttiin säännös siitä, että välityssopimus on katsottava tehdyksi kirjallisesti myös, jos pykälän 2 momentissa tarkoitulla tavalla tehdyssä sopimuksessa on viitattu muuhun asiakirjaan, johon sisältyy määräys välimiesmenettelystä. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että asianosaisten viittaamiin yleisiin sopimusehtoihin tai muihin määräyksiin sisältyvä välityslauseke yksittäistapauksissa ilman muuta tulisi asianosaisten välisen sopimuksen osaksi. On näet erotettava toisistaan yhtäältä kysymys siitä, estääkö välityssopimukselle asetettu kirjallista muotoa koskeva vaatimus sen, että välityssopimus voi syntyä puheena olevalla tavalla ja toisaalta kysymys siitä, millä edellytyksillä tällainen viittaus saa aikaan sen, että yleisiin sopimusehtoihin tai muihin määräyksiin sisältyvä välityslauseke tulee asianosaisten välisen sopimuksen osaksi.

4 §. Voimassa olevan välimiesmenettelystä annetun lain 26 §:stä on katsottu ilmenevän, että testamenttiin, lahjakirjaan tai konossementtiin tai näihin rinnastettavaan asiakirjaan sisältyvää määräystä välimiesmenettelystä on pidettävä välityssopimuksen veroisena. Lisäksi on vanhastaan katsottu, että yhteisön tai säätiön sääntöihin sisältyvä määräys välimiesmenettelystä on välityssopimuksen veroinen. Osuuskuntalain 171 §:ssä (371/81) säädetään, että jos osuuskunnan sääntöjen mukaan riidat toiselta puolen osuuskunnan ja toiselta puolen hallituksen jäsenen tai muun sanotun lain 75 §:ssä tarkoitettujen osuuskunnan edustajan, selvitysmiehen tai osuuskunnan jäsenen välillä on välimiesten ratkaistava, on tällaisella sääntöjen määräyksellä sama vaikutus kuin välityssopimuksella. Samoin säädetään osakeyhtiölain (734/78) 16 luvun 4 §:ssä, että yhtiöjärjestyksen määräyksellä, jonka mukaan toisaalta yhtiön ja toisaalta hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan, tilintarkastajan tai osakkeenomistajan välillä on välimiesten ratkaistava, on sama vaikutus

kuin välityssopimuksella. Vastaavia säännöksiä ei sisälly lakiin muiden yhteisöjen tai säätiöiden osalta. Tästä huolimatta on näiden sääntöihin tai yhtiöjärjestyksiin sisältyvät määräykset välimiesmenettelystä katsottu välityssopimuksen veroisiksi.

Muutosta nyt kysymyksessä olevalta osin ei ehdoteta. Mahdollisten epäselvyyksien välttämiseksi ehdotetaan pykälään otettavaksi nimenomainen säännös, jonka mukaan välityssopimuksen veroisena pidetään sellaista testamenttiin, lahjakirjaan, konossementtiin tai näihin rinnastettaviin asiakirjoihin, yhdistyksen tai säätiön sääntöihin tai osakeyhtiön tai muun yhtiön taikka yhteisön yhtiöjärjestykseen sisältyvää välimiesmenettelyä koskevaa määräystä, jota asianosaiset tai se, jota vastaan vaatimuksia esitetään, ovat velvollisia noudattamaan.

5 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 1 §:n 2 momentin 1 virkettä vastaava säännös. Sen mukaan kanteen kysymyksestä, joka on yhden tai useamman välimiehen ratkaistava, ei saisi ottaa tuomioistuimessa tutkittavaksi, jos vastapuoli tekee siitä väitteen ennen kuin hän vastaa pääasiaan. Välityssopimuksen olemassaolo olisi, niin kuin voimassa olevan lainkin mukaan, edelleen esteenä kanteen tutkimiselle tuomioistuimessa, jos välityssopimuksesta tehdään väite ennen kuin vastataan pääasiaan.

Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että välityssopimuksen olemassaolo olisi eräissä tapauksissa otettava tuomioistuimen tai ulosotonhaltijan omasta aloitteesta huomioon ja kanteen jätettävä sen mukaisesti tutkimatta. Näin olisi meneteltävä, kun vastaaja on jäänyt pois oikeudesta samoin kuin lainhaku- ja maksamismääräysmenettelystä. Sellaista säännöstä, jonka mukaan välityssopimus näissä tapauksissa olisi viranomaisen omasta aloitteesta otettava huomioon ja asia sen mukaisesti jätettävä tutkimatta, ei kuitenkaan sisälly voimassa olevaan lakiimme. Tässäkään yhteydessä ei ehdoteta sellaisen säännöksen ottamista lakiin.

Silloin kun vastaaja on laillisesti haastettuna jäänyt ilman laillista estettä pois oikeudesta, tämä johtuu yleensä siitä, ettei hän kiistä kannetta. Syynä siihen, että saatava välityssopimuksesta huolimatta yritetään periä oikeudenkäynti-, lainhaku- tai maksamismääräysmenettelystä saattaa hyvinkin olla se, että velkoja epäilee tai ehkä jopa tietää, ettei vastaaja tule kiistämään saatavaa. Saatavan periminen tällä tavalla on johtunut vain siitä, että on haluttu

saada täytäntöönpanoperuste velallista vastaan. Välimiesmenettely on tuskin mikään tarkoituksenmukainen keino periä riidattomia saatavia. Yksipuolisen tuomion, lainhakupäättöksen tai maksamismääräyksen hankkiminen on tällaisissa tapauksissa usein huomattavasti tarkoituksenmukaisempi ja halvempi keino saada täytäntöönpanoperuste. Velallisen sen enempiä kuin yleinenkään etu ei vaadi, että välityssopimuksen olemassaolo näissä tapauksissa otetaan huomioon tuomioistuimen tai ulosotonhaltijan omasta aloitteesta. Näissäkään tapauksissa ei ole riittävää syytä poiketa säännöstä, jonka mukaan välityssopimuksen olemassaolo otetaan huomioon vain siinä tapauksessa, että siitä tehdään väite.

Ulosottolain 7 luvun 11 §:stä ilmenee, ettei välityssopimus estä asianosaista pyytämästä takavarikkoa tai muuta tuossa luvussa tarkoitettua turvaamistoimenpidettä ulosotonhaltijalta. Tällainen mahdollisuus pyytää näitä turvaamistoimenpiteitä ulosotonhaltijalta välityssopimuksesta huolimatta on tarpeellinen, koska välimiehet eivät voi antaa turvaamistoimenpiteitä koskevia määräyksiä. Myös eräiden muunlaisten kieltojen antaminen, joista ainoastaan viranomaisen voi päättää, saattavat olla tarpeen silloin kun riita on käsiteltävä välimiesmenettelyssä. Välimiehillä ei esimerkiksi ole oikeutta antaa osakeyhtiölain 16 luvun 3 §:ssä tarkoitettua määräystä, ettei yhtiökokouksen päätöstä saa panna täytäntöön. Jos yhtiökokouksen päätöksen moittimista koskeva asia kuitenkin yhtiöjärjestyksen sisältyvän välityslausekkeen nojalla on ratkaistava välimiesmenettelyssä, on epäselvää voiko kantaja tällaisen määräyksen estämättä pyytää tuomioistuimelta määräystä, ettei päätöstä saada toistaiseksi panna täytäntöön. Sen vuoksi ja koska ulosottolain 7 luvussa tarkoitettujen turvaamistoimenpiteistä päättäminen lähitulevaisuudessa ehdotettaneen siirrettäväksi tuomioistuimelle, on pykälän 2 momenttiin katsottu tarpeelliseksi ottaa nimenomainen säännös siitä, että tuomioistuin tai muu viranomaisen voi välityssopimuksen estämättä, asian ollessa välimiesten käsiteltävänä tai sitä ennen, antaa sellaisia väliaikaisia määräyksiä ja kielloja, joiden antaminen lain mukaan kuuluu viranomaisen toimivaltaan.

6 §. Niin kuin voimassa olevan lain mukaan asianosaisilla olisi edelleen oikeus sopia välimiesten määrästä. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, että välimiehiä tulisi, niin kuin

nykyisinkin, olla kolme, jolleivät asianosaiset ole muuta määränneet.

7 §. Pykälän 1 momentin mukaan välimiehenä saisi olla jokainen, joka hallitsee itseään ja omaisuuttaan, jolleivät asianosaiset ole toisin määränneet. Tällä tarkoitetaan, että jokainen, joka ei ole holhouksenalaisena tai konkurssissa, saa toimia välimiehenä. Näin on asianlaita kuitenkin vain sillä edellytyksellä, etteivät asianosaiset ole sopineet, että välimiehen tulee täyttää myös joitakin muita kelpoisuusvaatimuksia. Asianosaiset saattavat esimerkiksi sopia, että välimiesten tulee olla lakimiehiä.

Voimassa olevasta laista poiketen ei ole katsottu aiheelliseksi sisällyttää lakiehdotukseen säännöstä, jonka mukaan välimiehenä saa olla ainoastaan 25 vuotta täyttänyt nuhteeton henkilö. Tällaista täysi-ikäisyyttä korkeampaa ikävaatimusta ei tiettävästi ole minkään muun välimiesmenettelylaissa. Sen käytännön merkitys ei ole suuri, koska välimieheksi ei juuri valita alle 25-vuotiaita henkilöitä. Yleensäkin edellytetään välimieheiltä sellaista asiantuntemusta, jota 25 vuotta nuoremmalla henkilöllä vain harvoin on.

Lakiehdotukseen ei ole pidetty tarpeellisena ottaa säännöstä siitä, että välimiehen tulee olla nuhteeton. Käsite ”nuhteeton” ei ole aivan yksiselitteinen ja saattaa antaa aiheen turhiin riitoihin välimiehen kelpoisuudesta. Tiettävästi tällaistakaan säännöstä ei sisälly minkään muun valtion lakiin.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä siitä, että välimiehen tulisi olla Suomen kansalainen. Muun muassa tästä johtuen on vakiintuneesti katsottu, että myös ulkomaalainen voi Suomessa toimia välimiehenä. Tätä on varsinkin kansainvälisluontoisia riitoja silmällä pitäen pidettävä tarkoituksenmukaisena. Selvyyden vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että välimiehenä saa Suomessa toimia myös muu kuin Suomen kansalainen.

8 §. Voimassa olevan lain 18 §:n mukaan välimiehet toimivat ”tuomarin vastuulla”. Tämä sanamuoto on toisinaan antanut aiheen väärinkäsitykseen, että välimiehellä olisi samanlainen virkavastuu kuin tuomarilla. Säännöksen tarkoituksena lienee kuitenkin vain korostaa, että välimies siinäkin tapauksessa, että hänet on nimennyt tehtävään yksi asianosainen, ei saa toimia tämän asiamiehenä, vaan on velvollinen hoitamaan tehtävänsä objektiiv-

visesti ja puolueettomasti samalla tavalla kuin virkatuomari.

Välimiesmenettelyn uskottavuuden kannalta on välimiehen puolueettomuuden ja riippumattomuuden vaatimuksella tärkeä merkitys. Koska välimies ei toimi virkavastuulla ja välimies useassa tapauksessa on toisen asian- osaisen yksin nimeämä, ehdotetaan pykälän *1 momenttiin* otettavaksi säännös, että välimiehen tulee olla puolueeton ja riippumaton.

Asianmukaisena ei voida yleensä pitää, että joku toimii tuomarina tai välimiehenä siitä huolimatta, että hänen osaltaan on olemassa seikkoja, jotka ovat omiaan vaarantamaan hänen puolueettomuuttaan tai riippumattomuuttaan tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä. Tällaisten seikkojen estämättä henkilö voi kuitenkin toimia välimiehenä, jos kaikki asianosaiset tietoisina puheena olevista seikoista suostuvat tähän. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän *2 momentissa* säädettäväksi, että sen, jonka suostumusta välimiehen tehtävään on pyydetty, tulee heti, jollei hän kieltäydy tehtävästä, ilmoittaa kaikki sellaiset seikat, jotka ovat omiaan vaarantamaan hänen puolueettomuuttaan tai riippumattomuuttaan välimiehenä tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä. Välimiehen nyt tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan sellaisiin seikkoihin, joiden johdosta hänet voitaisiin julistaa esteelliseksi. Myös sellaiset seikat, jotka eivät ehkä ole riittäviä välimiehen julistamiseksi esteelliseksi, on ilmoitettava, jos voidaan olettaa, että nämä seikat voivat aiheuttaa asianosaiselle epäilyä välimiehen puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta. Esteen ilmoittamista pidetään nykyisinkin asianmukaisena.

Seikka, joka on omiaan vaarantamaan välimiehen puolueettomuutta tai riippumattomuutta välimiehenä tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä, saattaa syntyä vasta sen jälkeen, kun tämä tehtävä on otettu vastaan. Mahdollista on myös, että välimies on ottanut vastaan tehtävän ilmoittamatta tällaisesta seikasta. Sen vuoksi on katsottu tarpeelliseksi ehdottaa pykälän *3 momenttiin* otettavaksi säännös, jonka mukaan välimies olisi velvollinen välimiesmenettelyn päättymiseen asti ilmoittamaan kaikki edellä tarkoitetut seikat, joita ei ennestään ole saatettu asianosaisten tietoon.

9 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös niistä perusteista, millä välimies voitaisiin

julistaa esteelliseksi. Tämä voisi tapahtua, niin kuin asian laita on voimassa olevan lainkin mukaan, ainoastaan asianosaisen vaatimukselta.

Lainkohdasta ilmenee, että välimies voitaisiin julistaa esteelliseksi aina, jos hän olisi tuomarina ollut esteellinen käsittelemään asiaa. Tällä määräyksellä ei ilmeisesti tule olemaan suurtakaan käytännön merkitystä ainakaan ennen oikeudenkäymiskaaren 13 lukuun sisältyvien tuomarin jääviä koskevien säännösten uudistamista.

Käytännön kannalta merkittävä ja periaatteellisesti tärkeä on pykälän säännös, jonka mukaan välimies voidaan julistaa esteelliseksi sellaisen seikan johdosta, joka on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä välimiehen puolueettomuutta tai riippumattomuutta. Tällä yleisluontoisella säännöksellä pyritään entistä voimakkaammin korostamaan välimieheltä edellytettävää puolueettomuutta ja riippumattomuutta. Säännöksen nojalla välimies voitaisiin julistaa esteelliseksi sellaisillakin hänen puolueettomuuttaan ja riippumattomuuttaan vaarantavilla perusteilla, joilla vain harvoin tai ei lainkaan saattaisi olla merkitystä tuomarin kohdalla. Aiheettomille epäilyksille ja mielivaltaisille estemuistutuksille ei säännöstä sovellettaessa kuitenkaan olisi annettava sijaa. Välimies voitaisiin sen nojalla julistaa esteelliseksi vain sellaisen seikan johdosta, joka objektiivisesti arvostellen on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä välimiehen puolueettomuutta tai riippumattomuutta. Käytännössä tulisi todennäköisesti kehittymään sääntöjä, joiden mukaan välimiehen esteellisyyttä voitaisiin asianmukaisesti arvioida.

Sellaisena seikkana, joka saattaa herättää perustellun epäilyn välimiehen puolueettomuudesta, voi olla esimerkiksi se, että hän on toistuvasti ja ilman että siihen olisi erityistä hyväksyttävää perustetta ottanut toimiakseen välimiehenä jonkun asianosaistahon pyynnöstä. Samoin saattaa epäilyksiä puolueettomuuden ja riippumattomuuden osalta herätä tapauksissa, joissa havaitaan, että välimieheksi nimetyllä ja välimiesmenettelyn asianosaisen edustajalla tai avustajalla on tapana vastavuoroisesti toimia sellaisen asianosaisen nimeäminä välimiehinä, jota toinen heistä välimiesmenettelyssä edustaa. Lainkohdan mukaan voitaisiin esteelliseksi julistaa myös välimies, joka toimii sellaisen yhteisön tai laitoksen johtolimissä tai palveluksessa, jonka jäsenenä tai intressentinä

toinen asianosainen yksin on. Tiettyjä epäilyksiä puolueettomuudesta ja riippumattomuudesta saattaa herättää myös se seikka, että välimiesmenettelyssä asianosaisen edustajana tai avustajana olevan lakimiehen tai hänen toimistonsa useat eri päämiehet toistuvasti tai samanaikaisesti ovat nimenneet saman henkilön välimieheksi.

10 §. Jos välimiesmenettely on sovittu tapahtuvaksi joidenkin vahvistettujen sääntöjen mukaan, saattaa näihin sääntöihin sisältyä määräys siitä, missä järjestyksessä välimiehen esteelliseksi julistamista koskeva vaatimus tutkitaan. Tällainen asianosaisten välinen sopimus on kyllä pätevä, mutta jos asianosaisen asianmukaisessa järjestyksessä tekemää vaatimusta välimiehen julistamisesta esteelliseksi ei ole ennen välitystuomion antamista hyväksytty, asianosaisella tulisi tästä huolimatta olla oikeus vaatia välitystuomion kumoamista tuomioistuimessa välimiehen esteellisyyden perusteella. Sopivana ei voida pitää, ettei asianosainen voisi missään muodossa saattaa kysymystä välimiehen esteellisyydestä valtion tuomioistuimen tutkittavaksi. Sen vuoksi ehdotetaan pykälään otettavaksi nimenomaiset säännökset siitä, että asianosaiset voivat sopia siitä, missä järjestyksessä välimiehen esteelliseksi julistamista koskeva vaatimus on tutkittava, mutta että asianosaisella on tämän estämättä oikeus vaatia välitystuomion kumoamista välimiehen esteellisyyden perusteella. Asianosaiset voisivat kuitenkin saatuaan tiedon välimiehen henkilöllisyydestä ja tätä koskevasta esteellisyydperusteesta sopia siitä, että kysymyksen välimiehen esteellisyydestä ratkaisee asianosaisia sitovasti ja lopullisesti joku muu kuin tuomioistuin. Onhan asianosaisilla oikeus hyväksyä välimieheksi henkilö, jonka he tietävät olevan esteellisen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset välimiehen esteelliseksi julistamista koskevan vaatimuksen esittämisestä siinä tapauksessa, etteivät asianosaiset ole tehneet pykälän 1 momentissa tarkoitettua sopimusta. Tällainen vaatimus olisi tehtävä välimiehille ja siinä olisi ilmoitettava sen peruste. Voimassa olevan lain 8 §:n mukaan asianosaisen on tehtävä väite välimiehen esteellisyydestä ennen kuin hän käyttää pääasiassa puhevaltaa taikka, jos esteellisyys on myöhemmin ilmaantunut tai tullut asianosaisen tietoon, heti sen jälkeen. Koska välimiesmenettelyä yhä enenevässä määrin käytetään myös asioissa, joissa asianosaiset

ovat eri valtioista, on pidetty tarkoituksenmukaisena ehdottaa, että asianosaisen olisi esitettävä välimiehen esteelliseksi julistamista tarkoittava vaatimuksensa päivissä laskettavassa määräajassa. Tuo määräaika olisi 15 päivää siitä, kun asianosainen on saanut tiedon kaikkien välimiesten asettamisesta. Jos asianosainen saadessaan tiedon välimiesten asettamisesta ei ollut tietoinen siitä seikasta, jonka johdosta hän vaatii välimiehen julistamista esteelliseksi, alkaisi määräaika kuitenkin vasta silloin kun asianosainen sai tuon tiedon. Ehdotettu säännös on saman sisältöinen kuin vastaava UNCITRALin mallilakiin sisältyvä säännös.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös välimiehen esteelliseksi julistamista koskevan vaatimuksen tutkimisesta. Tällaisen vaatimuksen tutkiminen kuuluisi, niin kuin nykyisin, välimiehille. Myös se välimies, jonka esteelliseksi julistamista on vaadittu, osallistuisi esteellisyyttä koskevan kysymyksen ratkaisemiseen. Säännös soveltuisi vain siinä tapauksessa, etteivät asianosaiset ole pykälän 1 momentin mukaisesti toisin sopineet.

Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, välimiestä ei voitaisi pakkokeinoin velvoittaa täyttämään tehtäväänsä. Sen vuoksi ei lakiehdotukseen myöskään ehdoteta otettavaksi voimassa olevan lain 14 §:ää vastaavaa säännöstä siitä, että se, joka on ottanut suorittaakseen välimiehen tehtävän, ainoastaan tuomioistuimen suostumuksella voi luopua tehtävästään. Kun asianosainen on vaatinut välimiehen julistamista esteelliseksi, on näin ollen todennäköistä, että välimies useassa tapauksessa vapaaehtoisesti luopuu tehtävästään riippumatta siitä, pitääkö hän esteelliseksi julistamistaan koskevaa vaatimusta perusteltuna. Ja vaikka välimies, jonka asianosainen on vaatinut julistettavaksi esteelliseksi, ei vapaaehtoisesti luopuisikaan tehtävästään, hän ei voi jatkaa tehtävässään, jos toinen asianosainen on hyväksynyt vaatimuksen välimiehen julistamisesta esteelliseksi (18 §:n 1 momentti). Näin ollen ne tilanteet, joissa välimiehet joutuisivat ratkaisemaan välimiehen esteellisyyttä koskevan vaatimuksen, tulisivat olemaan harvinaisia.

Asianosaisilla ei nykyisin ole mahdollisuutta saattaa kysymystä välimiehen esteellisyydestä tuomioistuimen tutkittavaksi ennen välitystuomion julistamista. Tällainen mahdollisuus saataisi helposti johtaa siihen, että välimiehet keskeyttäisivät asian käsittelyn ja jatkaisivat sitä vasta sen jälkeen, kun tuomioistuin on

ratkaissut välimiehen esteellisyyttä koskevan kysymyksen. Tämä voi puolestaan merkitä sitä, että asian käsittely kohtuuttomasti pitkittyy. Sen vuoksi voimassa olevan oikeuden muuttamista ei tältä osin ole pidetty aiheellisena. Sitä vastoin on selvyiden vuoksi katsottu aiheelliseksi ehdottaa tähän momenttiin otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että kysymys välimiehen esteellisyydestä voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi vain välitystuomion kumoamista koskevan kanteen perusteena.

11 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset välimiesmenettelyn aloittamisesta. Sen 1 momentin mukaan asianosaisen, joka tahtoo jättää riidan välimiesten ratkaistavaksi, olisi ilmoitettava siitä vastapuolelleen kirjallisesti. Tuossa ilmoituksessa olisi viitattava välityssopimukseen ja siinä olisi mainittava riitakysymys, joka aiotaan jättää välimiesten ratkaistavaksi. Silloin kun välityssopimus koskee yhtä ainoata riitakysymystä, tämä riitakysymys ilmenee jo välityssopimuksesta. Siinä tapauksessa pelkkä viittaus välityssopimukseen olisi riittävä.

Lakiehdotuksen 20 §:n mukaan välimiesmenettely tulisi vireille, kun asianosainen on saanut tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä tarkoitetussa ilmoituksessa olisi myös mainittava välimiesmenettelyä vaativan asianosaisen nimettävät välimiehet. Samalla olisi toista asianosaista kehoitettava ilmoittamaan ne välimiehet, joiden nimeäminen on hänen asianaan.

Jos välimiehiä tulee olla vain yksi, josta asianosaisten on sovittava, olisi ilmoituksessa mainittava henkilö, jota välimiesmenettelyä vaatinut asianosainen ehdottaa välimieheksi. Asianosainen saattaa myös vaihtoehtoisesti ilmoittaa yhtä useampia henkilöitä välimiehen tehtävään, jolloin lopullinen nimeäminen tapahtuu, jos vastapuoli hyväksyy jonkun ehdotetuista ja ilmoittaa siitä asianosaiselle.

Eräissä tapauksissa voi asianosaisten välisistä sopimuksista johtua, että välimiehen nimeäminen on muun kuin asianosaisen tehtävä. Niinpä esimerkiksi Keskuskauppakamarin välityslautakunnan sääntöjen mukaan tapahtuvassa välimiesmenettelyssä välityslautakunta nimeää välimiehet, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet. Tällaisessa tapauksessa on pykälän 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus toimitettava myös nimeäjälle ja tätä pyydettyä suorittamaan tehtävä.

12 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sään-

nökset siitä, miten välimiehet on nimettävä, jos välimiehiä tulee olla useampi kuin yksi. Nämä säännökset soveltuisivat vain siinä tapauksessa, etteivät asianosaiset ole pätevästi sopineet sen enempää välimiehistä kuin siitä, miten heidät on nimettävä. Kummankin asianosaisen olisi tuollaisessa tapauksessa nimettävä yhtä monta välimiestä. Näin nimettyjen välimiesten olisi valittava lisäksi yksi välimies toimimaan puheenjohtajana, jolleivät asianosaiset ole määränneet, että riita on heidän nimeämänsä välimiesten ratkaistava. Jos välimiehiä tulee olla kolme, niin kuin lakiehdotuksen 6 §:n mukaan on asianlaita, jolleivät asianosaiset ole muuta määränneet, kumpikin asianosainen valitsee, kuten nykyisin yhden välimiehen ja siten valitut kutsuvat kolmannen puheenjohtajaksi. Jos asianosaiset sitä vastoin ainoastaan ovat sopineet, että välimiesten lukumäärä on kaksi tai neljä tai jokin muu parillinen luku, heidän olisi katsottava määränneen, että riita on heidän nimeämiensä välimiesten ratkaistava.

13 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset uuden välimiehen valitsemisesta siinä tapauksessa, että välimies kuolee tai eroaa taikka erotetaan tehtävästään.

Pykälän 1 momentin mukaan välimiehen tilalle on näissä tapauksissa valittava uusi välimies. Tämä valittaisiin samassa järjestyksessä kuin edeltäjänsä. Jos näin välimiehen tilalle valittu kuolee tai eroaa taikka erotetaan tehtävästään, tuomioistuin määräisi jommankumman asianosaisen hakemuksesta uuden välimiehen hänen sijaansa. Samansisältöiset säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 11 §:n 2 momenttiin. Asianosainen voisi näin ollen ainoastaan kahdesti valita puolestaan välimiehen. Säännöksen tarkoituksena on estää sellainen mahdollisuus, että asianosainen valitsemalla kerta toisensa jälkeen välimieheksi henkilöitä, jotka syystä tai toisesta eroavat, viivästyttää välimiesmenettelyä. Toisin kuin äsken mainittu voimassa olevan lain säännös, ehdotettu säännös ei kuitenkaan koskisi ainoastaan asianosaisen puolesta valittua välimiestä. Riittäviä perusteita erilaiseen arviointiin muun kuin asianosaisen valitseman välimiehen osalta nyt kysymyksessä olevassa suhteessa ei ole.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset sen varalta, että välityssopimuksessa määrätty välimies kuolee tai ei voi tai tahdo ottaa tehtävää vastaan, taikka eroaa tai erotetaan tehtävästään. Voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan välityssopimus

tällaisessa tapauksessa raukeaa, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet. Niissä tapauksissa, joissa asianosaiset ovat määränneet välimiehet jo välityssopimuksessa, he ovat tuskin yleensä tarkoittaneet sitä, että välityssopimuksessa määrättyjen välimiesten henkilöllisyys olisi niin tärkeä, että välityssopimuksen tulisi raueta, jos välimies kuolee tai ei tahdo ottaa tehtävää vastaan taikka eroaa tai erotetaan tehtävästään. Sen vuoksi ei ole katsottu asianmukaiseksi pysyttää laissa säännöstä siitä, että välityssopimus mainitunlaisesta syystä raukeaa.

Siinä tapauksessa, että välityssopimuksessa nimetty välimies kuolee tai ei voi tai tahdo ottaa tehtävää vastaan, taikka eroaa tai erotetaan tehtävästään, asianosaisten tulisi sopia hänen sijaansa määrättävästä välimiehestä. Sen varalta, etteivät asianosaiset ole päässeet sopimukseen tästä välimiehestä, ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuimien määrää jommankumman asianosaisten hakemuksesta tuon välimiehen, jolleivät asianosaiset ole sopineet, että välityssopimus tällaisessa tapauksessa raukeaa.

14 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan ensinnäkin otettavaksi säännökset välimiehen nimeämisestä siinä tapauksessa, että se, jonka asiana välimiehen nimeäminen on, ei ole asianmukaisesti täyttänyt tehtävänsä. Toiseksi siihen ehdotetaan otettavaksi säännökset välimiehen nimeämisestä siinä tapauksessa, etteivät asianosaisten nimeämät välimiehet ole voineet sopia puheenjohtajasta. Näissä tapauksissa asianosainen voisi pyytää tuomioistuinta määräämään puuttuvan välimiehen tai puuttuvat välimiehet.

Tällaisen pyynnön asianosainen voisi esittää tuomioistuimelle ensinnäkin, jos asianosainen tai muu jonka tehtävänä on nimetä välimies, ei 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen riidan jättämisestä välimiesten ratkaistavaksi ole täyttänyt tehtävänsä välimiehen nimeäjänä ja kirjallisesti ilmoittanut siitä välimiesmenettelyä vaatineelle asianosaiselle. Toiseksi asianosainen voisi esittää tuomioistuimelle pyynnön puheenjohtajana toimivan välimiehen nimeämisestä, jolleivät asianosaisten nimeämät välimiehet ole sopineet puheenjohtajasta 30 päivän kuluessa siitä, kun heidät on nimetty.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset ensinnäkin sen varalta, ettei se, jolle on toimitettu kirjallinen kehoitus valita välimies kuolleen, erotetun tai eronneen välimiehen sijaan, ole 30 päivän kuluessa kehotuksen saa-

pumisesta täyttänyt tehtävänsä välimiehen nimeäjänä. Toiseksi siihen ehdotetaan otettavaksi säännös välimiehen nimeämisestä sen varalta, etteivät asianosaisten nimeämät välimiehet ole sopineet puheenjohtajasta 30 päivän kuluessa siitä, kun he saivat tiedon puheenjohtajan kuolemasta tai eroamisesta tai erottamisesta. Kummassakin tapauksessa olisi vastaavasti sovellettava mitä 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

15 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös sen varalta, että riita on yhden välimiehen ratkaistava, mutta asianosaiset eivät pääse sopimukseen tästä välimiehestä. Sen mukaan asianosainen voisi pyytää tuomioistuinta määräämään välimiehen, jolleivät asianosaiset ole päässeet sopimukseen välimiehestä 30 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut toiselta asianosaiselta 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen riidan jättämisestä välimiehen ratkaistavaksi. Muutoin voisi asianosainen, joka ei tahdo pysyä tekemässään välityssopimuksessa, tehdä sen niin halutessaan helposti tyhjäksi.

16 §. Kun asianosainen 13, 14 tai 15 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa pyytää tuomioistuinta määräämään välimiehen, saattaa toinen asianosainen väittää, ettei asianosaisten välillä ole voimassa välityssopimusta tai että asianosaisten keskeinen välityssopimus ei koske sitä riitaa, joka halutaan jättää välimiesten ratkaistavaksi. Voimassa olevaan lakiin ei sisälly säännöksiä siitä, miten tuomioistuimen tulisi menetellä, jos kysymys välityssopimuksen voimassaolosta tai soveltavuudesta tuollaisen väitteen johdosta on käynyt riitaiseksi.

Oikeuskäytännössä hakija on joskus osoitettu panemaan vireille kanne sen selvittämiseksi, oliko välityssopimus edelleen voimassa, kun välimiehen määräämistä koskevassa hakemussaasiassa välityssopimuksen voimassaolo katsottiin käyneen tehdyn väitteen johdosta riitaiseksi. Tuolloin on myös katsottu, että välimies voidaan määrätä vasta sen jälkeen, kun kysymys välityssopimuksen voimassaolosta on lainvoimaisesti ratkaistu. Tämä voi kuitenkin johtaa siihen, että välimiesmenettely kohtuuttomasti viivästyy. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että tuomioistuimen on aina, kun asianosainen 13, 14 tai 15 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa pyytää sitä nimeämään välimiehen, suoritettava tuo tehtävä, jollei ole ilmeistä, ettei välimiesmenettelylle ole laillisia edellytyksiä.

Välimiesmenettelylle ei ole laillisia edellytyksiä esimerkiksi silloin, kun välimiesten ratkaistavaksi jätettyä riitaa ei lainkaan voida käsitellä välimiesmenettelyssä. Välimiesmenettely ei myöskään tule kysymykseen, jos sen perusteeksi esitetty välityssopimus ei koske välimiesten ratkaistavaksi jätettyä erimielisyyttä. Ilmeistä myös on, ettei välimiesmenettelylle ole laillisia edellytyksiä, jos ei voida esittää muodon puolesta pätevää välityssopimusta tai sen veroisena pidettävää asiakirjaa. Samoin saattaa asianlaita olla, jos ilmenee seikkoja, joiden johdosta välityssopimusta ei voida pitää asianosaisia sitovana. Kun tuomioistuin voisi jättää välimiehen nimeämättä vasta silloin, kun on *ilmeistä*, ettei välimiesmenettelyyn ole laillisia edellytyksiä, ei hakemuksen hylkääminen kävisi päinsä vain sillä perusteella, että tuomioistuin katsoisi menettelyn edellytysten puuttumisen mahdolliseksi tai jopa todennäköiseksi. Hakemusmenettelyssä tehty ratkaisu ei missään tapauksessa lopullisesti ratkaisisi kysymystä välityssopimuksen voimassaolosta.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös vastapuolen kuulemisesta ennen kuin tuomioistuin asianosaisen hakemuksesta määrää välimiehen. Voimassa olevan lain 12 §:n mukaan tuomioistuimen on ennen kuin se asianosaisten hakemuksesta määrää välimiesten puheenjohtajan aina kuultava vastapuolta. Muissa tapauksissa vastapuolen kuuleminen, ennen kuin tuomioistuin määrää välimiehen, on harkinnanvaraista.

Riittäviä perusteita ei ole sille, että tuomioistuimen velvollisuus kuulla toista asianosaista oman välimiehen määräämisestä on erilainen riippuen siitä, tarkoittaako asianosaisen hakemus välimiehen nimeämistä toisen asianosaisen puolesta vai välimiehen puheenjohtajan nimeämistä. Puolueettoman kokoonpanon turvaamiseksi on paikallaan, että tuomioistuin ennen välimiehen nimeämistä kuulee toista asianosaista. Ehdoton velvollisuus varata toiselle asianosaiselle tilaisuus tulla kuulluksi välimiehen määräämistä koskevan hakemuksen johdosta saattaisi kuitenkin joissakin tapauksissa johtaa siihen, että välimiesmenettely kohtuuttomasti viivästyy. Näin saattaa olla asianlaita silloin, kun toisen asianosaisen osoitetta ei tunneta tai toinen asianosainen on sellaisessa valtiossa, jossa ulkomaisen tuomioistuimen antamaa kutsua saapua tuomioistuimeen ei saada riittävän nopeasti annettua tiedoksi.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetaan tässä

momentissa säädettäväksi, että tuomioistuimen on ennen kuin se määrää välimiehen tai välimiehiä varattava toiselle asianosaiselle tilaisuus tulla kuulluksi, jollei välimiesmenettely tämän johdosta kohtuuttomasti viivästy.

17 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että asianosainen, joka on valinnut välimiehen ja ilmoittanut sen vastapuolelleen, ei ilman vastapuolen suostumusta saa peruuttaa valintaansa. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lain 11 §:n 1 momenttiin.

18 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset välimiehen erottamisesta tehtävästään. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan välimies voidaan asianosaisten välisin sopimuksin erottaa tehtävästään.

Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, välimiestä ei lakiehdotuksen mukaan voitaisi pakkokeinoin velvoittaa täyttämään tehtävänsä. Sitä vastoin ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan tuomioistuimen olisi asianosaisen hakemuksesta erotettava välimies tehtävästään, jos tämä ei voi asianmukaisesti suorittaa tehtävänsä tai ilman hyväksyttävää syytä viivyyttää asian käsitelyä. Ennen kuin tuomioistuin erottaisi välimiehen tehtävästään sen olisi kuitenkin yleensä varattava toiselle asianosaiselle ja erotettavaksi vaaditulle välimiehelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tuomioistuimen päätökseen välimiehen erottamista koskevassa asiassa ei saisi hakea muutosta. Tällaisen säännöksen ottamista lakiin on pidetty tarpeellisenä, koska muutoksenhaku tuomioistuimen päätökseen välimiehen erottamista koskevassa asiassa saattaisi kohtuuttomasti viivästyttää välimiesmenettelyä.

19 §. Pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi nimenomainen säännös, jonka mukaan 11 ja 13—17 §:n säännöksiä olisi noudatettava ainoastaan, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet.

20 §. Oikeudenkäynti tuomioistuimessa tulee oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 19 §:n mukaan vireille, kun haaste annetaan vastaajalle tiedoksi. Välimiesmenettelyn vireilletuloajan kohdasta ei laissa sen sijaan ole säännöstä. Kuten yleisperusteluissa on todettu, vireilletulohetken määrittämisellä on kuitenkin huomattava merkitys muun muassa määräaikojen laskemisen kannalta. Sen vuoksi ehdotetaan sää-

dettäväksi, että välimiesmenettely tulee vireille, kun asianosainen saa 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen vastapuolelta siitä, että tämä haluaa saattaa asian välimiesten ratkaistavaksi. Ehdotus vastaa myös UNCITRALin mallilaissa omaksuttua sääntelyä.

Riita-asiaain oikeudenkäyntimenettelyä uudistettaessa on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:ään 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1052/91), jonka voimaantulosta säädetään erikseen lailla, otettu säännös, jonka mukaan oikeudenkäynti tulee vireille jo silloin, kun haastehakemus saapuu tuomioistuimen kansliaan. Tätä järjestelyä noudatetaan jo nykyisin huoneenvuokra-asioissa. Hakemuksen jättämishetkeä suoranaisesti vastaava ajankohtaa ei kuitenkaan löydy välimiesmenettelyssä. Lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekeminen vastaa parhaiten myös haastehakemuksen jättämistä.

21 §. Voimassa olevan lain 16 §:n tapaan ehdotetaan myös uuteen lakiin säännöstä, josta ilmenee periaate, että välimiesten on annettava asianosaisille tarpeellinen tilaisuus ajaa asiansa. Asianosaiselle on suotava mahdollisuus paitsi esittää omat vaatimuksensa, niiden perusteet ja todisteet myös lausua mielensä vastapuolen vaatimuksista, niiden perusteista ja todisteista. Kyseessä on yleis- prosessuaalinen oikeusturva-periaate, jonka noudattamisesta ei voida välimiesmenettelyssä tinkiä. Kuulemisperiaatteen rikkominen muodostaa lakiehdotuksen 40 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan välitystuomion kumoamisperusteen.

Ehdotettu säännös ei merkitse, että asianosaisia olisi pakko todella kuulla. Riittää, että heille on varattu tilaisuus tulla kuulluksi. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä välimiehiä ratkaisemasta asiaa. Ratkaisu, jonka välimiehet antavat asianosaisen jättäessä käyttämättä hänelle varatun tilaisuuden asiansa ajamiseen, ei ole oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa tarkoitettu yksipuolinen tuomio, vaan asianosaisten tulee esittää vaatimustensa tueksi normaali selvitys.

22 §. Välimiesmenettelyn lähtökohtiin kuuluu, että asianosaiset saavat itse sopia menettelyn kulusta parhaaksi katsomallaan tavalla. Tästä ehdotetaan säännöstä lain 22 §:ään. Sopimusvaltaa rajoittaisivat kuitenkin ehdottomiksi katsotut välimiesmenettelyä koskevat säännökset. Pakottava menettelysäännös on muun muassa edellä mainittu 21 § (asianosaisen kuulemisperiaate). Lakiehdotuksen 26 ja

28 §:stä käy ilmi, ettei välimiesmenettelyssä voida asettaa uhkasakkoa tai käyttää muita pakkokeinoja asian- osaista tai kolmatta henkilöä vastaan eikä myöskään ottaa todistelutarkoituksessa kuultavalta asianosaiselta, todistajalta tai asiantuntijalta valaa taikka vakuutusta.

Siltä osin kuin asianosaiset voivat sopia menettelystä, mutta sopimusta ei ole tehty, jäisi määräysvalta pykälän 2 momentin mukaan välimiehille. Menettelystä päättäessään välimiesten olisi otettava huomioon asianosaisten tasapuolisen kohtelun sekä joutuisuuden vaatimukset. Asianosaisten valta määrätä menettelyn kulusta ei tarkoita sitä, että välimiehet olisivat velvollisia suostumaan kaikkeen siihen, miten asianosaiset tahtovat menettelyn järjestää. Rajanveto tässä suhteessa on tehtävä sen mukaan, millaisiin menettelyjärjestelyihin asianosaisten ja välimiehen välillä tehdyn välimies-sopimuksen voidaan katsoa välimiestä velvoittavan. Mikäli ristiriita käy sovitamattomaksi, välimiehillä on oikeus luopua tehtävästään.

23 §. Edellä mainittujen periaatteiden mukaan asianosaisilla on pykälän 1 momentin mukaan ensisijainen oikeus päättää myös välimiesmenettelyn paikasta. Jolleivät asianosaiset ole tästä sopineet tai antaneet jonkun muun tehtäväksi määrätä välimiesmenettelyn paikka, välimiehet määräävät, missä menettely tapahtuu.

Menettelyn joustava ja tarkoituksenmukainen järjestely voi vaatia, että välimiehet ottavat vastaan tai hankkivat todistusaineistoa muualakin kuin sillä paikkakunnalla, jonka he tai asianosaiset ovat käsitteilypaikaksi määränneet, tarvittaessa myös Suomen rajojen ulkopuolella. Tästä ehdotetaan säännöstä pykälän 2 momenttiin. Suomessa sijaitsevan paikkakunnan määrittäminen käsitteilypaikaksi ei siten estäisi välimiehiä pitämästä istuntoja tai suorittamasta katselmuksia myös ulkomailla. Mikäli menettely on sovittu tai määrätty tapahtuvaksi Suomessa, menettelyyn sovellettaisiin 2—49 §:n säännöksiä.

24 §. Jotta välimiesmenettely täyttäisi tehtävänsä riitojen ratkaisutapana, on tärkeää, että välimiesten ratkaistavaksi saatettu asia tulee sekä perusteellisesti että riittävän joutuisasti selvitettyksi. Tätä päämäärää silmällä pitäen sisältää lakiehdotuksen 24 §:n 1 momentti säännöksiä välimiesten tehtävistä riitakäytön tarkemmaksi selvittämiseksi. Menettelyn jouduttamiseksi ja käsittelyn keskittämiseksi väli-

miehet voisivat asettaa määrääjän, jonka kuluessa kantajan on ilmoitettava yksilöidyt vaatimuksensa ja ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa perustuu, kuin myös ajan jonka kuluessa vastaajan on annettava vastineensa. Samoin välimiehet voisivat jo tässä yhteydessä kehottaa asianosaisia samalla antamaan välimiehille kaiken sen asiakirja-aineiston, jolla voi olla merkitystä asiassa, sekä ilmoittamaan ne muut todisteet, joita asianosaiset aikovat esittää.

Välimiesmenettelyn taustalla oleva sopimusvapauden periaate huomioon ottaen on perusteltua, että asianosaisen oikeus muuttaa tai täydentää kannettaan on välimiesmenettelyssä laajempi kuin mitä tuomioistuinmenettelyssä on asian laita. Asianosaiset voivat näet välityssopimuksen perusteella varsin pitkälle ennakoida ne muutokset ja lisäykset, joita vastapuoli kenties haluaa vaatimuksiinsa tehdä. Koska vaatimusten ja niiden perusteiden muuttaminen ja täydentäminen voi tulla välimiesmenettelyssä kysymykseen vain siltä osin kuin kyseessä on välityssopimuksessa tarkoitettu riita, ei muuttamiselle tai täydentämiselle ehdoteta pykälän 2 momentin mukaan asetettavaksi muita rajoituksia kuin se, ettei toimenpidettä tule sallia, jos se kohtuuttomasti viivyttaisi asian ratkaisemista. Samoin edellytyksin asianosainen voisi myös nostaa vastakanteen tai vaatia saamisvaatimusta kuitattavaksi omalla vastasaamisellaan. Luonnollisesti myös vastakanteen ja kuittausvaatimuksen tulee kuulua välityssopimuksessa tarkoitettujen riitakysymysten piiriin.

Tämän pykälän säännökset eivät 3 momentin mukaan olisi asianosaisiin nähden pakottavia, vaan tulisivat sovellettavaksi vain, jos he eivät ole toisin sopineet.

25 §. Asianosaisilla olisi valta sopia myös siitä, millä kielellä tai millä kielillä välimiesmenettely tapahtuu. Jollei sopimusta ole tehty päätöksen tästä tekisivät välimiehet. Huomatava on, etteivät kielilainsäädännön säännökset tuomioistuimissa käytettävästä kielestä koske välimiesmenettelyä. Asianosaisten sopimuksen käytettävästä kielestä ei tarvitse olla nimenomainen, vaan sopimus voi ilmetä myös epäsuorasti esimerkiksi siitä, mitä kieltä asianosaiset ovat sopimussuhteessaan käyttäneet. Menettelykielestä sovittaessa on otettava huomioon myös se, mitä asianosaisten ja välimiehen välisessä välimiessopimuksessa on kielestä sovittu tai katsottava sovittu.

Koska on tärkeää, ettei asiassa esitettävä kirjallinen selvitys jää kielivaikeuksien vuoksi

virheellisesti tai puutteellisesti ymmärretyksi, välimiehet voisivat pykälän 2 momentin mukaan vaatia esitettävään asiakirjaan liitettäväksi käännökseen sellaiselle kielelle, jolla asiaa käsitellään.

26 §. Pykälässä säädettäisiin välimiesten prosessinjohtovelvollisuuksista ja -oikeuksista asian selvittämisessä ja siinä erityisesti näytön hankinnasta. Pykälän 1 momentissa välimiehille annettaisiin yleisluontoinen velvollisuus edistää riidan asianmukaista ja joutuisaa selvittämistä. Välimiehet voisivat kehottaa sekä asianosaista että muuta henkilöä saapumaan selvittelytarjoituksessa kuultavaksi tai esittämään hallussaan olevan asiakirjan tai esineen, jolla voi olla merkitystä todisteena.

Tuomioistuinmenettelyssä asianosainen samoin kuin kolmaskin henkilö voidaan tarvittaessa pakkokeinoin taivuttaa esittämään selvitystä asiassa. Suomessa on katsottu, että oikeus määrätä pakkokeinojen käytöstä kuuluu yksin valtion tuomioistuimille. Tämän mukaisesti ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, ettei välimiehillä ole oikeutta asettaa uhkasakkoa tai antaa määräyksiä muistakaan pakkokeinoista. Ei voida myöskään pitää asianmukaisena, että välimiehet ottaisivat todistajana tai asiantuntijana kuultavalta valan tai vakuutuksen taikka asianosaiselta totuusvakuutuksen. Valan tai vakuutuksen ottaminen olisi samalla ristiriidassa senkin kanssa, etteivät rikoslain perätöntä lausumaa koskevat rangastussäännökset sellaisenaan koske välimiesmenettelyä.

27 §. Välimiesmenettelyssä ratkaistavat asiat ovat usein sen laatuaisia, että asiantuntijatodistelu käy tarpeelliseksi. Välimiehille ehdotetaan pykälän 1 momentissa oikeutta määrätä asiantuntija laatimaan selvityksiä ja antamaan lausunto jostakin erityisiä ammattitietoja vaativasta kysymyksestä. Esimerkkinä mainittakoon tilintarkastajan lausunto tilinpidosta. Koska asiantuntijatodistelu kuitenkin saattaa tulla varsin kalliiksi, olisi välimiehillä tämä valta vain, jos asianosaiset eivät ole toisin sopineet.

Sen tilanteen varalta, että välimiesten määräämä asiantuntija tarvitsee työssään asianosaisten hallussa olevaa aineistoa, ehdotetaan lainkohdan 2 momentissa säädettäväksi, että välimiehet voisivat kehottaa asianosaista antamaan asiantuntijalle tarpeelliset tiedot ja varaamaan hänelle tilaisuuden tutustua tehtävän suorittamisessa tarpeelliseen aineistoon.

Säännös ei koskisi asianosaisen oikeutta

käyttää omasta aloitteestaan asiantuntijaa. Yksityisen asiantuntijan lausunnon esittäminen välimiesoikeudessa on yleisten todistusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti sallittua sikäli kuin välimiehet katsovat sillä olevan merkitystä todisteena.

28 §. Kuten edellä on esitetty, välimiehillä ei olisi valtaa ottaa vastaan valaa, vakuutusta tai totuusvakuutusta sen enempää kuin käyttää pakkokeinoja asianosaisen tai kolmannen henkilön velvoittamiseksi esittämään asiakirja tai esine. Voimassa olevan lain tapaan olisi uudenkin lain 28 §:n 1 momentin mukaan mahdollista kuulla todistajaa tai asiantuntijaa oikeusaputeitse yleisessä tuomioistuimessa, jos välimiehet katsovat asian selvittämisen vaativan valan tai vakuutuksen nojalla tapahtuvaa kuulustelua, sekä hakea asianosaisen tai kolmannen velvoittamista esittämään asiakirja tai esine, jolla voi olla merkitystä todisteena. Sama mahdollisuus koskisi myös asianosaisen kuulustelua totuusvakuutuksen nojalla. Tuomioistuimelle tehtävän pyynnön esittäminen kuuluisi sille asianosaiselle, joka on turvautunut kyseiseen todistuskeinoon.

Mahdollisuus turvautua tuomioistuimen apuun edellä mainituissa tilanteissa on aiheellista sisällyttää lakiin, vaikka käytännössä näihin toimenpiteisiin ilmenee tarvetta verraten harvoin. Välimiesmenettelyn joustavat järjestelymahdollisuudet tarjoavat välimiehille tosiasioiden selvittämiseksi muita keinoja, jotka osin korvaavat valan tai pakkokeinot.

Edellä tarkoitettu hakemus olisi pykälän 2 momentin mukaan tehtävä sille yleiselle alioikeudelle, jonka alueella kuultava tai se, jota asia muuten koskee, oleskelee. Tämä merkitsisi muutosta voimassa olevan lain 25 §:n säännökseen, jonka mukaan asia kuuluu sille alioikeudelle, joka olisi toimivaltainen käsittelemään välimiehille jätetyn riidan. Muutosta voidaan perustella tarkoituksenmukaisuussyllä. Tuomioistuin, jolle välimiehille uskottu riita kuuluisi, saattaa näet olla vaikeasti selvitettävissä tai sijainniltaan hankala sen henkilön kannalta, johon oikeusaputoimenpide kohdistuu.

Asianomaisella yleisellä alioikeudella ei olisi valtaa tutkia hakemuksen aiheellisuutta, vaan sen olisi pykälän 3 momentin mukaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännöksiä noudattaen suoritettava pyydetty toimenpide. Toinen asia on, että toimenpiteen suorittamiselle voi ilmaantua tosiasiallinen tai oikeudellinen este,

jonka johdosta toimenpiteeseen ei voida suostua.

29 §. Välimiesmenettely ei aina johda riidan ratkaisuun saakka. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset välimiesmenettelyn lopettamisesta ilman välitystuomiota sekä yleissäännös siitä, milloin välimiesmenettely katsotaan päättyneeksi.

Pykälän 1 momentti sisältäisi yleissäännöksen, jonka mukaan välimiesten olisi tehtävä päätös välimiesmenettelyn lopettamisesta, jos asianosaiset sopivat, ettei menettelyä jatketa tai välimiehet toteavat, ettei menettelyä muusta syystä voida jatkaa. Välimiesten olisi tehtävä lopettamisesta nimenomainen päätös. Tämä on katsottu tarpeelliseksi, jotta voitaisiin riidatta todeta, onko välimiesmenettely vireillä vai ei. Välimiesmenettelyssä ei ole samanlaista pöytäkirjaamis- ja arkistointijärjestelmää kuin tuomioistuimessa, jossa jutun raukeaminen näkyy arkistoon taltioitavaan pöytäkirjaan tehdystä merkinnästä sekä tuomioistuimen diaariosta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös välimiesmenettelyn lopettamisesta tilanteessa, jossa kantaja peruuttaa kanteensa. Kanteen peruuttaminen on erotettava kanteesta luopumisesta. Kanteen peruuttamisella tarkoitetaan sitä, ettei kantaja halua, että asian käsittelyä enää jatketaan. Peruuttaminen saattaa johtua esimerkiksi siitä, että kantaja huomaa, ettei hän vielä pysty näyttämään kannettaan toteen, mutta pitää mahdollisena, että hänellä saattaisi joskus myöhemmin olla esitettävänä riittävästi todisteita kanteensa tueksi. Kanteesta luopuminen — kokonaan tai osittain — taas tarkoittaa tässä, samoin kuin oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta annetun lain (1052/91) 14 luvun 5 §:ssä, sitä, että kantaja ilmoittaa, että kanne voidaan joko kokonaan tai osittain hylätä.

Peruutus ei, poiketen nykyisestä menettelystä yleisessä tuomioistuimessa, aiheuttaisi poikkeuksettomasti menettelyn lopettamista, vaan menettelyä voitaisiin kanteen peruuttamisesta huolimatta jatkaa ja asiassa antaa välitystuomio, jos vastaaja vaatii tuomiota ja välimiehet katsovat vastaajalla olevan hyväksyttävä syy saada asia ratkaistuksi. Säännöksellä halutaan torjua taktisista syistä tapahtuva kanteen peruuttaminen tilanteessa, jossa kantaja havaitsee, ettei hänen kanteensa todennäköisesti tulekaan menestymään. Säännös on myös sen muualla vallitsevan yleisen prosessiperiaatteen mukainen, ettei kantajalla tuomioistuinmenet-

telyssäkään ole yksipuolista oikeutta peruuttaa kannettaan asiassa, jossa sovinto on sallittu, mikäli vastaaja on jo ehtinyt aloittaa pääasiaan vastaamisen. Tästä on säännös edellä mainitussa oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta annetun lain 14 luvun 5 §:ssä.

Pykälän 3 momentti sisältää säännöksen siitä, milloin välimiesten tehtävä katsotaan päättyneeksi. Päätymishetkenä on joko mainitun lopettamisilmoituksen tekemishetki tai se ajan kohta, jolloin välimiehet antavat välitystuomion. Milloin asia etenee välitystuomioon saakka, ei välitystuomio välttämättä vielä kokonaan päättäisi välimiesten tehtävää. Lakiehdotuksen 37 §:n mukaan välimiehet voisivat näet vielä myöhemmin oikaista tuomiossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen tai muun sen kaltaisen virheen sekä antaa 38 §:n mukaisten edellytysten ollessa olemassa lisätuomion kysymyksestä, jonka he ovat jättäneet ratkaisematta. Lakiehdotuksen 41 §:n mukaan välimiehet voisivat eräissä tapauksissa jatkaa menettelyä välitystuomion antamisen jälkeen välitystuomion sisältämän pätemättömyysperusteen poistamiseksi. Näissä tapauksissa välimiesten tehtävä katsottaisiin päättyneeksi vasta, kun oikaisu tai täydennystoimenpiteet on asianmukaisesti suoritettu.

30 §. Voimassa olevan oikeuden mukaan on tulkinnanvaraista, missä määrin välimiehet ovat velvollisia perustamaan tuomionsa lakiin. Tämä johtuu siitä, että lain 18 §:ssä säädetään, että välimiesten on perustettava ratkaisunsa siihen, minkä he harkitsevat oikeuden ja kohtuuden vaativan. Tuota lakia annettaessa lie-neekin vallitseva kanta ollut, että välimiesten tulee ratkaista riitakysymykset oikeusperiaatteita noudattaen, oman vakaumuksensa mukaan olematta ehdottomasti voimassa olevien oikeussäännösten sitomia. Yksityisoikeudessamme on kuitenkin tapahtunut melkoista kehitystä sen jälkeen, kun voimassa oleva laki annettiin. Niin välimiesmenettelyssä kuin oikeudenkäynnissä jää riidan ratkaisemisessa nykyisin entistä enemmän tilaa kohtuusharkinnoille. Vuoden 1928 jälkeen on näet yksityisoikeudellisiin lakeihin sisällytetty monilukuisia niin sanottuja kohtuullistamisäännöksiä ja vuoden 1983 alusta on voimassa yleinen laajalainen oikeustoimilain 36 §:ään (956/82) sisältyvä sopimusoikeudellinen kohtuullistamisäännös.

Kehitys on yleismaailmallisesti vienyt siihen suuntaan, että välimiesten tulee samalla tavalla

kuin tuomareiden perustaa ratkaisunsa voimassa olevaan oikeuteen. Tämän mukaisesti käytetään välimiehinä yleensä kokeneita lakimiehiä. Nimenomaan silloin, kun on kysymys kauppaoikeudellisesta riidasta, on tärkeätä, että riidan ratkaisu on ennustettavissa. Nämä näkökohdat puhuvat selvästi sitä vastaan, että välimiehet saisivat ratkaista heille jätetyn riidan noudattaen vain kohtuusharkintaa piittaamatta voimassa olevista ja soveltuvista oikeusohjeista. Näin ollen on perusteltua, että välimiehet ratkaistessaan heille jätetyn riidan olisivat samalla tavalla sidottuja voimassa olevaan lakiin kuin tuomioistuimet. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan välimiesten on perustettava tuomionsa lakiin.

Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, käytetään välimiesmenettelyä varsin usein kansainvälisluontoisten riitojen ratkaisemiseen. Tällöin ei ole harvinaista, että asianosaiset ovat sopineet määrätyn valtion aineellisen lainsäädännön soveltamisesta riidan ratkaisemiseen. Tällaista sopimusta on Suomen oikeuden mukaan vakiintuneesti pidetty pätevänä. Pykälän 2 momenttiin on selvyuden vuoksi otettu säännös, jonka mukaan välimiesten on perustettava tuomionsa siihen lakiin, jonka asianosaiset ovat sopineet sovellettavaksi riidan ratkaisemisessa.

Jos välimiehen ratkaistavaksi jätetyllä riidalla on liittymiä useampaan valtioon, eivätkä asianosaiset ole sopineet tietyn valtion lain soveltamisesta riidan ratkaisemisessa, tämä laki määräytyy niiden lainvalintasäännösten mukaan, jotka välimiehet katsovat asiassa soveltuvan. Kysymystä sovellettavasta laista ei näin ollen aina olisi ratkaistava Suomen lainvalintasäännösten mukaan.

Jos asianosaiset kuitenkin jostain syystä haluavat sopia, että välimiehet perustavat ratkaisunsa siihen, minkä he harkitsevat kohtuulliseksi, ei ole syytä evätä tuollaiselta sopimukselta pätevyyttä. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 3 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan välimiehet saavat perustaa tuomionsa siihen, minkä he harkitsevat kohtuulliseksi (*ex aequo et bono*). Myös UNCITRALin mallilaisissa samoin kuin usean vieraan valton laissa on säännös, jonka mukaan välimiehet saavat perustaa ratkaisunsa siihen, minkä he harkitsevat kohtuulliseksi, jos asianosaiset ovat niin sopineet.

31 §. Pykälä sisältää säännöksiä äänestämi-

sestä välimiesoikeudessa. Kuten yleisperusteluissa on esitetty, eivät oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 3 ja 4 §:n säännökset äänestyksen tuloksen määräytymisestä, joita välimiesten on voimassa olevan lain 18 §:n mukaan noudatettava, kaikilta osin luontevasti sovellu välimiesmenettelyyn.

Lainkohdassa ehdotetaan ensinnäkin säädetäväksi, että välimiesten ollessa eri mieltä asian ratkaisemisesta tuomio on annettava enemmistön mielipiteen mukaisesti. Mielipiteitä verratessa herää kysymys siitä, onko enemmistöä laskettaessa kiinnitettävä huomiota yksin lopputulokseen, johon kukin välimies päätyy, vai ko lisäksi myös perusteluihin. Oikeudenkäymiskaaren 23 luvun 4 §:n äänestysääntöjen mukaan äänet katsotaan annetuksi saman mielipiteen puolesta vasta, kun mielipiteet ovat sekä lopputuloksen että perustelujen osalta yhtenevät. Tämän periaatteen noudattaminen on kuitenkin välimiesmenettelyssä ongelmallista sen vuoksi, ettei välimiehille ole asetettu samanlaista velvollisuutta ratkaisun perustelemiseen kuin valtion tuomioistuimille. Näin ollen välimiesmenettelyssä on enemmistöä laskettaessa asetettava ratkaiseva merkitys sille lopputulokselle, johon välimies on päätenyt.

Lainkohdan toisessa virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi äänestystuloksen määräytymisestä tilanteesta, jossa yksikään mielipide ei ole saanut enemmistön kannatusta. Yleisperusteluissa esitetyn syin on ehdotuksessa päädytty esittämään, että ratkaisu on tällöin annettava puheenjohtajan mielipiteen mukaisesti, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet.

Siinä tapauksessa, että välimiehiä on kaksi ja nämä eivät pääse sopimukseen tuomiosta, ei välitystuomiota voida antaa.

32 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi välimiesten oikeudesta vahvistaa tuomiolla asianosaisten asiassa tekemä sovinto, jos asianosaiset tätä pyytävät. Välimiehillä ei olisi ehdotonta velvollisuutta vahvistaa sovintoa, vaan vahvistaminen riippuisi heidän harkinnastaan. Vahvistamisessa olisi noudatettava, mitä lakiehdotuksen 35 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi välitystuomion laatimisesta. Välimiesten vahvistama sovinto olisi sekä muodoltaan että oikeudellisilta vaikutuksiltaan välitystuomion veroinen ratkaisu. Siihen sovellettaisiin muun muassa välitystuomion pätemättömyyttä ja täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä. Sovinnon vahvistamisenmenettelyä ja vaikutuksia ei tällöin tarvitse säännellä erikseen. Kuten yleis-

perusteluissa on esitetty, puoltavat esitettyä sääntelyä myös New Yorkin yleissopimuksen määräykset ulkomaisen välitystuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. On syytä varmistaa, että Suomessa tapahtuvassa välimiesmenettelyssä vahvistettua sovintoa pidetään yleissopimuksessa tarkoitettuna välitystuomiona.

33 §. Pykälän 1 momentin mukaan välimiehet voisivat tarpeen mukaan antaa niin sanotun *osatuomion* eli ratkaista erikseen itsenäisen vaatimuksen asiassa, jossa on esitetty useita vaatimuksia. Osatuomion antaminen saattaa osoittautua tarkoituksenmukaiseksi lähinnä laajoissa jutuissa. Erikseen ratkaistavan vaatimuksen on oltava sillä tavoin itsenäinen, ettei asiassa myöhemmin esitettävä selvitys enää ulota vaikutustaan osatuomiolla ratkaistuun osaan kannetta. Osatuomio voitaisiin antaa myös kanteesta siltä osin, jolta se on myönnetty. Tässä tapauksessa ei edellytetä erikseen ratkaistavan osan itsenäisyyttä, koska ratkaisu perustuu pelkästään myöntämiseen ja myös epäitsenäinen osa kanteesta voidaan myöntää. Myöhemmin esitettävällä selvityksellä ei olisi merkitystä osatuomiolla ratkaistuun vaatimukseen osaan.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityissäännös sen varalta, että jutussa on esitetty kuittausvaatimus, jonka välimiehet ovat toimivaltaisia tutkimaan. Jos samassa välimiesmenettelyssä käsitellään sekä saamisvaatimusta että sitä vastaan esitettyä kuittausvaatimusta, voisi osatuomion antaminen pääsaatavan osalta toisinaan näyttää tarkoituksenmukaiselta vaihtoehdolta. Näin on asianlaita varsinkin silloin, kun pääsaatava on selvä ja vastasaatava epäselvä. Tällöin kantaja saisi pääsaatavansa välittömästi myös täytäntöön pantavaksi. Pantaessa myöhemmin täytäntöön vastasaatavaa koskevaa tuomiota saattaisi kuitenkin osoittautua, ettei kantajalla enää olekaan ulosmittauskelpoista omaisuutta. Tämä puolestaan merkitsisi, ettei vastaaja tosiasiallisesti voisikaan käyttää vastasaatavaansa kuittaukseen siinäkin tapauksessa, että tämä mahdollisuus olisikin ratkaisevasti vaikuttanut siihen, että hän on antanut kantajalle pääsaatavan aiheuttaneen luoton. Jotta kuittauksen toteutuminen muun muassa tällaisessa tapauksessa tulisi turvatuksi, on välttämätöntä, että saamisvaatimus ja sitä vastaan esitetty kuittausvaatimus ratkaistaan samanaikaisesti. Sen vuoksi ehdotetaan momenttiin otettavaksi tätä

koskeva säännös. Se soveltuisi riippumatta siitä, onko kuittausta vaadittu kanneteitse tai esittämällä kuittausväite.

34 §. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi määräykset niin sanotusta välituomiosta: välimiehet voisivat erikseen ratkaista välitystuomiolla riitakysymyksen, jonka selvittämisestä asian ratkaiseminen muilta osin riippuu. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa ensin ratkaistaan kysymys siitä, onko kanteessa tarkoitettu saatava vanhentunut, ja sen jälkeen, jos saatavan ei ole katsottu vanhentuneen, eri tuomiolla saatavan oikeutus muussa suhteessa. Osatuomiosta poiketen edellyttäisi välituomion antaminen, että asianosaiset ovat tällaisesta mahdollisuudesta sopineet. Vaikka välituomion antaminen voisikin aluksi näyttää tarkoituksemukaiselta vaihtoehdolta, saattaa järjestykseen liittyä asianosaisen kannalta ongelmia erityisesti siinä suhteessa, että on vaikea etukäteen varmuudella sulkea pois mahdollisuutta, että jutussa myöhemmin esitettävä näyttö ja muu selvitys koskee myös jo tuomiolla ratkaistuja kysymyksiä. Lisäksi lakiehdotuksen 31 §:n säännökset äänestämisestä välimiesoikeudessa saattavat aiheuttaa sen, että asian lopputulos riippuu siitä, annetaanko asiassa välituomio vai ei. Näistä syistä ei välituomion antamista välimiesmenettelyssä voida pitää asianmukaisena, jolleivät asianomaiset ole tällaisesta mahdollisuudesta sopineet.

35 §. Pykälän 1 momentin mukaan välitystuomio olisi laadittava kirjallisesti ja kaikkien välimiesten allekirjoitettava. Muotomääräyksen noudattamatta jättämisestä seuraisi lakiehdotuksen 39 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan välitystuomion mitättömyys, ei kuitenkaan, jos yhden tai useamman välimiehen allekirjoitus puuttuu ja tuomio on useimpien välimiesten allekirjoittama ja he ovat tuomioon merkinneet syyn, miksi käsittelyyn osallistunut välimies ei ole allekirjoittanut tuomiota (39 §:n 2 momentti). Ehdotettu sääntely vastaa sisällöltään pääosin nykyistä lakia. Asiaa käsitellään jäljempänä 39 §:n perusteluissa.

Pykälän 2 momentin mukaan välitystuomioon on merkittävä antamispäivä. Tuomio on lisäksi merkittävä annetuksi sillä paikkakunnalla, jossa välimiesmenettely on sovittu tai määrätty tapahtuvaksi siinäkin tapauksessa, että se tosiasiallisesti allekirjoitetaan tai annetaan jollakin muulla paikkakunnalla. Vastaava säännös sisältyy UNCITRALin mallilakiin ja sitä voidaan pitää johdonmukaisena seurauk-

sena territoriaaliperiaatteen omaksumisesta. Välitystuomion tosiasiallinen allekirjoittamiseksi antamispaikka voi siis käytännössä olla toinen kuin missä välimiesmenettely sovittiin tai määrättiin tapahtuvaksi.

36 §. Voimassa olevan lain 19 ja 20 §:stä on katsottu johtuvan, että välimiesten on julistettava välitystuomio asianosaisille. Yleisperusteissa esitetystä käytännöllisistä syistä ei lakiehdotukseen sisälly julistamisvelvollisuutta. Välitystuomion tiedoksiantaminen asianosaiselle tapahtuisi siten, että kappale asianmukaisesti allekirjoitettua välitystuomiota annetaan asianosaisille välimiesten istunnossa tai toimitetaan heille muutoin todistettavalla tavalla. Oikeus välitystuomion julistamiseen välimiehillä luonnollisesti olisi edelleenkin.

37 §. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä välitystuomioon mahdollisesti sisältyvän kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun sen kaltaisen virheen oikaisemisesta. Tästä on aiheutunut epätietoisuutta muun muassa siinä suhteessa, voivatko välimiehet toimittaa oikaisua enää sen jälkeen, kun heidän tehtävänsä on päättynyt. Pykälässä ehdotettu oikaisuvalta vastaa sitä mitä tuomioistuimen tuomion oikaisemisesta on hiljan säädetty oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä (1064/91). Ehdotettu säännös kattaisi kaikki ne tilanteet, joissa on kysymys puhtaasti teknisen virheen korjaamisesta. Säännöksen nojalla voidaan korjata esimerkiksi nimeä koskeva selvä virhe. Jos virhe on tapahtunut välimiesten harkinnassa, esimerkiksi korvauksen määrässä, virhettä ei voitaisi säännöksen nojalla korjata.

Pykälän 1 momentin mukaan asianosainen ilmoitettuaan asiasta vastapuolelle saisi pyytää oikaisua 30 päivän kuluessa siitä, kun hän sai kappaleen välitystuomiota, jollei muusta määräajasta ole sovittu. Koska välimiesten tehtävä periaatteessa päättyy asian ratkaisemiseen, on katsottu aiheelliseksi ehdottaa, että oikaisupyyntö on tehtävä suhteellisen lyhyessä määräajassa, josta kuitenkin voitaisiin sopimuksin poiketa. Määräajan lyhydestä ei voine seurata juurikaan oikeudellisia vaaroja, koska kyseisenlaiset virheet normaalisti havaitaan heti, kun välitystuomiosta otetaan tarkempi selko.

Välimiesten olisi pykälän 2 momentin mukaan tutkittava oikaisupyynnön aiheellisuus ja tehtävä oikaisu viipymättä. Välimiehille ei ole voitu kuitenkaan asettaa ehdotonta määräaika, koska välimiehen tavoittaminen käsittelyn päätyttyä voi olla hankalaa. Sen vuoksi on

päädytty ehdottamaan, että oikaisu on tehtävä, mikäli mahdollista, 30 päivän kuluessa siitä, kun oikaisuopyyntö on saapunut välimiesten puheenjohtajalle.

Välimiehillä olisi *3 momentin* mukaan valta oikaista kyseisenlainen virhe myös omasta aloitteestaan. Tässä tapauksessa oikaisu olisi tehtävä 30 päivän kuluessa välitystuomion antamisesta. Ennen virheen korjausta olisi asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Pykälän *4 momentin* mukaan oikaisun tekemisessä olisi vastaavasti sovellettava, mitä 35 ja 36 §:ssä säädetään välitystuomion muodosta, allekirjoittamisesta ja toimittamisesta asianosaisille.

38 §. Voimassa olevan lain 22 §:n mukaan asianosainen voi saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi sellaisen riitakysymyksen, joka oli jätetty välimiehille, mutta jonka he ovat epähuomiossa sivuuttaneet tuomiossaan. Koska tuomioistuinkäsittely tällaisissa tapauksissa on usein epätarkoituksenmukainen, ehdotetaan pykälän 1 momentissa, että välimiehet voisivat asianosaisen pyynnöstä antaa sivuutetusta kysymyksestä lisätuomion. Ennen lisätuomion pyytämistä asianosaisen olisi ilmoitettava vastapuolelle pyyntöaikensa. Jos välimiehet katsovat pyynnön aiheelliseksi, heidän olisi annettava lisätuomio niin pian kuin se voi tapahtua.

Samoin kuin edellisessä pykälässä tarkoitettun oikaisun osalta on ehdotettu, olisi myös lisätuomioon pykälän 2 momentin mukaan sovellettava 35 ja 36 §:n säännöksiä.

39 §. Pykälässä on lueteltu ne seikat, joiden johdosta välitystuomio olisi mitätön. Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, välitystuomio olisi mitätön vain raskaiden ja olennaisten puutteiden rasittaessa välitystuomiota.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan välitystuomio olisi mitätön siltä osin kuin välimiehet ovat välitystuomioissa ratkaisseet sellaisen kysymyksen, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lain 21 §:n 1 momentin 3 kohtaan.

Pykälän *1 momentin 2 kohdan* mukaan välitystuomio olisi mitätön siltä osin kuin sen on katsottava olevan ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa välitystuomio on esimerkiksi silloin, kun siinä on veloitettu laissa kiellettyyn suoritukseen. Näin on myös asianlaita silloin, kun välimiehet

heille jätettyä riitaa ratkaistessaan eivät ole noudattaneet sellaista pakottavaa oikeusohjetta, jonka voidaan katsoa ilmentävän Suomen oikeusjärjestyksen perusteita. Sitä vastoin ei minkä tahansa pakottavankaan oikeusohjeen noudattamatta jättäminen voisi johtaa välitystuomion mitättömyyteen.

Pykälän *1 momentin 3 kohdan* mukaan välitystuomio olisi mitätön, jos se on niin sekava tai epätäydellinen, ettei siitä käy selville, miten asiassa on tuomittu. Näin on asianlaita myös voimassa olevan lain mukaan. Voimassa olevan lain 22 §:ssä säädetään kuitenkin tällaisen tapauksen varalta, että asianosainen voi välitystuomion estämättä ajaa kannetta tuomioistuimessa. Jos välityssopimus kuitenkin edelleen on voimassa, ei ole aihetta antaa asianosaiselle valtaa kanteen ajamiseen tuomioistuimessa.

Pykälän *1 momentin 4 kohdasta* ilmenee, että välitystuomio olisi mitätön, jos sitä ei ole laadittu kirjallisesti tai se ei ole välimiesten allekirjoittama. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lain 21 §:n 1 momentin 5 kohtaan. Ehdotettu säännös poikkeaa kuitenkin viimeksi mainitusta säännöksestä sikäli, ettei välitystuomion antamispäivän tai -paikkakunnan puuttuminen välitystuomiosta vaikuttaisi välitystuomion pätevyYTEEN.

Voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentissa säädetään, ettei välimiehen allekirjoituksen puuttuminen välitystuomiosta aiheuta tuomion mitättömyyttä, jos se on useimpien välimiesten allekirjoittama ja nämä välitystuomiolle ovat merkinneet, että se, jonka allekirjoitus puuttuu, on ottanut osaa riidan ratkaisemiseen. Käytännössä on sattunut, että asian käsittelyyn osaa ottanut välimies ei enää suostu osallistumaan välimiesten neuvotteluihin annettavasta tuomiosta. Syynä tällaiseen menettelyyn on yleensä se, että välimies katsoo, että asia todennäköisesti tullaan ratkaisemaan toisin kuin hänet nimennyt asianosainen on vaatinut. Välimiestä ei tällaisessakaan tapauksessa voitaisi pakokeinoin velvoittaa suorittamaan tehtäväänsä.

Asianmukaisena ei kuitenkaan voida pitää, että välimies menettelemällä edellä kerrotulla tavalla voisi estää pätevän välitystuomion antamisen. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, ettei välitystuomio ole mitätön sen johdosta, että yhden tai useamman välimiehen allekirjoitus puuttuu tuomiosta, jos se on useimpien välimiesten allekirjoittama ja nämä välitystuomiolle ovat merkinneet, miksi asian käsittelyyn osallistuneen väli-

miehen allekirjoitus puuttuu. Säännös voisi tulla sovellettavaksi vain siinä tapauksessa, että välimies on osallistunut käsittelyyn ainakin siihen asti, kunnes asia on ollut valmis ratkaistavaksi.

40 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset välitystuomion kumoamisesta. Pykälän 1 momentin 1-4 kohdassa tarkoitettujen perusteiden johdosta tuomioistuin voisi määrääjassa vireillepannun moitekanteen johdosta kumota välitystuomion.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan välitystuomio voitaisiin asianosaisen kanteesta kumota, jos välimiehet ovat menneet toimivaltansa ulommaksi. Välimiehet ovat ylittäneet toimivaltansa esimerkiksi silloin, kun he ratkaisevat riidan, josta ei ole asianosaisten välillä voimassa olevaa välityssopimusta. Samoin olisi asianlaita, jos välimiehet tuomitsevat asianosaiselle jotain enemmän tai muuta kuin mitä tämä on vaatinut. Toimivallan ylityksestä saattaa olla kysymys myös siinä tapauksessa, että välimiehet ratkaistessaan riidan jättävät noudattamatta asianosaisten sopimusta riidan ratkaisemiseen sovellettavasta laista tai muusta säännöstöstä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan välitystuomio voitaisiin asianosaisen kanteesta kumota, jos välimiestä ei ole asetettu asianmukaisessa järjestyksessä. Kumoamiskanne voitaisiin perustaa siihen, että välimiestä asetettaessa on poikettu lain mukaisesta järjestyksestä, taikka siihen, että välimies on valittu tai nimetty tehtävänsä toisin kuin on sovittu tai määrätty.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan välitystuomio voitaisiin kumota, jos välimies 9 §:n mukaan on ollut esteellinen, mutta asianosaisen asianmukaisessa järjestyksessä tekemää vaatimusta välimiehen julistamisesta esteelliseksi ei ole ennen välitystuomion antamista hyväksytty. Välitystuomion kumoamista asianosainen voisi vaatia sanotun kohdan nojalla myös silloin, kun hän on saanut tiedon esteellisyydestä niin myöhään, ettei hän ole voinut vaatia välimiehen julistamista esteelliseksi ennen välitystuomion antamista. Vastaavanlainen säännös sisältyy voimassa olevan lain 23 §:ään.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla välitystuomio voitaisiin lisäksi asianosaisen kanteesta kumota, jos välimiehet eivät ole noudattaneet lakiehdotuksen 21 §:n mukaista velvollisuutta varata asianosaiselle tarpeellista tilaisuutta asiansa ajamiseen.

Niin kuin edellä 21 §:n perustelujen kohdalla

on mainittu, tuossa pykälässä oleva säännös ei kuitenkaan merkitse, että asianosaisia olisi pakko todella kuulla. Riittää, että heille on varattu tilaisuus tulla kuulluksi. Näin ollen ei välitystuomiota voitaisi asianosaisen kanteesta kumota sillä perusteella, että asianosainen ilman laillista estettä on jättänyt käyttämättä hänelle varatun tilaisuuden tulla kuulluksi. Myös muut tässä pykälässä mainitut kumoamisperusteet ovat sellaisia, että asianosainen voisi luopua vetoamasta näihin. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, ettei asianosaisella ole oikeutta vaatia välitystuomion kumoamista 1 momentin 1, 2 tai 3 kohdan nojalla, jos hänen on katsottava vastaamalla pääasiaan tai muulla tavalla luopuneen vetoamasta sanotuissa kohdissa tarkoitettuihin perusteisiin.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös määräajasta, jonka kuluessa välitystuomion kumoamista koskeva kanne on nostettava. Voimassa olevan lain 23 §:n mukaan tämä määräaika on 60 päivää välitystuomion julistamisesta. Varsinkin sellaisessa tapauksessa, jossa asianosaisena on ulkomaalainen, sanottu määräaika saattaa olla jonkin verran liian lyhyt. Sen vuoksi ehdotetaan, että kysymyksessä oleva määräaika olisi kolme kuukautta siitä päivästä, jolloin asianosainen sai kappaleensa välitystuomiota. Jos asianosainen kuitenkin on pyytänyt välitystuomion oikaisemista 37 §:n mukaan tai lisätuomiota 38 §:n mukaan, määräaika alkaisi kuitenkin juosta vasta sen jälkeen, kun asianosainen sai kappaleensa välimiesten tällaisen pyynnön johdosta antamasta päätöksestä.

41 §. Välitystuomion mitättömäksi julistaminen tai kumoaminen johtaa usein siihen, että asia joudutaan saattamaan uudelleen välimiesmenettelyssä ratkaistavaksi. Mikäli asianosaisten välillä ei ole voimassa olevaa välityssopimusta, asia voidaan joutua tutkimaan tuomioistuimessa. Välitystuomiota saattaa toisinaan rasittaa sellainen mitättömyys- tai kumoamisperuste, joka haitatta olisi korjattavissa välimiesten toimesta. Jos esimerkiksi välimiehen allekirjoitus vahingossa on jäänyt pois tuomiosta, olisi tarkoituksenmukaista, että välimies voisi allekirjoittaa tuomion myös sen antamisen jälkeen. Käytännössä saattaa myös sattua, että välimiehet ovat määränneet maksettavaksi korkoa korkeamman korkokannan mukaan tai aikaisemmasta ajankohdasta kuin asianosainen on vaatinut. Tällainenkin virhe on

helposti korjattavissa välimiesten toimesta ainakin siinä tapauksessa, ettei asianosaisten välillä ole erimielisyyttä siitä, mitä on vaadittu. Tämän tyyppisten tapausten varalta ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuin, jossa on vireillä välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista koskeva kanne, voisi asianosaisten pyynnöstä lykätä asian käsittelyä ja varata välimiehille tilaisuuden ryhtyä mitättömyys- tai kumoamisperusteen poistamiseksi tarpeelliseen toimenpiteeseen ja tarvittaessa jatkaa välimiesmenettelyä.

42 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan yleisperusteluissa mainitusta syystä säädettäväksi, että välitystuomion täytäntöönpanosta päättäisi yleinen alioikeus. Vastaava säännös, jonka mukaan täytäntöönpanosta päättää ulosotonhaltija, sisältyy nykyisin ulosottolain 3 lukuun.

Käytännössä on ilmennyt epäselvyyttä, mitä selvitystä välitystuomion täytäntöönpanon hakijan tulee esittää ennen kuin täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen voidaan suostua. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan sen vuoksi säädettäväksi, että tällaiseen hakemukseen on liitettävä välityssopimus tai sen veroisena pidettävä 4 §:ssä tarkoitettu määräys ja välitystuomio alkuperäisenä tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä.

Kun välimiesmenettelyä käytetään paljon kansainvälisluontoisten riitojen ratkaisemiseksi, on mahdollista, että joko välitystuomio tai välityssopimus on laadittu muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä. Näissä tapauksissa tuomioistuimella olisi pykälään otettavan nimenomaisen säännöksen mukaan oikeus vaatia hakemukseen liitettäväksi oikeaksi todistettu käännös kotimaiselle kielelle, jos se katsoo sen tarpeelliseksi. Jos kysymyksessä on laaja välitystuomio, ei aina olisi välttämätöntä vaatia, että siihen sisältyvä kertoelma ja erilliset perustelut taikka tuomioon ehkä liitetyt asiakirjat kokonaisuudessaan käännetään. Usein voitaisiin pitää riittävänä, että itse tuomiolauselma on käännetty suomen tai ruotsin kielelle.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että täytäntöönpanon hakijan vastapuolelle on varattava tilaisuus tulla kuuluksi, jollei siihen ole erityistä estettä. Vastavaa säännöstä ei kotimaisten välitystuomioiden osalta nykyisin sisälly lakiin. Käytännössä lieene kuitenkin erittäin harvinaista, että täytäntöönpanoa koskevaan pyyntöön suostutaan varaamatta hakijan vastapuolelle tilaisuus tulla kuuluksi.

43 §. Jossain määrin epäselvyyttä on vallinnut siitä, kuinka laajalti välitystuomion pätevyyden edellytyksiä tulee tutkia ennen kuin annetaan määräys sen täytäntöönpanosta. Selvyyden vuoksi ehdotetaan pykälään otettavaksi säännös, jonka mukaan tuomioistuin voi evätä välitystuomion täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen vain, jos se havaitsee, että välitystuomio on 39 §:ssä mainitun seikan johdosta mitätön tai se on tuomiolla kumottu taikka tuomioistuin on välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista koskevan kanteen johdosta määrännyt, ettei sitä saa panna täytäntöön. Tuomioistuin ei sitä vastoin laajemmin tutkisi välitystuomion pätevyyden edellytyksiä. Vieraassa valtiossa annetun välitystuomion pätevyyden tutkimisesta sisältyy erityisiä säännöksiä lakiehdotuksen 51—54 §:iin.

44 §. Säännökset välitystuomion täytäntöönpanosta tuomioistuimen annettua siitä määräyksen ehdotetaan säilytettäväksi ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä. Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaus sanottuun lainkohtaan.

45 §. Kun välimiesmenettely pohjautuu asianosaisten tekemään tai heitä velvoittavaan sopimukseen tai muuhun määräykseen, on asianmukaista ja toimeksiantoja koskevien yleisten periaatteiden mukaista, että asianosaiset vastaavat välimiesmenettelyn kustannuksista. Pykälän mukaan asianosaiset olisivat yhteisvastuullisesti velvollisia maksamaan välimiehille korvauksen heidän työstään ja kustannuksistaan. Tästä pääsäännöstä poikettaisiin, jos välimiehiä sitovasti on toisin sovittu tai määrätty. Tällainen määräys sisältyy esimerkiksi Suomen Asianajajaliiton sääntöjen (191/59) 36 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan liiton hallituksen ratkaistessa välimiesmenettelyin asianajajan ja hänen päämiehensä välisen palkkioridan välimiehinä toimivat hallituksen jäsenet eivät ole oikeutettuja saamaan tehtävästään palkkiota, ja korvauksen kuluistaan he saavat liiton varoista.

Välimiesten käsiteltäväksi saatetaan työmäärältään ja merkitykseltään varsin erilaisia asioita ja välimiestehtävän rasitus vaihtelee myös välimiehistä riippumattomista syistä tapaus tapaukselta. Sen vuoksi laissa ei voida antaa tarkempia ohjeita välimiehen työn korvausperusteistakaan.

Pykälän 2 momenttiin on selvyyden vuoksi otettu säännös siitä, että välimiehillä on oikeus vaatia asianosaisilta ennakko tai vakuus heille tulevasta korvauksesta.

46 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säilytettäväksi meillä ja Ruotsissa noudatettu järjestelmä, jonka mukaan, mikäli toisin ei ole sovittu tai määrätty, välimiehet voivat välitystuomiossa vahvistaa ja tuomita maksettavaksi kullekin välimiehelle tulevan korvauksen. Tämän johdosta saatetaan kenties huomauttaa, että tällöin välimiehet tekevät ratkaisun omassa asiassaan. Tästä menettelystä ei käytännössä ole kuitenkaan ollut haittaa. Asianosaisten oikeussuoja tulee turvatuksi sitä kautta, että välimiesten ratkaisu korvauskysymyksessä poiketen siitä, mitä välitystuomiosta muuten on voimassa, ei ole lopullinen, vaan asianosaisilla on aina oikeus hakea tuomioistuimessa tältä osin muutosta välitystuomioon.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että asianosaisella on oikeus 60 päivän kuluessa siitä, kun hän sai kappaleen välitystuomiota, hakea tuomioistuimelta muutosta välitystuomiossa vahvistettuihin välimiehille tuleviin korvausmääriin. Ehdotettu sääntely vastaa nykyistä lakia.

Muutosvaatimuksen vireillepanosta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 3 momentissa. Nykyisin muutosvaatimus on pantava vireille kanteella siten kuin riita-asioiden vireillepanosta on oikeudenkäymiskaassa säädetty, ja haaste on annettava tiedoksi laissa säädetyn moiteajan kuluessa. Ehdotuksessa esitetään muutoksenhakijan asemaa helpotettavaksi siten, että muutosvaatimus tulisi vireille tuomioistuimelle tehtävällä hakemuksella. Samalla muutoksenhakumääräaika tosiasiallisesti pitenisi, koska ehdotuksen mukaan riittäisi, että hakemus toimitetaan tuomioistuimelle 60 päivän määräajassa. Hakemukseen tulisi liittää jäljennös sekä tarvittaessa käännös välitystuomiosta.

Momenttiin sisältyy myös säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta muutoksenhakuasiassa. Hakemus olisi tehtävä sille alioikeudelle, jonka tuomiopiirissä välitystuomio on annettu.

Sen varalta, ettei tietämättömyys muutoksenhakuoikeudesta johtaisi oikeudenmenetyksiin, ehdotetaan pykälän 4 momenttiin säännöstä, jonka mukaan välimiesten tulisi välitystuomiossa mainita, mitä sen asianosaisen on noudatettava, joka haluaa hakea muutosta korvausten määriin.

47 §. Koska muutoksenhaussa olisi kyse hakemusasiasta, välimiehiä, joille tulevia korvauksia muutoksenhakemus koskee, ei enää haastettaisi vastaajiksi. Tuomioistuimen tulisi pykälän mukaan kuitenkin huolehtia siitä, että

heille sekä myös muille välimiesmenettelyn asianosaisille varataan tilaisuus tulla kuulluiksi. Kutsun tiedoksiantaminen olisi hakijan vastuulla, kuten kutsumistoimet hakemusasioissa yleensäkin. Muiden asianosaisten kutsuminen kuultavaksi on merkityksellistä paitsi asian valaisemiseksi myös sen vuoksi, että yleisten muutoksenhakuoikeudellisten periaatteiden mukaan asianosainen voi hakea muutosta vain omaksi edukseen. Se, mitä hän hakemuksellaan kenties voittaa, ei välttämättä vaikuta muille asianosaisille välitystuomiossa asetettuun korvausvelvollisuuteen.

Nykyisin välimiesten palkkiota koskeva muutosvaatimus käsitellään riita-asioiden käsittelystä säädettyssä järjestyksessä. Ehdotuksen mukaan käsittelystä noudatettaisiin sen sijaan hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annetun lain (307/86) säännöksiä. Eroavuudet nykyisen ja ehdotetun käsittelyjärjestelmän välillä olisivat — vireillepanoa ja kuultavaksi kutsumista lukuunottamatta — kuitenkin suhteellisen vähäisiä. Koska kyseessä on tuomioistuimessa tapahtuvaa muutoksenhakua koskeva asia, sitä ei voitaisi käsitellä kansliakäsittelyssä eikä istunnossa yhden tuomarin kokoonpanossa, vaan käsittelyn olisi aina tapahduttava täysilukuisen alioikeuden istunnossa sanotun lain 5 §:n 2 momentin mukaan.

48 §. Lainkohtaan ehdotetaan sijoitettavaksi säännös oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuudesta välimiesmenettelyssä. Pykälän mukaan välimiehet voisivat, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet, velvoittaa asianosaisen korvaamaan kokonaan tai osaksi vastapuolen välimiesmenettelystä aiheutuneet kulut. Kulujen tuomitsemisessa olisi noudatettava, sikäli kuin asianosaisten välisestä mahdollisesta sopimuksesta ei muuta johdu, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Kuluihin kuuluvat paitsi asianosaiselle välimiesmenettelystä aiheutuneet varsinaiset asianajokulut, myös välimiehille tulevat korvaukset. Tuomitsemalla kuluja korvattavaksi välimiehet voivat näin määrätä muun muassa siitä, kenen kannettavaksi välimiehille tulevat korvaukset lopulta jäävät.

49 §. Voimassa olevan lain 25 §:n 1 momentin mukaan välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista tarkoittava kanne, samoin kuin muutkin riitakysymykset, jotka tämän lain mukaan voidaan jättää tuomioistuimen ratkaistavaksi, on käsiteltävä siinä tuomioistuimessa, joka olisi ollut toimivaltainen

käsittelmään välimiehille uskotun riidan. Välimiehen tai välimiesten puheenjohtajan määräämistä tarkoittava hakemus voidaan tehdä muullekin yleiselle alioikeudelle, joka on asianosaiselle soveliaampi. Oikeuspaikkasäännös ei ole pakottava, vaan asianosaiset voivat sopia, että edellä tarkoitettu kanne- tai hakemusasia käsitellään jossakin muussa yleisessä alioikeudessa.

Nykyistä toimivaltasäännöstä ei voida pitää onnistuneena. Ensinnäkin saattaa olla vaikea selvittää, mikä tuomioistuin olisi ollut toimivaltainen käsittelmään välimiehille uskotun riidan. Lisäksi tällainen toimivaltajärjestely asettaa tuomioistuimen toimivallan riippuvaksi siitä sattumanvaraisesta seikasta, kumpi osapuoli on ollut tai tulee olemaan välimiesoikeudessa kantajana. Näistä syistä ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi, että välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista tarkoittava kanne on käsiteltävä sen paikkakunnan yleisessä alioikeudessa, jossa välitystuomio on annettu. Tämä alioikeus on helppo selvittää välitystuomioon merkityn antamispaikkakunnan perusteella. Tällöin toimivaltaisen tuomioistuimen määräytyminen on myös riippumaton siitä, kumpi asianosaista on pannut tai panee välimiesmenettelyn vireille.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oikeuspaikasta, kun kyseessä on välimiehen määräämistä tai erottamista koskeva hakemus sekä välityssopimuksen pätevyyttä, voimassaoloa ja soveltuvuutta tiettyyn riitakysymykseen koskeva kanne. Koska tuomioistuin käsittely näissä asioissa tulee ajankohtaiseksi useimmiten jo ennen välimiesmenettelyn aloittamista, ei ole mahdollista turvautua 1 momentissa ehdotettuun välitystuomion antamispaikan tuomioistuimeen. Lainkohdassa on päädytty ehdottamaan, että mainitut asiat käsiteltäisiin siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä jollakin asianosaisella on kotipaikka. Siinä tapauksessa, ettei kenelläkään heistä ole kotipaikkaa Suomessa, asia käsiteltäisiin Helsingin raastuvanoikeudessa.

Pykälän 3 momenttiin tulisi otettavaksi säännös, jonka mukaan pykälä ei olisi pakottavaa oikeutta, vaan asianosaiset voisivat sopia 1 ja 2 momentissa tarkoitetun asian käsittelemisestä muussakin yleisessä alioikeudessa.

Välimiesmenettelystä vieraassa valtiossa

Ehdotettuun 2 lukuun sisältyvät säännökset

siitä, millä edellytyksillä välityssopimus, jonka mukaan riita on ratkaistava vieraassa valtiossa tapahtuvassa välimiesmenettelyssä, on katsottava Suomessa päteväksi. Sen lisäksi luku sisältää säännökset ulkomailla annetun välitystuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta Suomessa. Ehdotetut säännökset eivät ole ristiriidassa edellä yleisperustelujen jaksossa 1.1. mainitun yleissopimuksen määräysten kanssa.

Välityssopimus, joka tarkoittaa vieraassa valtiossa tapahtuvaa välimiesmenettelyä, olisi ehdotettujen säännösten mukaan täällä pidettävä muodoltaan pätevänä aina, kun se täyttää lakiehdotuksen 3 §:ään sisältyvät muotovaatimukset. Niin kuin edellä tuon pykälän perustelujen kohdalla on mainittu, pykälään sisältyvät muotovaatimukset eivät ole missään suhteessa ankarampia kuin yleissopimuksen II artiklaan sisältyvät välityssopimuksen muotoa koskevat määräykset. Välityssopimuksen vireosena pidettäisiin lakiehdotuksen 4 §:ssä tarkoitettua määräystä siinäkin tapauksessa, että välimiesmenettely on tapahtuva vieraassa valtiossa.

Lukuun sisältyvät vieraassa valtiossa annetun välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännökset velvoittavat tunnustamaan ja panemaan täytäntöön tuollaisen välitystuomion kaikissa niissä tapauksissa, joissa yleissopimus siihen velvoittaa. Vieraassa valtiossa annettu välitystuomio määrättäisiin täytäntöön pantavaksi ja pantaisiin täytäntöön samanlaisessa menettelyssä kuin kotimainen välitystuomio. Ehdotetut säännökset täyttävät näin ollen myös yleissopimuksen III artiklaan sisältyvän vaatimuksen, jonka mukaan sellaisten välitystuomioiden tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle, joihin yleissopimus soveltuu, ei saa määrätä olennaisesti ankarampia ehtoja kuin mitä on määrätty kotimaisten välitystuomioiden tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle.

Ehdotettujen säännösten mukaan on vieraassa valtiossa tapahtuvaa välimiesmenettelyä tarkoittavaa välityssopimusta pidettävä pätevänä ja tällaisessa valtiossa annettu välitystuomio tunnustettava ja pantava täytäntöön eräissä sellaisissakin tapauksissa, joissa yleissopimus ei siihen velvoita. Tämäkään ei ole ristiriidassa yleissopimuksen kanssa. Yleissopimuksen tarkoituksena ei ole mitenkään estää sopimusvaltioita pitämästä vieraassa valtiossa tapahtuvaa välimiesmenettelyä tarkoittavaa välityssopimusta pätevänä sekä tunnustamasta ja pane-

masta täytäntöön ulkomailla annettua välitystuomiota. Tämä ilmenee yleissopimuksen VII artiklan 1 kappaleesta, jonka mukaan yleissopimuksen määräykset eivät ”riistä keneltäkään asianosaiselta oikeutta vedota välitystuomioon sillä tavoin ja siinä laajuudessa kuin sen maan laki ja sopimukset, missä tähän välitystuomioon on vedottu, sallivat”.

Yleissopimukseen ei sisälly mitään määräystä, joka velvoittaisi sopimusvaltiota joissakin tapauksissa olemaan tunnustamatta tai panemasta täytäntöön vieraassa valtiossa annettua välitystuomiota. Yleissopimuksessa on ainoastaan mainittu ne perusteet, joilla vieraassa valtiossa annetun välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano voidaan evätä (V artikla). Sopimusvaltio on kuitenkin oikeutettu määräämään, että välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano aina on evättävä yleissopimuksen mukaisen epäämisperusteen ilmetessä. Eräissä sellaisissakin valtioissa, joissa yleissopimuksen määräykset on sellaisinaan saatettu voimaan sisäisenä lakina, katsotaan, ettei välitystuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta päättävä viranomainen ole oikeutettu määräämään välitystuomiota täytäntöön pantavaksi silloin, kun yleissopimuksen V artiklan määräykset oikeuttavat epäämään tuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon.

Lakiin otettavat säännökset välitystuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon epäämisestä olisivat ehdottomia. Tällä pyritään varmistamaan, että eri viranomaisten käytäntö näiden päättäessä vieraassa valtiossa annetun välitystuomion täytäntöönpanosta muodostuisi mahdollisimman yhdenmukaiseksi. Silloin, kun on olemassa näissä säännöksissä tarkoitettu epäämisperuste, välitystuomiota ei näin ollen saisi tunnustaa eikä panna täytäntöön.

50 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan vieraassa valtiossa tapahtuvaa välimiesmenettelyä tarkoittavalla välityssopimuksella tai 4 §:ssä tarkoitettulla määräyksellä olisi sama vaikutus kuin täällä tapahtuvaa välimiesmenettelyä tarkoittavalla välityssopimuksella olisi lakiehdotuksen 5 §:n mukaan. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että välityssopimus täyttää lakiehdotuksen 3 §:ään sisältyvät muotovaatimukset ja ettei välityssopimus siihen sovellettavan lain mukaan ole pätemätön.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan selvyden vuoksi otettavaksi lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan tuo-

mioistuin tai muu viranomainen voisi ulkomailla tapahtuvaa välimiesmenettelyä tarkoittavan välityssopimuksen estämättä asian ollessa välimiesten käsiteltävänä tai sitä ennen antaa sellaisia väliaikaisia määräyksiä ja kieltoja, joiden antaminen lain mukaan kuuluu viranomaisen toimivaltaan. Niinpä Suomessa voitaisiin esimerkiksi myöntää takavarikko velallisen omaisuuteen sellaisen saatavan turvaamiseksi, jota koskevaa kannetta käsitellään tai voidaan tulla käsittelemään vieraassa valtiossa tapahtuvassa välimiesmenettelyssä. Tämäkin säännös on sopusoinnussa yleissopimuksen määräysten kanssa.

51 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vieraassa valtiossa annettu välitystuomio olisi voimassa Suomessa. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että välitystuomio on annettu 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla tehdyn välityssopimuksen tai 4 §:ssä tarkoitettun määräyksen nojalla ja ettei ehdotetussa laissa toisin säädetä.

Yleissopimuksen V artiklan 2 kappaleen b kohdan mukaan välitystuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano voidaan evätä, jos sen maan asianomainen viranomainen, missä tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään, toteaa, että tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano on tuon maan oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka vastaa tätä määräystä. Sen mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettu välitystuomio ei täällä olisi voimassa siltä osin kuin se on vastoin oikeusjärjestyksemme perusteita. Sitä vastoin ei ole pidetty aiheellisena ottaa lakiin yleissopimuksen V artiklan 2 kappaleen a kohtaa vastaavaa määräystä, jonka mukaan välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano voidaan evätä, jos sen maan viranomainen, missä tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään, toteaa ettei riitakysymys ole sellainen, että se tuon maan lain mukaan olisi voitu ratkaista välimiesmenettelyssä. Välitystuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon epäämistä ei voida täällä perusteella pitää aiheellisena, ellei välitystuomio sen johdosta ole meidän oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

52 §. Välitystuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa ei voida yleissopimuksen mukaan evätä viran puolesta muilla perusteilla kuin niillä, jotka on mainittu edellä 51 §:n perusteluissa. Sen asianosaisen pyynnöstä, jota vastaan välitystuomioon on vedottu, voidaan

välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano evätä lisäksi siinä tapauksessa, että tuo asianosainen esittää selvityksen siitä, että välitystuomion osalta on olemassa V artiklan 1 kappaleessa mainittu tunnustamisen ja täytäntöönpanon epäämisperuste.

Tämän mukaisesti pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, ettei vieraassa valtiossa annettu välitystuomio ole Suomessa voimassa asianosaista vastaan, jos tämä esittää selvityksen jostakin pykälässä mainitusta, yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleeseen sisältyvästä, tunnustamisen ja täytäntöönpanon epäämisperusteesta. Näin ollen välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa ei voitaisi evätä viran puolesta, vaan sen, jota vastaan välitystuomioon vedotaan, on sekä nojaututtava tällaiseen perusteeseen että esitettävä siitä selvitys.

Pykälän 1 kohta vastaa yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen a kohtaa. Siinä mainitaan ensinnäkin epäämisperusteena, ettei asianosainen ole ollut kelpoinen tekemään välityssopimusta tai ei ollut sitä tehtäessä asianmukaisesti edustettuna. Kysymys siitä, onko asianosainen ollut kelpoinen tekemään välityssopimuksen tai sitä tehtäessä ollut asianmukaisesti edustettuna, on ratkaistava sen valtion lain mukaan, jota täällä voimassa olevien kansainvälisyksityisöikeudellisten lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava. Toiseksi mainitaan tässä kohdassa eräänä perusteena, että 3 §:ssä sovitulla tavalla tehty välityssopimus ei muun kuin välityssopimuksen muotoa koskevan seikan johdosta ole pätevä asianosaisten valitseman lain mukaan taikka, kun ei voida päätellä, minkä valtion lakia asianosaiset ovat tarkoittaneet sovellettavaksi, sen valtion lain mukaan, jossa välitystuomio on annettu.

Pykälän 2 kohta on samansisältöinen kuin yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen b kohta. Sen mukaan välitystuomio ei ole täällä voimassa asianosaista kohtaan, joka esittää selvityksen siitä, että asianosaiselle ei ole asianmukaisessa järjestyksessä ilmoitettu välimiehen määräämisestä tai välimiesmenettelystä taikka asianosainen muutoin on ollut estynyt ajamasta asiaansa.

Pykälän 3 kohta vastaa yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen c kohtaa. Sen mukaan välitystuomio ei ole voimassa Suomessa asianosaista kohtaan, joka esittää selvityksen siitä, että välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi. Tällä tarkoitetaan samaa kuin lakiehdotuksen 40 §:n 1 momentin 1 kohdassa.

Silloin kun välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely on merkittävästi poikennut siitä, mitä asianosaiset ovat sopineet, tai tällaisen sopimuksen puuttuessa sen valtion laista, missä välimiesmenettely on tapahtunut, välitystuomio ei pykälän 4 kohdan mukaan ole täällä voimassa asianosaista kohtaan, joka esittää tästä selvityksen. Säännös vastaa pääkohdittain yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen d kohtaa. Siinä edellytetään kuitenkin, että välimiesoikeuden kokoonpanon tai välimiesmenettelyn on tullut merkittävästi poiketa asianosaisten sopimuksesta tai tällaisen sopimuksen puuttuessa, sen valtion laista, missä välitysmenettely on tapahtunut, ennen kuin voitaisiin katsoa, ettei välitystuomio ole voimassa täällä. Näin ollen ei mikä tahansa menettelyvirhe voisi aiheuttaa, ettei välitystuomio ole täällä voimassa.

Pykälän 5 kohta vastaa yleissopimuksen V artiklan 1 kappaleen e kohtaa. Sen mukaan välitystuomio ei ole voimassa asianosaista kohtaan, joka esittää selvityksen siitä, ettei tuomio ole vielä tullut asianosaisia sitovaksi tai sen täytäntöönpanoa on lykätty siinä valtiossa, jossa tai jonka lain mukaan se on annettu, taikka välitystuomio tuossa valtiossa on julistettu mitättömäksi taikka kumottu.

53 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vieraassa valtiossa annettu välitystuomio, joka ehdotetun lain mukaan olisi voimassa Suomessa, olisi pyynnöstä pantava täällä täytäntöön. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että täytäntöönpanoa koskeva hakemus osoitetaan yleiselle alioikeudelle. Sama viranomaisen päättäisi sekä täällä että vieraassa valtiossa annetun välitystuomion täytäntöönpanosta, niin kuin asianlaista on nykyisinkin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi yleissopimuksen IV artiklaa vastaavat säännökset. Toisin kuin yleissopimuksen IV artiklan 2 kappaleessa ei kuitenkaan vaadittaisi, että välityssopimus ja välitystuomio, joka on laadittu muulla kuin kotimaisella kielellä, olisi välttämättä kokonaisuudessaan käännettävä kotimaiselle kielelle. Täytäntöönpanosta päättäminen ja täytäntöönpano ei näet aina edellytä, että välityssopimus tai välitystuomio on kokonaisuudessaan käännettynä kotimaiselle kielelle. Siinä tapauksessa, että tuomioistuin riittävästi hallitsee sitä vierasta kieltä, jolla välityssopimus tai välitystuomio on laadittu, ei voida aina pitää tarpeellisena, että hakija olisi velvollinen toimittamaan näistä käännökset tuomio-

istuimelle. Sen vuoksi ehdotetaan, että tuomioistuimella olisi nyt kysymyksessä olevassa suhteessa harkintavaltaa ja se voisi päättää, miltä osin se katsoo tarpeelliseksi, että välitystuomio tai välityssopimus olisi käännettävä suomen tai ruotsin kielelle.

Yleissopimuksen IV artiklan 2 kappaleen mukaan voitaisiin asettaa vaatimus, että käännöksen tulee olla virallisen tai valantehneen kielenkääntäjän taikka diplomaattisen tai konsulivirkamiehen oikeaksi todistama. Tällaista vaatimusta ei kaikissa tapauksissa voida pitää asianmukaisena. Toisaalta ei myöskään voida hyväksyä, ettei annettuja käännöksiä millään tavalla ole todistettu oikeiksi. Tuomioistuimen asiana olisi kussakin yksittäistapauksessa päättää, voidaanko todistusta pitää riittävän luotettavana.

54 §. Ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan, New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 tehdyn yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä ja sellaisten välitystuomioiden täytäntöönpanosta annetun lain (200/62) 3 §:n mukaan on täytäntöönpanon hakijan vastapuolelle ennen kuin ulkomailla annettu välitystuomio pannaan täytäntöön varattava tilaisuus selityksen antamiseen. Niin kuin edellä on mainittu, ehdotetaan 42 §:n 3 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan hakijan vastapuolelle pääsääntöisesti on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kuin täällä annetun välitystuomion täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen suostutaan. Tämä on vieraassa valtiossa annetun välitystuomion osalta vähintään yhtä perusteltua kuin täällä annetun välitystuomion osalta huomioon ottaen, että sillä, jota vastaan täytäntöönpanoa pyydetään, pääsäännön mukaan on todistustaakka niistä seikoista, joiden perusteella välitystuomio ei ole täällä voimassa.

Käytännössä saattaa kuitenkin esiintyä sellaisia tapauksia, joissa hakijan vastapuolen olinpaikkaa ei saada selville eikä näin ollen saada hänelle tiedoksiannettua kehotusta vastata täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen. Koska ei voida pitää asianmukaisena, että välitystuomion täytäntöönpano tällaisissa tapauksissa kävisi mahdottomaksi, ehdotetaan pykälän 1 momentissa — samoin kuin 42 §:n 3 momentissa täällä annettujen välitystuomioiden osalta — säädettäväksi, ettei tämä velvollisuus kaikissa tapauksissa olisi ehdoton.

Silloin kun vieraassa valtiossa annetun välitystuomion täytäntöönpanoa on pyydetty,

saattaa hakijan vastapuoli väittää, että hän on pyytänyt välitystuomion julistamista mitättömäksi tai kumoamista taikka sen täytäntöönpanon lykkäystä toimivaltaiselta viranomaiselta joko siinä valtiossa, missä välitystuomio on annettu, tai siinä valtiossa, jonka lain mukaan tuomio on annettu. Tällaisissa tapauksissa voi yleissopimuksen VI artiklan mukaan se viranomainen, jolta välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa on pyydetty, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, lykätä välitystuomion täytäntöönpanoa koskevan päätöksen antamisen sekä tuomion täytäntöönpanoa hakevan asianosaisen pyynnöstä määrätä toisen asianosaisen asettamaan asianmukaisen vakuuden. Pykälän 2 momentti on laadittu tämän mukaisesti.

Voimaantulo

55 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, minä päivänä ehdotettu laki tulee voimaan.

Käytännössä saattaisi joissakin kohdissa syntyä epätietoisuutta, jos ehdotettua lakia sovellettaisiin myös sellaiseen välimiesmenettelyyn, joka on pantu vireille ennen lain voimaantuloa. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että lakia ei sovelleta tällaiseen välimiesmenettelyyn. Sitä vastoin ei olisi merkitystä sillä, onko välityssopimus tehty ennen lain voimaantuloa vai sen jälkeen.

Sen jälkeen kun ehdotettu laki on tullut voimaan, ei enää voida pitää perusteltuna, että asianosaisille välttämättä olisi järjestettävä tilaisuus, jossa välitystuomio julistettaisiin heille. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 3 momentissa säädettäväksi, että välitystuomio, joka annetaan Suomessa tämän lain tultua voimaan, olisi annettava siten kuin tässä laissa säädetään. Asianmukaisena ei myöskään voida pitää, että välitystuomiota, joka on annettu lain voimaantulon jälkeen, voitaisiin pitää mitättömänä tai kumota muulla kuin ehdotetussa laissa säädetyllä perusteella.

56 §. Ehdotettu laki korvaisi välimiesmenettelystä 4 päivänä helmikuuta 1928 annetun lain siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan, New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 tehdyn yleissopimuksen eräiden määräyksen hyväksymisestä ja sellaisten välitystuomioiden täytäntöönpanosta

5 päivänä tammikuuta 1962 annetun lain (200/62) 2 ja 3 §:ää. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 1 momentissa nämä säännökset kumottaviksi.

Varsin monessa laissa ja eräissä asetuksissa, joihin sisältyy väliesmenettelyä koskevia säännöksiä, viitataan väliesmenettelystä nyt voimassa olevaan lakiin. Sen jälkeen, kun tuo laki on kumottu ja ehdotettu uusi laki tullut voimaan, ei voida pitää asianmukaisena, että kumottu laki voisi muualla laissa olevan säännöksen johdosta tulla sovellettavaksi. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että ehdotettua lakia olisi sovellettava nyt voimassa olevan, mutta kumottavaksi ehdotetun väliesmenettelystä annetun lain asemesta silloin, kun laissa tai asetuksessa on viittaus viimeksi mainittuun lakiin.

1.2. Ulosottolaki

3 luvun 16 §. Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, ehdotetaan, että myös täällä annetun välitystuomion täytäntöönpanon edellytyksistä säädettäisiin uudessa väliesmenettelystä annettavassa laissa. Sen vuoksi ehdotetaan ulosottolain 3 luvun 16 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että se koskisi vain täytäntöönpanomenettelyä. Momentti koskisi vain Suomessa annettuja välitystuomioita. Ulkomailla annettujen välitystuomioiden täytäntöönpano tapahtuisi — niin kuin ulkomaisten välitystuomioiden täytäntöönpano nykyisinkin — pykälän 3 momentin nojalla. Tätä momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

7 luvun 11 §. Ulosottolain 7 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan on sen, joka on hankkinut takavarikon, hukkaamiskiellon tai matkustamiskiellon, määräajassa sen jälkeen, kun ulosotonhaltijan määräys siitä on annettu, pantava kanteensa vireille. Tällaisen niin sanotun jatko-prosessin vireillepanosta sisältyy tarkempia säännöksiä sanotun pykälän 2 momenttiin. Sen mukaan jatko-prosessi voidaan ajaa myös väliesmenettelyssä.

Jos kanne on pantava vireille väliesmenettelyssä, saattaa tapahtua, ettei välitystuomiota kuitenkaan saada aikaan tai että viranomainen, kun tuomion täytäntöönpanoa pyydetään, toteaa tuomion mitättömäksi tai että tuomioistuin kumoaa välitystuomion. Tällaisten tilanteiden varalta säädetään pykälän 2 momentis-

sa, että kanne on takavarikon tai kiellon peräytymisen uhalla nostettava tuomioistuimessa 1 momentissa säädetyssä ajassa siitä lukien, kun velkoja on saanut tiedon väliesmenettelyä kohdanneesta esteestä tai siitä, että viranomainen on todennut välitystuomion mitättömäksi. Milloin välitystuomio on kumottu, määräaika alkaa kulua siitä, kun tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Säännöstä ei voida pitää kaikilta osin onnistuneena. Välitystuomion mitättömäksi toteamisesta tai kumoamisesta ei seuraa, että asia, joka on ollut tarkoitus ratkaista välitystuomiolla, voitaisiin pätevästi välityssopimuksen estämättä saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Välityssopimus ei raukea sen johdosta, että välitystuomio on mitätön tai kumottu edes sen riitakysymyksen osalta, joka välitystuomiolla on ollut tarkoitus ratkaista. Näin ollen tuota riitakysymystä koskeva uusi kanne on nostettava väliesmenettelyssä eikä tuomioistuimessa, jollei välityssopimus ole pätemätön tai jostain syystä lakannut olemasta voimassa. Sen vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentin viimeistä virkettä muutettavaksi siten, ettei siinä enää mainittaisi, missä kanne on nostettava. Näin ollen kanne olisi tuossa virkkeessä tarkoitetuissa tapauksissa nostettava väliesmenettelyssä, jos asianosaisten välillä on voimassa asiaa koskeva välityssopimus, ja muissa tapauksissa tuomioistuimessa.

1.3. Osakeyhtiölaki

16 luvun 5 §. Pykälään sisältyvät tarkemmat säännökset osakeyhtiölain 14 luvun 3 ja 8 §:ssä tarkoitettua väliesmenettelyä. Ehdotettu uusi laki väliesmenettelyä ei vaadi välitystuomion julistamista asianosaisille. Sen vuoksi ehdotetaan, että vastaava muutos tehtäisiin osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n 4 momenttiin siten, että tuon momentin kaksi ensimmäistä virkettä poistettaisiin. Tästä johtuen uuden väliesmenettelyä annettavan lain 36 §:n säännökset välitystuomion antamisesta tulisivat sovellettaviksi. Momentin neljäs virke ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräaika asian saattamiselle tuomioistuimen tutkittavaksi luetaisiin siitä päivästä, kun asianosainen sai kappaleen välitystuomiota. Jos ehdotetun uuden väliesmenettelylain 37 tai 38 §:ssä tarkoitettu tuomion oikaisemista tai lisätuomion

antamista koskeva pyyntö on tehty, määräaika alkaisi kulua siitä, kun asianosainen sai kapaleen välimiesten tällaisen pyynnön johdosta antamasta päätöksestä.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

1.

Laki

välimiesmenettelystä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Soveltamisala

1 §

Tämän lain 2—49 §:ssä säädetään välimiesmenettelystä, joka on tarkoitettu tapahtuvaksi Suomessa. Lain 50—54 §:ssä säädetään sellaisen välityssopimuksen vaikutuksista Suomessa, joka tarkoittaa vieraassa valtiossa tapahtuvaa välimiesmenettelyä, sekä vieraassa valtiossa annetun välitystuomion voimassaolosta ja täytäntöönpanosta Suomessa.

Välityssopimus

2 §

Yksityisoikeudellinen riitakysymys, josta voidaan tehdä sovinto, saadaan määrätä asianosaisten välisin sopimuksin välimiesten lopullisesti ratkaistavaksi. Samalla tavoin ratkaistavaksi voidaan määrätä myös sopimuksessa ilmaistusta oikeussuhteesta vastaisuudessa aiheutuvat mainitunlaiset riitakysymykset.

3 §

Välityssopimus on tehtävä kirjallisesti.

Välityssopimusta pidetään kirjallisesti tehtynä, jos sopimus on otettu asianosaisten allekirjoittamaan asiakirjaan tai jos se sisältyy asianosaisten väliseen kirjeenvaihtoon. Sopimus välimiesmenettelystä katsotaan kirjallisesti tehdyksi myös silloin, kun asianosaiset ovat vaihtamalla sähkösanomia tai kaukokirjoitintiedoksia taikka muita vastaavalla tavalla tuotettuja asiakirjoja määränneet, että riita on välimiesten ratkaistava.

Välityssopimus on katsottava tehdyksi kirjallisesti myös, jos 2 momentissa tarkoitettulla tavalla tehdyssä sopimuksessa on viitattu muuhun asiakirjaan, johon sisältyy määräys välimiesmenettelystä.

4 §

Välityssopimuksen veroisena pidetään sellaista testamenttiin, lahjakirjaan, konossementtiin tai näihin rinnastettaviin asiakirjoihin, yhdistyksen tai säätiön sääntöihin taikka osakeyhtiön tai muun yhtiön taikka yhteisön yhtiöjärjestykseen sisältyvää välimiesmenettelyä koskevaa määräystä, jota asianosaiset tai se, jota vastaan vaatimuksia esitetään, ovat velvollisia noudattamaan.

5 §

Kannetta kysymyksestä, joka on välimiesten ratkaistava, ei saa ottaa tuomioistuimessa tutkittavaksi, jos vastapuoli tekee siitä väitteen ennen kuin hän vastaa pääasiaan.

Välityssopimuksen estämättä tuomioistuin tai muu viranomainen voi kuitenkin asian ollessa välimiesten käsiteltävänä tai sitä ennen antaa sellaisia väliaikaisia määräyksiä ja kieltoja, joiden antaminen lain mukaan kuuluu viranomaisen toimivaltaan.

Välimiehet

6 §

Välimiehiä tulee olla kolme, jolleivät asianosaiset ole muuta määränneet.

7 §

Välimiehenä saa olla jokainen, joka hallitsee itseään ja omaisuuttaan, jolleivät asianosaiset ole toisin määränneet.

Välimiehenä saa Suomessa toimia myös muu kuin Suomen kansalainen.

8 §

Välimiehen tulee olla puolueeton ja riippumaton.

Sen, jonka suostumusta välimiehen tehtävään on pyydetty, tulee heti ilmoittaa, jollei hän kieltäydy tehtävästä, kaikki seikat, jotka

ovat omiaan vaarantamaan hänen puolueetto-
muuttaan tai riippumattomuuttaan välimiehe-
nä taikka aiheuttamaan näissä suhteissa perus-
teluja epäilyksiä.

Välimies on velvollinen välimiesmenettelyn
päättymiseen asti ilmoittamaan kaikki edellä
tarkoitettut seikat, joita ei ennestään ole saatet-
tu asianosaisten tietoon.

9 §

Välimies on asianosaisten vaatimuksesta ju-
listettava esteelliseksi, jos hän olisi tuomarina
ollut esteellinen käsittelemään asiaa, samoin
kuin muunkin sellaisen seikan johdosta, joka
on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä
välimiehen puolueettomuutta tai riippumatto-
muutta.

10 §

Asianosaiset voivat sopia siitä, missä järjes-
tyksessä välimiehen esteelliseksi julistamista
koskeva vaatimus on tutkittava. Asianosaisella
on kuitenkin tämän estämättä oikeus vaatia
välitystuomion kumoamista 40 §:n nojalla.

Jos 1 momentissa tarkoitettua sopimusta ei
ole tehty, on asianosaisten esitettävä vaatimus
välimiehen julistamisesta esteelliseksi 15 päivän
kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon
välimiesten asettamisesta ja edellä 9 §:ssä mai-
nittusta seikasta. Vaatimus on tehtävä välimie-
hille kirjallisesti. Vaatimuksessa on ilmoitettava
sen peruste.

Jos asianosainen on vaatinut välimiehen ju-
listamista esteelliseksi eikä tämä luovu tehtä-
västään tai toinen asianosainen ei hyväksy
vaatimusta, välimiesten on ratkaistava esteelli-
syyttä koskeva kysymys. Tuomioistuimen tut-
kittavaksi voidaan kysymys saattaa vain silloin,
kun vaaditaan välitystuomion kumoamista
40 §:n nojalla.

11 §

Asianosaisten, joka tahtoo jättää riidan väli-
miesten ratkaistavaksi, on ilmoitettava siitä
vastapuolelleen kirjallisesti. Ilmoituksessa on
viitattava välityssopimuksen ja on siinä mai-
nittava riitakysymys, joka aiotaan jättää väli-
miesten ratkaistavaksi, jollei se ilmene välitys-
sopimuksesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa ilmoituk-
sessa on mainittava myös välimiesmenettelyä
vaativan asianosaisten nimettävät välimiehet.

Samalla on toista asianosaista kehotettava il-
moittamaan välimiehet, joiden nimeäminen on
hänen asianaan.

Jos asianosaisten sopimuksen mukaan väli-
miehen nimeäminen on muun kuin asianosai-
sen tehtävä, on 1 momentissa tarkoitettu ilmoi-
tus toimitettava myös nimeäjälle ja tätä pyy-
dettävä suorittamaan tehtävä.

12 §

Jos välimiehiä tulee olla useampia kuin yksi,
mutta asianosaiset eivät ole sopineet välimie-
histä eikä siitä, miten välimiehet on nimettävä,
kumpikin asianosainen nimeää yhtä monta
välimiestä. Näin nimettyjen välimiesten on val-
ittava lisäksi yksi välimies toimimaan puheen-
johtajana, jolleivät asianosaiset ole määrän-
neet, että riita on heidän nimeämiensä välimies-
ten ratkaistava.

13 §

Jos välimies kuolee taikka eroaa tai jos hänet
erotetaan tehtävästään, on hänen tilalleen val-
ittava uusi välimies. Jos näin välimiehen tilalle
valittu kuolee taikka eroaa tai erotetaan tehtä-
västään, tuomioistuin määrää jommankumman
asianosaisten hakemuksesta uuden välimiehen
hänen sijaansa.

Jos välityssopimuksessa määrätty välimies
kuolee tai ei voi tai tahdo ottaa tehtävää
vastaan taikka jos hän eroaa tai hänet erote-
taan tehtävästään eivätkä asianosaiset ole pääs-
seet sopimukseen hänen sijaansa määrättävästä
välimiehestä, tuomioistuin määrää asianosaisten
hakemuksesta välimiehen, jolleivät asianosaiset
ole sopineet, että välityssopimus tällaisessa
tapauksessa raukeaa.

14 §

Jos asianosainen tai muu, jolle 11 §:n 1
momentissa tarkoitettu ilmoitus on toimitettu,
ei 30 päivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta
ole täyttänyt tehtävänsä välimiehen nimeäjänä
ja kirjallisesti ilmoittanut siitä välimiesmenette-
lyä vaatineelle asianosaiselle tai jos asianosaisten
nimeämät välimiehet eivät ole sopineet
puheenjohtajasta 30 päivän kuluessa siitä, kun
heidät on nimetty, voi asianosainen pyytää
tuomioistuinta määräämään puuttuvan väli-
miehen tai puuttuvat välimiehet.

Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti
sovellettava, jollei se, jolle on toimitettu kirjal-
linen kehoitus valita välimies kuolleen, erotetun
tai eronneen välimiehen sijaan, ole 30 päivän

kuluessa kehotuksen saapumisesta täyttänyt tehtäväänsä välimiehen nimeäjänä tai jos asianosaisten nimeämät välimiehet eivät ole sopineet puheenjohtajasta 30 päivän kuluessa siitä, kun he saivat tiedon puheenjohtajan kuolemasta, eroamisesta tai erottamisesta.

15 §

Jos riita on yhden välimiehen ratkaistava mutta asianosaiset eivät ole päässeet sopimukseen välimiehestä 30 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut toiselta asianosaiselta 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, voi asianosainen pyytää tuomioistuinta määräämään välimiehen.

16 §

Kun asianosainen on 13, 14 tai 15 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa pyytänyt tuomioistuinta määräämään välimiehen, tuomioistuimen on nimettävä välimies, jollei ole ilmeistä, ettei välimiesmenettelylle ole laillisia edellytyksiä.

Ennen kuin tuomioistuin 1 momentin nojalla määrää välimiehen tai välimiehiä, sen on varattava toiselle asianosaiselle tilaisuus tulla kuulluksi, jollei välimiesmenettely tämän johdosta kohtuuttomasti viivästy.

17 §

Asianosainen, joka on valinnut välimiehen ja ilmoittanut siitä vastapuolelleen, ei tämän suostumuksetta saa peruuttaa valintaansa.

18 §

Wälimies voidaan asianosaisten välisin sopimuksin erottaa tehtävästään.

Jos välimies ei voi asianmukaisesti suorittaa tehtäväänsä tai ilman hyväksyttävää syytä viivyttää asian käsittelyä, tuomioistuimen on asianosaisten hakemuksesta erotettava hänet tehtävästään.

Tuomioistuimen päätökseen välimiehen erottamisesta koskevassa asiassa ei saa hakea muutosta.

19 §

Mitä 11 §:ssä ja 13—17 §:ssä säädetään on noudatettava ainoastaan, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet.

Menettely

20 §

Wälimiesmenettely tulee vireille, kun asian-

osainen on saanut 11 §:n 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen.

21 §

Wälimiesten on varattava asianosaisille tarpeellinen tilaisuus ajaa asiaansa.

22 §

Jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu, on asian käsittelyssä noudatettava, mitä asianosaiset ovat menettelystä sopineet. Tuollaisen sopimuksen puuttuessa välimiehillä on oikeus tämän lain säännöksiä noudattaen ja ottaen huomioon tasapuolisuuden ja joutuisuuden vaatimukset päättää asian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

23 §

Wälimiesmenettelyn paikan määräävät välimiehet, jolleivät asianosaiset ole siitä sopineet.

Kun syytä on, välimiehet voivat kuitenkin kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita sekä suorittaa katselmuksia muuallakin kuin asianosaisten sopimalla tai välimiesoikeuden määräämällä käsittelypaikkakunnalla, myös Suomen rajojen ulkopuolella.

24 §

Wälimiesten määräämässä ajassa kantajan on ilmoitettava ne seikat, joihin hänen kanteensa perustuu, ja yksilöidyt vaatimuksensa sekä vastaajan annettava näiden johdosta vastineensa. Wälimiehet voivat kehottaa asianosaisia samalla antamaan välimiehille kaikki ne asiakirjat, joilla voi olla merkitystä asiassa, tai mainitsemaan ne asiakirjat tai muut todisteet, jotka he aikovat asiassa esittää.

Asianosainen saa välimiesmenettelyn aikana muuttaa tai täydentää vaatimuksiaan ja niiden perusteita samoin kuin nostaa vastakanteen tai vaatia kuittausta, jollei asian ratkaiseminen tällaisen toimen johdosta kohtuuttomasti viivästy.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään on noudatettava ainoastaan, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet.

25 §

Jolleivät asianosaiset ole sopineet, mitä kieltä tai mitä kieliä asian käsittelyssä on käytettävä, välimiesten asiana on päättää tästä.

Välimiehillä on oikeus vaatia, että jokaiseen asiassa esitettävään asiakirjaan on liitettävä käänнос sellaiselle kielelle, jolla asiaa käsitellään.

26 §

Välimiesten tulee edistää riidan asianmukais- ta ja joutuisaa selvittämistä. He saavat tässä tarkoituksessa pyytää asianosaista, todistajaa tai muuta henkilöä saapumaan kuultavaksi asiassa sekä kehottaa asianosaista tai muuta henkilöä esittämään välimiehille sellaisen hal- lussaan olevan asiakirjan tai esineen, jolla voi olla merkitystä todisteena.

Välimiehillä ei ole oikeutta asettaa uhkasak- koa eikä antaa määräyksiä muista pakkokei- noista. Heillä ei myöskään ole oikeutta ottaa vastaan valaa tai vakuutusta eikä totuusvakuu- tusta.

27 §

Jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet, vä- limiehet voivat määrätä asiantuntijan suoritta- maan selvityksiä ja antamaan lausunnon sellai- sesta asian ratkaisemisen kannalta merkityksel- lisestä kysymyksestä, jonka arvostelemiseen tarvitaan erityisiä ammattitietoja.

Välimiehet voivat myös kehottaa asianosais- ta antamaan asiantuntijalle tehtävän suoritta- mista varten tarpeelliset tiedot sekä varaamaan hänelle tilaisuuden tutkia asiakirjoja, tavaraa tai muuta omaisuutta.

28 §

Jos välimiehet pitävät tarpeellisena todista- jan tai asiantuntijan kuulustelemista tuomiois- tuimessa, asianosaisen kuulustelua totuusva- kuutuksen nojalla taikka asianosaisen tai kol- mannen henkilön velvoittamista esittämään asiakirja tai esine, jolla voi olla merkitystä todisteena asiassa, asianosainen voi esittää tätä koskevan hakemuksen tuomioistuimelle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hakemus tehdään sille yleiselle alioikeudelle, jonka alu- eella kuultava tai se, jota asia muuten koskee, oleskelee.

Tuomioistuimen on, noudattaen mitä oikeu- denkäymiskaaren 17 luvussa säädetään todiste- lusta riita-asiassa, suoritettava hakemuksessa tarkoitettu toimenpide, jollei siihen ole estettä.

29 §

Jos asianosaiset sopivat, ettei välimiesmenet- telyä jatketa, tai välimiehet toteavat, ettei

menettelyä jostain muusta syystä voida jatkaa, välimiesten on tehtävä päätös välimiesmenette- lyn lopettamisesta.

Jos kantaja peruuttaa kanteensa, välimiesten on niin ikään tehtävä päätös välimiesmenette- lyn lopettamisesta. Jos kuitenkin vastaaja vaatii tuomiota ja välimiehet katsovat, että vastaajal- la on hyväksyttävä syy saada asia lopullisesti ratkaistuksi, voidaan menettelyä jatkaa ja asia ratkaista välitystuomiolla.

Välimiesten tehtävä katsotaan päättyneeksi, kun välimiehet ovat antaneet tässä pykälässä tarkoitettun päätöksen tai ratkaisseet asian vä- litystuomiolla, jollei 37, 38 tai 41 §:stä muuta johdu.

Välitystuomio

30 §

Välimiesten on perustettava tuomionsa la- kiin.

Jos asianosaiset ovat sopineet, että riidan ratkaisemisessa on sovellettava tietyn valtion lakia, välimiesten on perustettava tuomionsa siihen lakiin.

Jos asianosaiset ovat niin sopineet, saavat välimiehet kuitenkin perustaa tuomionsa sii- hen, minkä he katsovat kohtuulliseksi (*ex aequo et bono*).

31 §

Jos välimiehet ovat eri mieltä asian ratkaise- misesta, tuomio on annettava enemmistön mie- lipiteen mukaisesti. Jos mikään mielipide ei ole saanut enemmistön kannatusta, tuomio on annettava puheenjohtajan mielipiteen mukai- sesti, jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet.

32 §

Jos asianosaiset sopivat välimiesten käsitel- täväksi saatetun riidan, välimiehet voivat asian- osaisten pyynnöstä vahvistaa asianosaisten tekemän sovinnon tuomiolla noudattaen, mitä 35 §:ssä säädetään.

33 §

Välimiehet voivat erikseen ratkaista välitys- tuomiolla itsenäisen vaatimuksen asiassa, jossa on esitetty useita vaatimuksia. Samoin välimie- het voivat ratkaista erikseen vaatimuksen sen osan, joka on myönnetty.

Saamisvaatimus ja sitä vastaan esitetty kuitausvaatimus on ratkaistava yhdessä.

34 §

Välimiehet voivat, jos asianosaiset ovat niin sopineet, erikseen ratkaista välitystuomiolla sellaisen riitakysymyksen, jonka selvittämisestä asian ratkaiseminen muilta osin riippuu.

35 §

Välitystuomio on laadittava kirjallisesti sekä kaikkien välimiesten allekirjoitettava.

Välitystuomiosta on mainittava sen antamispäivä ja se on merkittävä annetuksi paikkakunnalla, jolla välimiesmenettely on sovittu tai määrätty tapahtuvaksi.

36 §

Kappale välitystuomiota on asianmukaisesti allekirjoitettuna annettava kullekin asianosaiselle välimiesten istunnossa tai heille toimitettava muutoin todistettavalla tavalla.

37 §

Asianosainen saa pyytää välimiehiä oikaisemaan välitystuomiosta olevan lasku- tai kirjoitusvirheen samoin kuin muun sen kaltaisen virheen. Asianosaisen on ilmoitettava siitä vastapuolelle pyydettyä oikaisua 30 päivän kuluessa siitä, kun hän sai kappaleen välitystuomiota, jollei muusta määräajasta ole sovittu.

Jos välimiehet katsovat oikaisupyynnön aiheelliseksi, heidän on tehtävä oikaisu viipymättä ja mikäli mahdollista 30 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta välimiesten puheenjohtajalle.

Välimiehet voivat 30 päivän kuluessa välitystuomion antamispäivästä omasta aloitteestaan korjata 1 momentissa tarkoitettua virheen. Ennen virheen korjaamista on asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Mitä 35 ja 36 §:ssä säädetään välitystuomiosta, sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun oikaisuun.

38 §

Jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet, asianosainen saa ilmoitettuaan siitä vastapuolelle pyytää välimiehiä antamaan lisätuomion heidän ratkaistavakseen saatetusta kysymyksestä, jonka välimiehet ovat sivuuttaneet tuomiossaan. Jos pyyntö katsotaan aiheelliseksi, väli-

miesten on annettava lisätuomio niin pian kuin se voi tapahtua.

Mitä 35 ja 36 §:ssä säädetään välitystuomiosta, sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettuun lisätuomioon.

Välitystuomion pätemättömyys

39 §

Välitystuomio on mitätön:

1) siltä osin kuin välimiehet ovat välitystuomiosta ratkaisseet sellaisen kysymyksen, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä;

2) siltä osin kuin välitystuomion on katsottava olevan ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa;

3) jos välitystuomio on niin sekava tai epätäydellinen, ettei siitä käy selville miten asiassa on tuomittu; tai

4) jos välitystuomiota ei ole laadittu kirjallisesti tai se ei ole välimiesten allekirjoittama.

Sen estämättä mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, välitystuomio ei ole mitätön, vaikka yhden tai useamman välimiehen allekirjoitus puuttuu tuomiosta, jos se on useimpien välimiesten allekirjoittama ja nämä ovat merkinneet välitystuomioon, miksi asian käsittelyyn osallistuneen välimiehen allekirjoitus puuttuu.

Välitystuomion kumoaminen

40 §

Välitystuomio voidaan asianosaisen kanteesta kumota:

1) jos välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi;

2) jos välimiestä ei ole asetettu asianmukaisessa järjestyksessä;

3) jos välimies 9 §:n mukaan on ollut esteellinen mutta asianosaisen asianmukaisessa järjestyksessä tekemää vaatimusta välimiehen julistamisesta esteelliseksi ei ole ennen välitystuomion antamista hyväksytty taikka jos asianosainen on saanut tiedon esteellisyydestä niin myöhään, ettei hän ole voinut vaatia välimiehen julistamista esteelliseksi ennen välitystuomion antamista; tai

4) jos välimiehet eivät ole varanneet asianosaiselle tarpeellista tilaisuutta asiansa ajamiseen.

Asianosaisella ei ole oikeutta vaatia välitystuomion kumoamista 1 momentin 1, 2 tai 3 kohdan nojalla, jos hänen on katsottava vastaamalla pääasiaan tai muulla tavalla luopuneen vetoamasta kohdassa tarkoitettuun seikkaan.

Asianosaisen tulee nostaa kanne välitystuomion kumoamisesta kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, kun hän on saanut kappaleen välitystuomiota tai, jos 37 tai 38 §:ssä tarkoitettu pyyntö on tehty, siitä päivästä, kun hän on saanut kappaleen välimiesten pyynnön johdosta antamasta päätöksestä.

41 §

Tuomioistuimissa, jossa on vireillä välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista koskeva kanne, voi asianosaisen pyynnöstä lykätä asian käsittelyä ja varata välimiehille tilaisuuden mitättömyys- tai kumoamisperusteen poistamiseksi jatkaa välimiesmenettelyä tai ryhtyä muuhun sitä varten tarpeelliseen toimenpiteeseen.

Välitystuomion täytäntöönpantavuudesta

42 §

Välitystuomion täytäntöönpanosta päättää yleinen alioikeus.

Yleiselle alioikeudelle osoitettuun välitystuomion täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen on liitettävä välityssopimus tai sen veroisena pidettävä 4 §:ssä tarkoitettu määräys ja välitystuomio alkuperäisinä tai oikeiksi todistettuina jäljennösinä. Asiakirjaan, joka on laadittu muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, on lisäksi liitettävä oikeaksi todistettu käännös jommalle kummalle näistä kielistä, jollei tuomioistuimissa myönnä tästä poikkeusta.

Ennen kuin 2 momentissa tarkoitettuun hakemukseen suostutaan, on täytäntöönpanon hakijan vastapuolelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen ole erityistä estettä.

43 §

Tuomioistuimissa voi evätä 42 §:ssä tarkoitettua hakemusta vain, jos se havaitsee, että välitystuomio on 39 §:ssä mainitun seikan johdosta mitätön tai se on tuomioistuimen päätöksellä kumottu taikka tuomioistuimissa on välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista

koskevan kanteen johdosta määrännyt, ettei sitä saa panna täytäntöön.

44 §

Välitystuomion täytäntöönpanossa on tuomioistuimen annettua siitä määräyksen noudatettava mitä ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään.

Välimiesmenettelyn kustannukset

45 §

Jollei muuta ole sovittu tai määrätty, asianosaiset ovat yhteisvastuullisesti velvolliset suorittamaan välimiehille korvauksen heidän työstään ja kustannuksistaan.

Välimiehillä on oikeus vaatia asianosaisilta ennako tai vakuus heille tulevasta korvauksesta.

46 §

Jollei välimiehiä sitovasti ole muuta määrätty, välimiehet saavat välitystuomiossa vahvistaa ja maksettavaksi tuomita kullekin välimiehelle tulevan korvauksen.

Asianosaisella on oikeus 60 päivän kuluessa siitä päivästä, kun hän on saanut kappaleen välitystuomiota, hakea tuomioistuimelta muutosta välitystuomioon siltä osin kuin se koskee välimiehille vahvistettujen korvausten määriä.

Muutosta haetaan toimittamalla kirjallinen hakemus sekä jäljennös välitystuomiosta sille alioikeudelle, jonka tuomiopiirissä välitystuomio on annettu.

Välitystuomiossa on mainittava, mitä sen asianosaisen on noudatettava, joka tahtoo hakea muutosta välitystuomioon välimiehille määrättyjen korvausten määrien osalta.

47 §

Ennen kuin tuomioistuimissa ratkaisee 46 §:n 2 momentissa tarkoitettua muutoksenhakemusta, sen on varattava muille välimiesmenettelyn asianosaisille ja niille välimiehille, joiden palkkioita muutoksenhakemus koskee, tilaisuus tulla asiassa kuulluiksi.

48 §

Jolleivät asianosaiset ole toisin sopineet, välimiehet voivat velvoittaa asianosaisen osaksi tai kokonaan korvaamaan vastapuolen välimiesmenettelystä aiheutuneet kulut noudattaen soveltuvin osin mitä oikeudenkäymiskaassa

oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta säädetään.

Oikeuspaikka

49 §

Välitystuomion mitättömäksi julistamista tai kumoamista koskeva kanne tutkitaan sen paikkakunnan yleisessä alioikeudessa, jossa välitystuomio on annettu.

Edellä 13—15 ja 18 §:ssä tarkoitettu asia samoin kuin välityssopimuksen pätevyyttä, voimassaoloa ja soveltuvuutta tiettyyn riitakysymykseen koskeva kanne tutkitaan sen paikkakunnan yleisessä alioikeudessa, jossa jollakin asianosaisella on kotipaikka tai, jos yhdelläkään asianosaisella ei ole kotipaikkaa Suomessa, Helsingin raastuvanoikeudessa.

Asianosaiset voivat sopia 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asian käsittelemisestä muussa yleisessä alioikeudessa.

Välimiesmenettelystä vieraassa valtiossa

50 §

Kannetta asiasta, joka 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla tehdyn välityssopimuksen tai 4 §:ssä tarkoitettujen määräyksen mukaan on ratkaistava vieraassa valtiossa tapahtuvassa välimiesmenettelyssä, ei saa ottaa tuomioistuimessa tutkittavaksi, jos vastapuoli tekee siitä väitteen ennen kuin vastaa pääasiaan, ellei välityssopimus tai määräys siihen sovellettavan lain mukaan ole pätemätön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen sopimuksen estämättä tuomioistuin tai muu viranomainen voi kuitenkin asian ollessa välimiesten käsiteltävänä tai sitä ennen antaa sellaisia väliaikaisia määräyksiä ja kieltoja, joiden antaminen lain mukaan kuuluu viranomaisen toimivaltaan.

51 §

Välitystuomio, joka on annettu vieraassa valtiossa 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla tehdyn välityssopimuksen tai 4 §:ssä tarkoitettujen määräyksen nojalla, on voimassa Suomessa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu välitystuomio ei kuitenkaan ole voimassa siltä osin kuin se on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita.

52 §

Välitystuomio, jota tarkoitetaan 51 §:ssä, ei

kuitenkaan ole voimassa Suomessa asianosaista vastaan, joka esittää selvityksen siitä, että:

1) hän ei ollut kelpoinen tekemään välityssopimusta tai sitä tehtäessä ei ollut asianmukaisesti edustettuna taikka että 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla tehty välityssopimus ei muun kuin välityssopimuksen muotoa koskevan seikan johdosta ole pätevä asianosaisten valitseman lain mukaan tai, kun ei voida päätellä minkä valtion lakia asianosaiset ovat tarkoittaneet sovellettavaksi, sen valtion lain mukaan, jossa välitystuomio on annettu;

2) hänelle ei ole asianmukaisessa järjestyksessä ilmoitettu välimiehen määräämisestä tai välimiesmenettelystä taikka hän muutoin on ollut estynyt ajamasta asiaansa;

3) välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi;

4) välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely on merkittävästi poikennut asianosaisten sopimuksesta tai, tällaisen sopimuksen puuttuessa, sen valtion laista, jossa välimiesmenettely on tapahtunut; tai

5) välitystuomio ei ole vielä tullut asianosaisia sitovaksi tai sen täytäntöönpanoa on lykätty siinä valtiossa, jossa tai jonka lain mukaan se on annettu, taikka välitystuomio tuossa valtiossa on julistettu mitättömäksi taikka kumottu.

53 §

Vieraassa valtiossa annettu välitystuomio, joka sen mukaan kuin edellä säädetään on voimassa Suomessa, on hakemuksesta pantava täytäntöön täällä. Täytäntöönpanoa koskeva hakemus osoitetaan yleiselle alioikeudelle.

Hakemukseen on liitettävä välityssopimus tai sen veroisena pidettävä 4 §:ssä tarkoitettu määräys ja välitystuomio alkuperäisenä tai oikeiksi todistettuina jäljennöksinä. Asiakirjaan, joka on laadittu muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, on hakemukseen lisäksi liitettävä oikeiksi todistetut käännökset jommalle kummalle näistä kielistä, jollei tuomioistuin myönnä tästä poikkeusta.

54 §

Ennen kuin ulkomailta annettu välitystuomio määrätään pantavaksi täytäntöön, tuomioistuimen on varattava hakijan vastapuolelle tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen ole erityistä estettä.

Jos vastapuoli väittää, että hän on pyytänyt välitystuomion julistamista mitättömäksi tai

kumoamista taikka sen täytäntöönpanon lykkäämistä 52 §:n 5 kohdassa tarkoitetun valtion asianomaiselta viranomaiselta, tuomioistuim voi, jos aihetta on, lykätä täytäntöönpanoa koskevan päätöksen antamisen. Tuomioistuin voi samalla hakijan pyynnöstä määrätä, että vastapuolen on asetettava asianmukainen vakuus uhalla, että täytäntöönpanoa koskeva päätös muutoin voidaan antaa.

Voimaantulo

55 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta välimiesmenettelyyn, joka on pantu vireille ennen sen voimaantuloa.

Jos välitystuomio annetaan Suomessa tämän lain tultua voimaan, se on kuitenkin annettava

siten kuin tässä laissa säädetään eikä sitä voida pitää mitättömänä tai kumota muulla kuin tässä laissa säädetyllä perusteella.

56 §

Tällä lailla kumotaan välimiesmenettelystä 4 päivänä helmikuuta 1928 annettu laki (46/28) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan, New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 tehdyn yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä ja sellaisten välitystuomioiden täytäntöönpanosta 5 päivänä tammikuuta 1962 annetun lain (200/62) 2 ja 3 §.

Milloin laissa tai asetuksessa viitataan välimiesmenettelystä 4 päivänä helmikuuta 1928 annettuun lakiin, on tätä lakia sen asemesta sovellettava.

2.

Laki

ulosottolain 3 luvun 16 §:n ja 7 luvun 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulosottolain 3 luvun 16 §:n 1 ja 3 momentti sekä 7 luvun 11 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 luvun 16 §:n 1 ja 3 momentti 4 päivänä helmikuuta 1928 annetussa laissa (47/28) ja 7 luvun 11 §:n 2 momentti 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (389/73), seuraavasti:

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

16 §

Suomessa annettu välitystuomio, josta säädetään välimiesmenettelystä annetussa laissa, pannaan yleisen alioikeuden määräyksestä täytäntöön niin kuin tuomioistuimen lainvoimainen tuomio, jollei välitystuomiota ole tuomioistuimen päätöksellä julistettu mitättömäksi tai kumottu, taikka ylempi viranomainen tai tuomioistuin, jossa on vireillä kanne välitystuomion mitättömäksi julistamisesta tai kumoamisesta, toisin määrää.

tuomioistuimen lainvoimainen tuomio, jollei ylempi viranomainen toisin määrää.

7 luku

Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi sekä muusta virka-avusta

11 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kanne on pantava vireille ulosotonhaltijan luona lainhaku, maksamismääräysmenettelyssä, riita- tai rikosasiaan tuomioistuimessa, välimiesmenettelyssä, hallintotuomioistuimessa tai 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sellaisen hallintoviranomaisen luona, jonka päätös pannaan täytäntöön tämän lain nojalla niin kuin riita-

asiassa annettu tuomio ja jonka toimivaltaan saamisen maksettavaksi vahvistaminen kuuluu. Kanne on ajettava perille heti tai määrättyä aikana, kun se edellä mainituin tavoin on pantu vireille, uhalla, että takavarikko tai kielto muuten peräytyy. Jos ulosotonhaltija osoittaa lainhakuasian riittaisena tuomioistuimeen taikka jos maksamismääräystä koskeva asia raukeaa velallisen vastustamisen vuoksi, kanne on edellä mainitulla uhalla nostettava tuomioistuimessa I momentissa säädetyssä ajassa siitä lukien, kun velkoja on saanut tiedon ulosotonhaltijan osoituksesta tai maksamismääräysasian raukeamisesta. Jos välitystuo-

miota velkojasta riippumattomasta syystä ei ole saatu aikaan taikka, jos välitystuomio sellaisesta syystä on mitätön tai kumotaan, kanne on edellä mainitulla uhalla nostettava I momentissa säädetyssä ajassa siitä, kun velkoja on saanut tiedon välimiesmenettelyä kohdanneesta esteestä tai siitä, että viranomainen on todennut välitystuomion mitättömäksi, tai, milloin välitystuomio kumotaan, siitä, kun tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

3.

Laki

osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 16 luvun 5 §:n 4 momentti seuraavasti:

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

5 §

Välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi nostamalla kanteen vastapuoltaan vastaan saattaa asian tuomioistuimen tutkittavaksi. Kanne on nostettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asianosainen sai kappaleen välitystuomiota tai, jos välimiesmenettelystä annetun lain (/) 37 tai 38 §:ssä tarkoitet-

tu pyyntö on tehty, sen jälkeen kun hän sai kappaleen välimiesten tällaisen pyynnön johdosta antamasta päätöksestä. Jollei välitystuomioon haeta muutosta, on sen täytäntöönpanossa noudatettava, mitä ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään. Välimiesmenettelystä on muutoin voimassa, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

2.

Laki**ulosottolain 3 luvun 16 §:n ja 7 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ulosottolain 3 luvun 16 §:n 1 ja 3 momentti sekä 7 luvun 11 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 luvun 16 §:n 1 ja 3 momentti 4 päivänä helmikuuta 1928 annetussa laissa (47/28) ja 7 luvun 11 §:n 2 momentti 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (389/73), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

16 §

Välitystuomio, josta säädetään välimiesmenettelystä annetussa laissa, *pantakoon ulosotonhaltijan* määräyksestä täytäntöön niinkuin oikeuden lainvoimainen tuomio, *ellei sellaista seikkaa ole olemassa, joka sanotun lain mukaan tekee välitystuomion* mitättömäksi, taikka ylempi viranomainen *tahi* tuomioistuim, jossa on vireillä kanne välitystuomion kumoamisesta, toisin määrää.

Välitystuomio, jota muuten lain mukaan on noudatettava, *pantakoon* niin ikään *ulosotonhaltijan* määräyksestä täytäntöön samoin kuin oikeuden lainvoimainen tuomio, *ellei* ylempi viranomainen toisin määrää.

16 §

Suomessa annettu välitystuomio, josta säädetään välimiesmenettelystä annetussa laissa, *pannaan yleisen alioikeuden* määräyksestä täytäntöön niin kuin *tuomioistuimen* lainvoimainen tuomio, *jollei välitystuomiota ole tuomioistuimen päätöksellä julistettu* mitättömäksi tai *kumottu*, taikka ylempi viranomainen *tai* tuomioistuim, jossa on vireillä kanne välitystuomion *mitättömäksi julistamisesta tai* kumoamisesta, toisin määrää.

Välitystuomio, jota muuten lain mukaan on noudatettava, *pannaan* niin ikään *yleisen alioikeuden* määräyksestä täytäntöön samoin kuin tuomioistuimen lainvoimainen tuomio, *jollei* ylempi viranomainen toisin määrää.

7 luku

Toimenpiteistä ulosoton turvaamiseksi sekä muusta virka-avusta

11 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kanne on pantava vireille ulosotonhaltijan luona lainhaku, maksamismääräysmenettelyssä *taikka* riita- tai rikosasiana tuomioistuimessa, välimiesmenettelyssä *taikka* hallintotuomioistuimessa tai 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun sellaisen hallintoviranomaisen luona, jonka päätös pannaan täytäntöön tämän lain nojalla niin kuin riita-asiassa annettu tuomio ja jonka toimivaltaan saamisen maksettavaksi vahvistaminen kuuluu, *ja on kanne* ajettava perille heti

11 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kanne on pantava vireille ulosotonhaltijan luona lainhaku, maksamismääräysmenettelyssä, riita- tai rikosasiana tuomioistuimessa, välimiesmenettelyssä, hallintotuomioistuimessa tai 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun sellaisen hallintoviranomaisen luona, jonka päätös pannaan täytäntöön tämän lain nojalla niin kuin riita-asiassa annettu tuomio ja jonka toimivaltaan saamisen maksettavaksi vahvistaminen kuuluu. *Kanne* on ajettava perille heti tai määrättyinä

Voimassa oleva laki

tai määrättyinä aikana, kun se edellä mainituin tavoin on pantu vireille, uhalla että takavarikko tai kielto muuten peräytyy. Jos ulosotonhaltija osoittaa lainhakuasian riitaisena tuomioistuimeen taikka jos maksamismääräystä koskeva asia raukeaa velallisen vastustamisen vuoksi, kanne on edellä mainitulla uhalla nostettava tuomioistuimessa 1 momentissa säädettyssä ajassa siitä lukien, kun velkoja on saanut tiedon ulosotonhaltijan osoituksesta tai maksamismääräysasian raukeamisesta. Jos välitystuomiota velkojasta riippumattomasta syystä ei ole saatu aikaan taikka jos välitystuomio sellaisesta syystä on mitätön tai kumotaan, kanne on edellä mainitulla uhalla nostettava *tuomioistuimessa* 1 momentissa säädettyssä ajassa siitä *lukien*, kun velkoja on saanut tiedon välimiesmenettelyä kohdanneesta esteestä tai siitä, että viranomainen on todennut välitystuomion mitättömäksi, tai, milloin välitystuomio kumotaan, siitä *lukien* kun tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Ehdotus

aikana, kun se edellä mainituin tavoin on pantu vireille, uhalla, että takavarikko tai kielto muuten peräytyy. Jos ulosotonhaltija osoittaa lainhakuasian riitaisena tuomioistuimeen taikka jos maksamismääräystä koskeva asia raukeaa velallisen vastustamisen vuoksi, kanne on edellä mainitulla uhalla nostettava tuomioistuimessa 1 momentissa säädettyssä ajassa siitä lukien, kun velkoja on saanut tiedon ulosotonhaltijan osoituksesta tai maksamismääräysasian raukeamisesta. Jos välitystuomiota velkojasta riippumattomasta syystä ei ole saatu aikaan taikka, jos välitystuomio sellaisesta syystä on mitätön tai kumotaan, kanne on edellä mainitulla uhalla nostettava 1 momentissa säädettyssä ajassa siitä, kun velkoja on saanut tiedon välimiesmenettelyä kohdanneesta esteestä tai siitä, että viranomainen on todennut välitystuomion mitättömäksi, tai, milloin välitystuomio kumotaan, siitä, kun tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .*

3.

Laki**osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 16 luvun 5 §:n 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

5 §

Välimiesten tulee antaa asianosaisille tieto välitystuomion julistamisen ajasta ja paikasta. Jos asianosainen jää saapumatta mainittuun tilaisuuteen, välitystuomio on viipymättä lähetettävä hänelle kirjatussa kirjeessä. Välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi saattaa

5 §

Välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi nostamalla kanteen vastapuoltaan vastaan saattaa asian tuomioistuimen tutkittavaksi. Kanne on nostettava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asianosainen sai kappaleen välitystuomiota tai, jos välimiesmenettelystä annetun lain

Voimassa oleva laki

asian tuomioistuimen tutkittavaksi. *Haaste on annettava vastapuolen tiedoksi kahden kuukauden kuluessa välitystuomion julistamisesta.* Jollei välitystuomioon haeta muutosta, on sen täytäntöönpanosta noudatettava, mitä ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään. Välimiesmenettelystä on muutoin voimassa, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa on säädetty.

Ehdotus

(/) 37 tai 38 §:ssä tarkoitettu pyyntö on tehty, sen jälkeen kun hän sai kappaleen välimiesten tällaisen pyynnön johdosta antamasta päätöksestä. Jollei välitystuomioon haeta muutosta, on sen täytäntöönpanossa noudatettava, mitä ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään. Välimiesmenettelystä on muutoin voimassa, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 _____ .

